

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm|| Maii Et Ivnii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258 - 10263

XIX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77393)

Tob. 13.

à luminum splendore in diem versa visibatur, pulsus totius noctis tenebris. Quod de Hierusalem Tobias prædixit, per vicos eius cantatum iri Alleluia, id Eugubij iam impletum cernebatur, quando per omnes eius vicos & plateas laudes Domino promebantur. Deinceps verò omnium ore canitur Vbaldus, sermone omnium Vbaldus sanctus prædicatur, nomen eius apud omnes celebratur. Eodē defuncto, pacis abundantia & iustitia pauperibus exhibenda orta est, iustitia enim eius manet in seculum seculi. Eodem enim anno inter Eugubinos & Comitatum pax reformata est, & diuturnum bellum omninò consopitum est. Tanta verò in pauperes benignitas & humanitas declarari coepit, vt contra morem nō iam pauperes necesse haberent stipem ab aliquo emendicare, sed ipsi potiùs rogarentur, vt oblatam accipere ne recusarent. Lucundum sanè spectaculum erat, videre in ecclesia ducētos, trecentos, nonnunquam quadringentos inopes alimenta accipere, & omnibus omnia, quibus egerent, affatim suppeditari. Afferebantur copiosè omnis generis esca & reliqua tum fanis tum agris necessaria ex pagis & castellis. Floruit sanctus Vbaldus anno salutis millesimo ducentesimo decimo.

Eugubino-
ri insignis
liberalitas
in pauperes

S. POTENTIANÆ VIRGINIS HISTORIOLA,
EX MARTYROLOGIO, QVOD BEDAE
adscribitur.

19. Maij.

S. Potētia-
næ parētes.Sanctissima
vita.

Obitus.

Ex Vsuado

ROMANÆ natale sanctæ Pudentianæ vel Potentianæ virginis: quæ illustrissimi generis, Pudentis, discipuli beati Pauli Apostoli, filia erat. Cuius mater Sabinella, soror verò Praxedis, quas pater earum in omni religione Christi erudiuit, virginesque Christo dereliquit: Quæ post obitum sancti patris in omni exercitatione pietatis ita excreuerunt, vt nocte dieque incessanter hymnis & orationibus cum familia sua Domino inservirent, beato Pio Urbis Episcopo cum eis in laudibus Dei participante. Remunerationem igitur pro pijsissimis laboribus suis percepturæ, post innumeros agones, post multorum martyrum venerabiliter exhibitas sepulturas, post omnes facultates in visceribus pauperum inclusas, Christoque fideliter commendatas, tandem de terris ad Christum migraverunt, Potentiana venerabilis quartodecima Calendas Iunij, posita in cœmeterio Priscillæ, via Salaria: Praxedis verò virgo æquè sanctissima, duodecima Calendas Augusti, & ipsa cum sorore iuxta patrem sanctum sepulta. Eodē die beati Pudentis, patris supradictæ virginis, qui ab Apostolis Christo inuestitus baptismo, innocentem tunicam vsque ad coronam vitæ immaculatè custodiuit.

VITA S. DVNSTANI ARCHIEPISCOPI CAN-
TVARIENSIS, EDITA AB OSBERTO MO-
*nacho Cantuariensi. Claruit is Osbertus Anno
Christi 1020.*

PRAEFATIVNCVLA AVTHORIS.

Psal. 150.

QVIA Deum in sanctis suis mirabilem, prophetica voce laudare iubemur, cum in his, quæ in B. Dunstano, primæ metropolis Anglorum pontifice, mirabiliter operari dignatus est, quorundam simplicium in bono fratrum non despiciendæ voluntati obtemperantes, vsitato more loquendi, styli officio laudare decreuimus, scriptis, quæ alio quodam elocutionis genere ipsa gesta commemorant, sapientium virorum considerationi relictis.

VITAE

BEATVS ergo Dunstanus ex nobilissima gentis Anglorū profapia originem ducens, eo nobilius in huius mundi lucē prodijt, quo sub materni sinūs ipso adhuc angustia clauso, diuino miraculo designatū est, præclarum mundo per eum lumen oriturum. Cū etenim mater eius eo grauida, spe prolis futuræ lætaretur, dies purificationis B. matris Dei festiuus illuxit. Multitudo ergo vtriusque sexūs hominū, pro excellentia tantæ festiuitatis circunquaque coacta, fluxit ad ecclesiā, quæ antiquitū Glasconia de lignis miro opere ædificata, in honorem erat eiusdē Dei genitricis consecrata. In qua multitudine multos nobilitate dignitateq; præ-

Maij 19.
Cap. 1.

Festum Pu-
rificationis
B. Mariæ.

S. Dunstani
parentes.
Ritus offe-
rēdi cereos.

Mira res.

cellens pater sancti Dunstani, Herstanus nomine, cum Chinedrita matre eius, ad Dei seruitium properabat, ambo cereos, quos pro ritu ipsius diei Deo offerrent, deferentes. Iam Missæ officium celebrari cœperat, & immensus populus immensa luminum claritate refulgens, in domo Dei laudibus diuinis intendebat. Tunc subito in sua serenitate cælo manente, admirantibus cunctis, cuncta simul luminaria extincta sunt. Adspiciunt igitur singuli super se inuicem, ac pro nouitate infueti prodigij, metu nimio percelluntur. Verū dum attoniti starēt, & quid certi de tali euentu sentire deberēt, ignorarent, erectis vultibus, intuentur flammā ignis cælitūs labi, & cereum, quem mater Dunstani in manu tenebat, ex ea accendi. Qui ergo prius de luminarium extinctiōne magnoperè fuerant admirati, nunc tam de cælestis flammæ emissiōne, quàm & de cerei prægnantis mulieris accensiōne, maiori sunt admiratione perfusi. Accedunt itaque singuli ad lumen cælo demissum, & inde recipiunt lumen amissum. Ex eo tempore cultus & reuerentia omnium circa Chinedritam ac virum eius magnificè aucta est. Nam sicut eos nobilitate, diuitijs & gloria mundi inter homines eminere sciebant, ita sanctitate vitæ in conspectu Dei ex signo, quod acciderat, enitere intelligebāt. De prole etiam, quæ expectabatur, spe magni boni tenebantur, & Deum, vt in gaudium atque lætitiā parentibus suis & omnibus benè volentibus eam nasci, crescere, dilatarique concederet, deprecabantur.

Dehinc instante partūs tempore, puer eleganti forma nascitur, & post dies paucos sacro fonte regeneratus, Dunstanus, videlicet, montanus lapis, nuncupatus est. Is vbi teneros annos infantia exiuit, à parentibus ad præfatum sacratissimæ virginis templum ducitur, ac pro vita eius atque prouectu Deo preces & munera offeruntur. Ob quæ deuotionis obsequia ipsis in loco pernoctantibus, apparuit vir quidam angelico speciosus amictu, qui puerum coram eis per manum accipiens, & eum hinc inde modesto discursu per atrium ducens, dixit illis: Sic ædificabitur locus iste ad conuersationem illorum, qui siue à pueritia in seruitio Dei nutriendi, siue à prauitate veteris vitæ in nouitatem gratiæ Christi per hunc puerum sunt cōuertendi. Hæc illi videntes & audientes, valdè gauisi sunt, & misericordi Deo vberes gratias super admirabili gratia eius retulerunt. Deinde puero diligenti studio in ipsa ecclesia sub cura magistri commendato, tum vt literas disceret, tum vt Dei seruitio sedulus inhareret, ipsi in sua reuerſi sunt. Dunstanus igitur literis traditus, & eis vltra, quàm ætas sua ferre poterat, die ac nocte intentus, languore graui corripitur, & gemebunda in dies vexatione tortus, vsque ad exhalationem vltimi statūs producitur. Sed cū iam velut morti contiguus iaceret, & confluens cœtus vicinorum mortem potiùs, quàm vllum sanitatis remedium expectaret: en circa mediæ noctis silentia per gratiam Dei visitatur, & integræ sanitati contra omnium opinionem donatur. Illic stupentibus cunctis lecto desilit, domum exit, ad ecclesiam, pro reddita sibi sanitate Deo gratias acturus, impiger tendit. Cuius deuotioni diabolus inuidens, eumque à proposito desistere nitens, simulato terribilium canum globo, immani latratu ac terrifico impetu in eum ruit. At ille sciens dæmonum esse figmenta, inuocato nomine Christi, signo sanctæ Crucis armauit, arreptamque virgulam, quæ fortè iacebat in via, contra illorū malignorum incurſus vibrauit, & sicut ventus fumum, sic omnes à facie sua fugauit. Post hæc ad ecclesiæ ianuas veniens, eam vndique obseratam inuenit. Huc igitur illuc deambulans, & oratorij intrare desiderans, scalam ad parietē templi erectam offendit, quæ in superiora recti nitentibus ascēdendi viam præstare solebat. Quā puer Domini nescienter ascēdēs, atq; ad fastigiū ecclesiæ ascēdendo pertingens, nullū, quo ingredi

Cap. 2.
Dunstanus
nascitur.

Visio par-
tum.

Adhibetur
scholæ.

Diuinitus
sanatur.

Profigat
dæmones.

ingredi posset, aditum reperit, indeque statim ex altera recti parte descendere coepit. Deus autem, qui delectabatur innocētia cordis eius, viam inter inuia ipsa disponebat gressibus eius. Tunc repente angelico ministerio sublatus, intra ecclesiā, omni ex parte clausam, ipso puero, quid circa se diuinitus ageretur, ignorante, coram altari depositus est. Hi autem, qui prius in domo aegrotanti deseruiebant, ipsum egredientem secuti sunt, contemplantesque rei euentum, fidele testimonium diuino miraculo perhibuerunt. Puer verò, cum manē ante altare leui sopore quiescens inuentus, & quali modo illuc venisset, qui serò morti proximus habebatur, interrogatus fuisset, hoc se nescire pia simplicitate professus est. Omnes ergo, qui tunc temporis rem audire, mirati sunt, & Deum, vt gratiam suam multiplicaret in puero, deuoto affectu deprecati sunt.

Cap. 3. Iam adoleſcētia decus Dunstanus in duerat, & ipse humilis atque submissus omnibus erat. Nam cum illum omnes honorare, illi suum obsequium exhibere satagerent, & affabilitatem sibi ab illo exhibitam magnæ estimarēt, ille econtrā nihil in se dignum honore, nihil alicuius dignum obsequio iudicabat: Immò quicquid affabilitatis seu commodi quiuus exhibebat, gratiæ exhibentis, non suis meritis, ascribebat. Promptus itaque erat ad ministrandum omnibus, & ipse ad suscipiendum aliorum ministerium tardus. Inter hæc rogatur à suis, quatenus in sortem Domini transeat, & in quibus seruiat Christo, sacros ordines suscipiat. Annuit ipse petentibus, atque vt liberius oratorium frequentare, luminaria accendere, manibus sacerdotum ac Leuitarum aquam fundere, vinum & aquā in Eucharistiam corporis Christi subministrare, legere atque cantare in officio diei ac noctis posset, minores gradus suscepit. Videres igitur illum omnia mundi oblectamenta calcare, ludicra iuuenum fugere, maiorū colloquijs delectari, in fouendis pauperibus assiduū esse, & ad quæque pietatis opera sollicitius inuigilare. Si autem aliquando, vt fit, à coætaneis suis ad mundi vanitates inuitabatur, obtendebat potius necessariò oportere se illis & illis ecclesiasticis ministerijs curam adhibere, & ea, quæ in seruitio Dei legenda erant vel canenda, prauideri. Sic seruus Dei se & à mundi contagijs purū custodiebat, & propolita rationabili occasione, nulli scandalum, nulli, in qua Deum quis offenderet, aliquā causam suggererebat. Summum itaque studium in oratione, in sacra meditatione, in diuinorum librorum lectione habebat: in ijs semper Deo adherere, Deum in mente habere, quid voluntati Dei potissimum placeret, edificare gestiens. Vnde factum est, vt & quæ Dei sunt inuestigaret, & eius iugi consideratione fretus, cuncta peccati inquinamenta deuicaret. Proximus ergo ac familiaris Deo effectus, omnibus in ipso piè uiuentibus charus factus est & acceptus.

Cap. 4. Audita inter hæc fama venerabilis Athelmi Cantuariensis Archiepiscopi, fratris scilicet patris sui, eum audire atque cum eo habitare disposuit. Videns enim lasciuias seculi, & iter adolescentis, viam vitæ retinere volentis, valdè lubricum, & laqueis vndique plenum, illudque Apostoli meditās: *Qui stat, videat ne cadat: timebat, ne si loco, quem lasciujs & voluptuosis delicijs affluere in circuitu suo, & hoc inter nos suos videbat, non cederet, à statu rectitudinis, aliquo euentu deceptus, miserando casu decideret.* Hac ergo intentione ductus, accepta à parentibus suis licentia, præfatum antistitem adiit, & quò vitæ suæ qualitas ad modum cōuersationis eius iugiter informaretur, sedulus ei adhæsit. Verum cum elapso aliquanto tempore pontifex in moribus adolescentis omnia, quæ verè religioni cōgruerent, perciperet, & ex dono gratiæ Dei, qua fuerat adspiratus, Deū multa suæ maiestatis opera per eum in futuro facturū prauideret, ipsum ad solatium regis Ethelstani secum duxit, & ei magno affectu fouēdum, necnon à cunctis aduersis suo nutu protegendum, pio studio commendauit. Quem ipse benigna mente suscipiens, iuuenem dulciter amplexus est, & multo sinceri affectus amore, percoluit. Dunstanus itaque licet in palatio regis terreni conuersaretur, ac pro sua industria & ad omnes affabilitate charus haberetur, nunquam tamen religionem, quam à puero conceperat, quemlibet defectum in suis actibus pati sinebat: sed quo labilius inter vitiorum fomēta gradiebatur, eo firmius, ne ab ipsis aliquo modo deijceretur, præcauebat. Sciens quoque ociositatem inimicam animæ esse, nunc istis, nunc illis operibus intendebat, & diuersitate eorum, subrepens fastidium sibi tollebat. Peritia nanque scribendi, pingendi, quicquid vellet, in cera, ligno vel osse sculpendi, & ex auro, argento, ferro vel ære fabricandi ita claruit, vt à multis quam maxime admirationi haberetur. Super hæc instrumentis musici generis, quorum scientia non

Vide mirā rem.

Humilitas egregij adolescentis.

Minores ordines accipit.

Declinat mundi vanitates.

Exercitia eius.

Cap. 4.

1. Cor. 10.

Cōfert se ad Archiepiscopū Cantuariensem.

In anulā regis Angliæ adducitur, & illic religiosè versatur.

non mediocriter fultus erat, non tantum se, sed & multorum animos à turbulentis mundi negocijs sapè demulcere, & in meditationem celestis harmoniæ, tam per suauitatem verborum, quàm modò materna, modò alia lingua musicis modulis interferebat, quàm & per concordem concentum, quem per eos exprimebat, concitare solebat. Propter hæc igitur à multis frequentabatur, & ab eo multa fieri petebantur. Ille autem, quoniam erat ad omnes charitate diffusus, nulli negabat, quod vellet ab alio sibi concedi.

Vt sit vsus musicis instrumentis.

Hæc inter opera sua rogatur à quadam matrona, religiosa quidem & studium habente placendi Deo, domum suam venire, & orarium sibi, quod ad ornatum & ministerium Ecclesiæ inaurare volebat, artificiosa, quàm in auri opere imitaretur, arte præpingere. Iam Dunstanus in manibus opus habebat, & cithara eius, quàm ad domum vendens, secum fortè detulerat, parieti affixa, iuxta pendebat. Cœpit ergo ipsa cithara nullius hominis tactu pulsata, per se antiphonam istâ distinctis vocibus resonare: Gaudent in cælis animæ sanctorum, qui Christi vestigia sunt secuti: & quia pro eius amore sanguinem suum fuderunt, ideò cum Christo gaudebunt in æternum. Ad hæc admiratio non parua comprehendit omnes, qui in domo consistebant. Singuli ergo deslexis oculis ab opere iuuenis, quò prius intenderant, vultus & aures ad citharam erigebant: & alij quidem simplicem vocem chordarum aure captabant: Dunstanus verò, quid sonus depromeret, quid ve moneret, solus intelligebat. Intelligebat enim, in eo, quod citharizabatur, quia si cum Christo vellet in æternum gaudere, non formidaret, si necessitas vrgeret, pro eo sanguinem fundere: nec anima eius gaudium in cælis adipisceretur, si Christi vestigia non sequeretur. Itaque citharædum istum, verè angelico modulamine administratum, ita accepit, quasi ex sensibili præsentia Dei doceretur, quid sibi deinceps foret agendum.

Nota miri quiddam.

His ita se habentibus, ij qui primò virum valdè se diligere demonstrabant, & ei quasi fidelem societatem in cunctis conferuabant, nunc proeuctibus eius inuidere, & eum sinistris artibus uti, ac mansuetum ad omnes habitum eius, hypocrisis & quorumque simplicium deceptioni magis, quàm alicui religioni inferuire, conuiciari cœperunt. Ad cuius calumniæ firmamentum id, quod in cithara factum fuit, velut quoddam argumentum inducunt: adstruentes in huiusmodi instrumento nil tam insolitum fieri potuisse, nisi constaret aliquo diabolico carmine illic per eum, cuius erat, antea tactum fuisse. Quid plura? Crescit iste nequissimus rumor, & indies fit seipso deterior. Spargitur per aulicos, & perducitur vsque ad principis aures. Rex ergo & multi ex primoribus, qui hominem paulò antè magni pendebant, vultus suos, utpotè ab illo, qui iam ipsis despectui esset, auertebant. Quod Dunstanus aduertens, & ne in peius proficerent, nihil metuens, malignorum hominum iracundiæ cessit, & ad cognatum suum Elphegum Vuentanum episcopum, cognomine Caluum, profecturus, curia regali decessit. Quod præfata malitiæ commentatores agnoscetes, viam obseruant, eumque cum focis comprehendentes, equo deiciunt, iniurijs multis afficiunt, & acriter flagellatum ac vincitum, in horrido cœno præcipitatum relinquunt. Ne autem penitus ab eis periret, per gratiam Dei, quæ illum suis in posterum reseruauit, quædam ingens molossorum multitudo obstitit, quæ ex insperato in eos horridis latratibus irruens, adolefcentem defendit. Quod ille percipiens, prauorum hominum miseratus errorem, canes eis factos humaniores gemens, erubuit. Veruntamen Deo super ineffabili gratia ex intimo corde gratias agens, sensu ipso percepit, in se cantum citharæ non nihil sibi significasse. Interea vicini, prædicto molossorum latratu audito, perterriti accurerunt, quid acciderit discere gestientes. Et agnoscetes quod factum est, illos nequam homines, iam fuga dilapsos, detestati sunt, & Dunstanum de cœno educentes, fouendum ad sua perducunt.

Cap. 6. Patitur obrectatores.

Rex se ab eo auertit.

Ab æmulis multa patitur.

Canes eum tuentur.

Profectus dehinc, venit ad memoratū episcopū, & aliquāto tēpore degit apud ipsum. Erat autē episcopus idem magnæ in Christo religionis, & apud omnes id locorū conuerfantis magni nominis. Egit igitur industria, qua vigeat, ut Dunstanus monachus fieret. Proposuit ei inter alia, monachi vitam, viam esse perfectionis, de qua Dominus illi, qui se omnia legis mandata dixit seruasse: Vnum, ait, tibi deest. Si vis perfectus esse, vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & veni, sequere me. Et adiecit: Ite fili, si vis, ut ea, quæ in te iam magni boni spem præstant, perfectionis culmen attingant, necesse habes omnia, quæ in seculo possides, relinquere, & Christi vestigia nudus sequi. Ad hæc ille quædam, quæ sibi rationis videbantur, cum obijceret, nec subito assensu his, quæ dicebantur, animum submittere vellet, tamen non parum in ipso verba

Cap. 7.

Monachi vita, via perfectionis.

Matth. 19.

Pontificis operata sunt. De nuptijs quippe, quas se facturū certō sibi ipsi antē promiserat, iam utrūm eas faceret, an non, dubius fluctuabat. In qua dubietate constitutum, nutu Dei, valida febris inuasit, & in tantū corpus eius attenuauit, vt nihil minū, quā de ducenda vxore cogitaret. Cū iam aliquantū sopito languore, verba Pontificis, & duritiā sui cordis, in se reuersus, ad mentem reduceret, suspirans grauius erubuit, quōd potentior in eo fuit tertianæ febris igniculus ad extinguendam carnis suæ concupiscentiam, quā ille ignis, quem, vt in fidelium cordibus vehemēter arderet, Dominus venit mittere in terram. Versa igitur vice, ardorem ignis diuini in se succēdens, carnalibus illecebris funditū renunciauit, seq; perpetuō virginem perfecturum, diuinitatis confusus auxilio, vouit. Mittens itaque, Episcopum fecit ad se venire, & apud eum pœnitentiā egit, quōd illi viam perfectionis suadenti, non statim obtemperārit, quōd habitum religionis monasticæ ad verbum eius nō susceperit. Quibus antistes auditis, gaudio gauisus est magno, & de conuersione iuuenis immentis gratas persoluit largitori omnis boni Deo. Dunstanus ergo monachus sine dilatione factus est, & deinde legitimo tempore per canonicas sacrorum ordinum successiones, etiam ad sacerdotij gradum ab eodem Episcopo prouectus.

Luca 12.

Votum perpetuæ virginis Deo nuncupat.

Fit Monachus.

Cap. 8.

In arctissima degit cellula.

Egrege tractat dæmonem, ipsi illud iudicium lentem.

Dæmones ut facile vincantur.

Insignis eius pudicitia.

Cap. 9.

Post aliquantos nouæ conuersionis suæ dies Glasconiam Dunstanus perrexit, & ibi iuxta Ecclesiam sanctæ Dei genitricis & virginis Mariæ, in qua lumen, vt supra meminimus, cælitus emicuit, sibi domunculam ad eō paruulam fecit, vt mirum habeat, qui eam nouerunt, qualiter ibi uiuus homo degere potuerit. Ipsemet enim eam mensuratum, & nihil ultra quatuor pedes in longitudine, nec plus, quā duos ac semis habet in latitudine. Altitudo autem staturam hominis concipit. In medio ostij, fenestra est, illic ergo conuersari, orare, psallere, nonnulla, quæ loci angustia patiebatur, manibus operari, & vni Deo vt placeret per omnia & in omnibus, operam dare visus est. Quibus eius exercitijs antiquus humani generis aduersarius inuidēs, sicut eum à curia regis nuper expulit, ita qualiter à loco isto expelleret, malignus sollicitus fuit. Quadam igitur vice, cū vir ipse iam die adesperascente fabrili intenderet operi, adstitit fenestra ipsius dæmon vnus, humana effigie testus, rogans sibi nescio quid operis ab homine fieri. At ille pietatis affectu ex more permotus, intermissis his, quæ faciebat, parabat se ad satisfaciendum postulanti. Interim is, qui venerat, formam ac verba mutare, vt nunc senis, nunc pueri, nunc lasciuæ puellæ, æstimares te vultus cum voce videret. Quod Dunstanus audiens, protinus quis esset cognouit: & sedēs, morus eius patienter se ferre simulauit. Sumptis interea tenaculis, quibus calida ferra tenere solebat, fortiter ea igniuit, & candentia de fornace subito proferens, monstrum per nasum arripuit, & strictissimè tenuit. Videres itaq; pulchrum certamen inter amicum Dei & inimicum. Ille ardorem sentiens, ac detectis insidijs, superbiam suam deiectam non ferens, totis nisibus conabatur euadere: Ille illum retinens, & intrō viriliter trahens, lababatur quōd in nomine Christi poterat de inimico eius triumphare. Tandem cū dedecore à viro abiectus, fugit, & per plateam currens, querula voce clamitabat, dicens: Væ, quid ille caluus fecit? Væ, quid ille caluus diabolus fecit? En me miserum, misericordix opus ab eo petentem, miserè afflixit, & nil mali de eo merentem, ille malignitatis suæ longo cruciatu combussit. Has voces multi audientes, & eas manè viro referentes, sciscitati sunt, quidnam hoc esse potuerit? Quibus ille: Dæmonum, ait, insidiæ sunt, qui suis fallacijs nos volunt inquietare, si possint. Sed si in seruitio Christi stabiles fuerimus, leuiter eos illius adiutorio deuincemus, & confusi fugient à nobis. Hęc dixit, & securus postmodū in sua domuncula habitauit. Nec enim in ipso loco vnquā amplius eum inimicus aggredi ausus est, in quo talem belli apparatus in primo congressu sortitus est. Ex eo igitur tempore, cum munditia cordis, tanta claruit in Dunstano pudicitia corporis, vt omnes, qui vitam illius nouerunt, similem angelo iudicarent. Vnde complures vtriusq; sexūs homines, tam diuites, quā non omni ex parte locupletes, ad eum properare, eum de salute consulere, ab eo de via vitæ festinabant inforari. Ipse autem singulis, prout quisque opus habebat, sua verba disperciens, quenque ad voluntatem Dei instituebat.

Cū hæc fiunt, venit ad eum mulier quædam Elsgina nomine, quæ ab ineunte ætate grata fuit & accepta regibus Angliæ, tum quia bonis moribus & castis actibus erat prædita, tum quia filios eorum educando & nutriendo, gnara fuit atque sollicita. Hęc ergo, audito Dunstano, habitationem sibi prope oratorium sanctæ Mariæ instituit, vbi ad eam Dunstanus venire, eam de prouectu bonorum operum, de spe retributionis futuræ, de gaudio regni cælestis imbuere posset. Et factum est: quicquid ei Dunsta.

Dunstanus dixit, ita opere implere sollicita fuit, ac si ab ore Dei corporeis auribus id acciperet. Quapropter diebus ac noctibus Ecclesiam frequentare, orationibus insistere, egenis de facultatibus suis, quibus affluebat, largiter ministrare, & prorsus ijs, quæ Deo placere posse sperabat, sedula studebat operam dare. Circa venerationem verò beate Matris Dei, quæ deuota extiterit, ex eo aliquantum aduertiri posse putamus, quòd ipsa nonnullos clericos in templo eius fecit: quibus, ut die noctuq; seruitio ipsius liberè inuigilarent, omnia, quorum opus habebant, abundanter subministrabat. Ipsa quoq; pia Domina pro fidei famula sua multa faciebat, quando ab ea quippiam rationi consentaneum postulabat. Verbi gratia: Rex Ethelstanus cum quadam vice Glasconiam venisset, diuertit propter loci religionem ad præfatam sanctæ Mariæ ecclesiam. Quod illa sciens, rogat eum, quatenus dignetur in domum suam diuertere, & aliquantulum quieti indulgere, ac modicum cibi potusque in vera charitate suscipere. Concedit rex, licet inuitus, nolens scilicet eam, quam & sibi ex antiquo familiaris rem habebat, & nunc deuotam Deo nouerat, cõtradicens in aliquo offendere. Lecta igitur non parum effecta, se ad regium ministerium totam impendit: & præuidens ea, quæ tali negotio conuenire sciebat, nihil eorum, quæ volebat, minus esse aduertit, illo duntaxat potu excepto, qui medo vocatur, quo Angli quam maximè uti solent. Verens ergo, ne huius inopia aliorum copiam obnubilaret, oratorium piæ Mariæ, ipsius suffragium de re postulatura, ingreditur. Et solo prostrata, orat eam, quatenus sua prece à Deo obtineat, ut memorato liquori, unde parum habebat, diuinæ sue benedictionis augmentum infundat. Mira res: Rex, magna suorum multitudine septus, ad prandium sedet, & prandentibus de præfato potu copiosè hincinde defertur, semperq; vasculum, unde hauriebatur, solito plenum inuenitur. Factumq; est, ut rege à loco discedente, in vasculo minimè appareret, quòd inde quicquam sumptum fuisset. Hæc idcirco hic inferuimus, ut quantum verba viri Dei consiliaq; profecerint, huius exemplo intelligamus.

Elfgina religiosa femina optimè ab eo instituitur.

† quibus

Beatissima mater Dei auget potum ad preces religiose matronæ.

Cap. 10.

Igitur cum ipsius suæ famulæ merita Deus vellet æterna quiete remunerari, paterno eam verberare percussit, volens scilicet illam, hoc ordine ab omni peccati macula castigatam, numero filiarum cælestis Hierusalem celerius aggregare. Quam ubi Dunstanus ægrotare cognouit, venit ad eam, ac de salute animæ eius, de gloria vite æternæ, de pœnis gehennæ & harum infinito sine ipsi locutus, illam ad sectanda vestigia Christi, nuncio remisso huic seculo & rebus seculi, exhortatus est. Ad quæ illa: Cuius, quæ mei iuris sunt, Christo relinquo, atque ut ea distribuas, secundum quod illi melius placere cognoueris, tibi impo. Nec enim in hac vita aliquè æquè charum habeo, nec alicui, sicut tibi, per omnia credo. His ille auditis, omnia ferè, quæ in mobilibus ipsa habebat, pauperibus sine mora distribuere cœpit, alijs interim ad ecclesiarum consolationem pro temporum qualitate seruatis. Iam dies in vesperam declinabat, & Dunstanus, ne à nocte extra cellulam deprahenderetur, illuc properabat. Ibat itaq; vespertinum officium pfallens, & cum ante fores ecclesiæ perueniret, nec eam intrare, quia clausa erat, valeret, substitit, volens pro foribus perficere horam, quam inceperat. Tunc subito ex dulcedine psalmodiæ, uti plerunque accidere solet, mente compunctus, oculos ad cælum subleuat, & conspicit inde columbam miræ candoris præpeti volatu descendere: quæ aëra scintillantibus radijs fulgore diuerberans, domum morientis matronæ, ipso considerante, subintrat. Illic reflexo gressu, concitus redit, & ante cubiculi introitum stans, totum habitaculum incredibili videt affectum nitore, eamq; interius audit cum quodam de iucunditate patriæ cælestis sermonem conferentem, & eidem innumeras gratias persoluentem.

Cap. 11.

Cuius rei sine patienter expectato, tandem ingreditur, & præter eam neminem inueniens, quis fuerit: interrogat, cum quo loquebatur. Ille idem, ait, qui tibi ante fores ecclesiæ pfallenti, priusquam ad me venires, apparuit: ille, inquam, me visitare dignatus est, & suæ mihi consolationis gratiam prærogare. Quapropter dico tibi amicorum charissime, ne tu, vel aliorum quis de meo discessu doleat: quia non pœna infernalis, sed gloria me suscipiet regni cælestis. Tantum precor, ut cras manè ad me venias, & mihi cum sacramento sacræ inunctionis, viaticum Dominici corporis tradas. Annuit ille, & diluculo reuersurus, tristis simul & lætus in suam domunculam abiit. Humanitatis namque affectu contristabatur, quia tanto solatio destituebatur, ad præsens: sed altera consideratione magnam in corde lætitiā concipiebat, propterea quòd ipsam, cui æternam salutem vnice concupiscebat, eandem salutem apprehensuram iam iamq; videbat. Manè igitur iuxta conditum reuersus est, & ipsa sacramentorum,

Pia matrona, certa de beatitudine, petit extremam vñtionem & Eucharistiā

torum, quæ desiderauerat, pro ritu Ecclesiæ compos effecta, beatum finem adepta est, & in sæpè dicto oratorio decenter sepulta. Post hæc Dunstanus, non solum de possessionibus, quas, ut diximus, ab ipsa matrona commendatas susceperat, sed & de illis, quas sui parentes, de hac vita ad Christum migrantes, ei, quem vnicum genuere, dimiserant, sollicitus tractabat apud se, quemadmodum Christi membra commodius possent sustentare. Et his quidem, qui Deo sub patrocinio beatæ Mariæ in eius Ecclesiâ seruebant, vel seruituri erant, propinquiores terras perpetuo iure possidendas donauit: remotiores verò ad opus quinque ecclesiarum, quas construere disposuerat, iuxta locorum positionem dandas reseruauit. Quæ nimirum Ecclesiæ postmodum institutæ, ac subsequenti tempore in tantum sunt mobilibus ac immobilibus rebus, illius instantia, aucta, ut in singulis multiplex monachorum coetus, ad nutum patris Dunstani, sub regularis vitæ custodia militaret.

Quinq; monasteria, Dunstani opera, constructa & data.

Cap. 12.

S. Dunstanus videt in caelo parentes suos. Philip. 3.

Exinde vir Domini infatigabili desiderio ad supernam patriam mentis obtutum dirigere, & ciuibus eius, quibus conuersatione necdum poterat, iugi meditatione satagebat interesse. Vnde contigit, ut quadam die in contemplationis positus dulcedine, subitò raperetur super se, & patris ac matris suæ animas inter choros angelorum conspiceret in cælorum regno gaudere. De qua visione valde gauisus, immensas Deo omnipotenti gratias egit: & deindè, iuxta Apostolum, quæ retrò erant, obliuiscens in ea, quæ antè sunt, quotidie sese extendit. Inde quoq; semper animo secum voluebat, se videlicet parentum suorum legitimum filium nullatenus esse, si minùs illis voluntati Domini obsequendo, propter suam desidiâ perderet hereditatem, quam eos viderat in terra viuentium acquisisse. Hac meditatione quadam nocte illi vehementissimè occupato, apparuit iuuenis quidam vultu splendidus, amictu decorus, quem ipse adolescens adolefcentem olim nouerat, & sancto sancti amoris seruire multum dilexerat. In quem oculos Dunstanus defigens, paulisper expauit, ex antiqua scilicet notitia, quis esset, aduertens, sed iam dudum huic vitæ exemptum reminiscens. Tunc ille hominè, ne timeret, hortatus, & ipse ab eo de vita, in qua erat tunc, familiari alloquio rogatus, coepit ei de gaudijs regni Dei multa disserere, ac demùm ea, quæ illi erant euentura, prædicere. Ait ergo, cum multas malignorum hominum aduersitates & insidias dæmonum plurimas perpassurum, ad summos Ecclesiæ gradus promouendum, multas populorum multitudines sua prædicatione & exemplo Christo Domino acquiriturum, cum quibus sciret se post hanc vitam perennem gloriam adepturum. Quibus dictis, virum foras in atrium ecclesiæ ducit, eiq; locum quendam catenus incontaminatum ostendens, dicit: Ut de his, quæ audisti, omninò certus existas, hoc in loco ante triduum presbyter vnus sepelietur, qui nondum aliqua corporis infirmitate tenetur. Dixerat, & ab oculis eius euauit. Manè factò, clericos ad locum Dunstanus ducit, & eis quid de presbytero, inibi sepeliendo audierit, edicit. Eadem die venit ad eosdem clericos presbyter, qui dominæ, cuius actus paulò antè paucis terigimus, in seruitio Dei assiduus esse solebat, conuentionem cum eis faciens, quatenus eum in prædicto loco, cū defunctus esset, tumularent. Illis verò acquiescentibus, sanus & alacer domum reuersus, statim est infirmatus, ac sequenti die defunctus, iuxta verbum serui Dei, in præsignato loco sepultus est. Omnes ergo, qui rem gestam audierunt, mirati sunt, & opera Dei mira in Dunstano prædicauerunt.

Prædicatur ei à quodam defuncto ipsi curatione.

Cap. 13.

1. Pet. 2.

S. Dunstanus regi Edmundo egrogium se exhibet adiutorem.

Sublato de hac vita rege Ethelstano, successit ei in regnum Edmundus frater eius. Hic post aliquot consecrationis suæ dies, missis nuncijs, rogat Dunstanum venire ad se. Sciens quippe, quæ ratione, quæ prudentia, quæ omnis probi consilij gratia præditus fuerit, magno opere desiderabat illum sibi proximum esse, cuius industria fultus, tam se, quam regnum sibi commissum sub equitatis virga faciliùs gubernaret. Dunstanus itaque regi quasi præcellenti, secundum Apostoli præceptum, obediendum esse perpensens, regem adiit, & salua in omnibus reuerentia ordinis sui, eius imperio se subiecit. Ipse suo consilio regni negocia disponebat, ipse lites & contentiones, si quando oriebantur, destruebat, ipse pacem & concordiam inter omnes nutrebat. Nullus in qualibet causa vnquam de iniuria sibi illata conquestus est, nisi ad comprobandam iudicij sententiam Dunstanus mediator aut arbiter sederet. Rex ipse & Principes quique, ita ei submissi erant, ut cõtra id, quod ipse iuberet, ordinaret, nemo quicquam faceret. Magnus itaq; habebatur à cunctis. Hæc omnium bonorū inuidus hostis attendens, & quoniam modo ea turbaret, sua arte perquirens, inuenit quosdam, quorum corda bene nouerat virum non syncerè diligere, sed ei specietenus obsequij sui amorem prætere. Hos ad dissipandum bona, quæ non amabat, ardentè contrarium inflamat, ac pri-

mò clam, postea palam in detractiōem eius illorum ora relaxat. Quid dicam? In tantam discordiam profecerunt verba malignantium, vt. subuersa omni pace, Dunstanus non solum pristino honore priuaretur, sed & curia depelleretur.

Opera ob-
tricatorū
à regis aula
pellitur.
Cap. 14.

Quo facto, die tertia rex in syluam venatum iuit. Sylua autem ipsa montē magnæ altitudinis occupat: Qui mons in summitate suâ interruptus, ingens præcipitiū & horridam ab Ælium spectantibus offert. Cum ergo fugitantem ceruum hac illacq; rex insequeretur, ceruus ad præruptum montis hiatum perueniens, introrsum ruit, ac in partes discissus interit. Insecutantes canes par ruina inuoluit. Equus, quem rex sedebat, ruptis habenis effrenis effectus, obstinato cursu regem post bestiam portans, ad vltimam fortem regi præceps patens barathrum intentat. Ille trepidat & angustiatur. Occurrit interim animo eius iniuria Dunstano illata. Ingemit, & se quamcitissimè illam multiplici emendatione correcturum (solum modo imminētē sibi mortem, eius meritis, ad horā Deus auertat) Deo celeri mentis sponione promittit. Cuius cordis præparationem auris Dei euestigiō audiens, illius misertus est. Equus nanq; ilicō substitit, & regem à periculo mortis liberatum, valdè gratiosum Deo reddit. Inde ad hospitium Rex reuersus, adunatis Principibus suis rei, quæ acciderat, ordinem pandit, & Dunstanum cum honore & reuerentia adduci præcepit: actaq; coram eo pœnitentia pro iniurijs, quas ei intulerat, veniam ab eo cum humilitate postulat. Qua potius, fidū se amicū viro deinceps omni tempore futurum, nec vltius cuiusquā maledicis verbis de eo crediturum pollicitus est. At vt maledicorum ora inter eos perpetim obstruerentur, scirentque omnes, quo vinculo, qua stabilitate amicitia eorū copularetur, ei locū, in quo natus fuerat atque nutritus, perpetuo iure possidendū, dedit eo pacto, vt quod arbitrij eius tenor magis eligeret, inde potissimū ordinaret. Et si (inquit) tibi placuerit illic tuæ professionis viros multiplicare, tanta eis regia liberalitate per misericordiā do mini tribuam, vt multitudinē eorū semper superabundet multitudo meorum donorum. Pro quibus Deo & regi Dunstanus gratias agens, & Glasconiam in dominium suum accipiens, secundum exemplar parentibus suis sibiq; ostensum, vt prædiximus, in augmentum maioris Ecclesiæ fundamenta iacere, claustra & officinas construere, & quæq; poterant esse monachis, domino Christo seruientibus, accommoda, inibi coepit ædificare. Post quæ, plurimis fratribus sibi sociatis, loci ipsius Abbas effectus est. Creuit itaq; monasterium ipsum intrā & extrā, tā in sancta & monachali religione, quā & in multimoda terrenarum rerum possessione. Et quidam de possessione terrenarum rerum vsq; hodiè scitur, quòd ita sit: de religione verò ex eo probatur, quòd ita fuerit, quoniā inde ad Episcopatus, ad Abbatias, ad quæq; officia Ecclesiastica personæ eligebantur, accipiebantur, & ad eruditionē aliarum Ecclesiarū constituebantur. Factumq; est, vt sicut, quod supra diximus, ex cereo matris Dunstani totus Ecclesiæ cōuentus lumen amissum recuperauit: ita ex hoc loco ipsius Dunstani doctrina instituto, omnes ecclesias Angliæ constet verā religionis lumen sumpsisse.

Extruit mo-
nasterium
Glasconie
Dunstano,
eiusq; Ab-
bas fit.

Inter hæc vita & conuersatio Dunstani magnum contra se generabat odium diaboli. Qui gemens nequaquam inconuulsa mansisse ea, quæ per suæ voluntatis ministros in eum aduersa coniecerat, per seipsum illum aggredi tentat, ratus vel sic eum à bonis, quibus die ac nocte insistebat, deterrendum. Quadam itaq; nocte, dum solus ex more oraret, in lupi effigiem demutatus, corā eo aperto ore & distectis dentibus ringens, horridus apparuit. In qua forma quoniā virum nec ad punctum quidem ab intentione sua defletere valuit, statim in vulpeculam vertitur: & quòd illum ad se inren- dere faceret, varijs anfractibus & iocosis motibus huc illucq; perlabitur. Tunc Dunstanus modicum subridens: Verè, ait, ostendis quod agere soles. locando nanq; blandiris incautis, vt eos deuores, vt tibi et ipsi blandiaris. Sed iam discede miser, quoniā Christus, qui leonem & draconem conculcauit, ipse te lupum & vulpeculam per me sua gratia superabit. Sentiens ergo Dunstanus prophetiam amici sui iam ex rerum euentibus partim demonstrari veram esse, semper quasi nouus accederet ad seruitutē Dei, stabat in timore, & præparabat animam suam ad tentationem, iugiter ad exequendam voluntatem Dei operam dans, nec vlla hora, vllòve momento ocio vacans. Vnde conrigit vno dierum, vt intra cellam suam corde & opere intentus, subitò angelos Dei in sublimi congratulando audiret psallentes in hunc modū, atque dicentes: Pax Anglorum ecclesiæ, exorti nunc pueri & Dunstani nostri tempore. Regina siquidem regi Edmundo filium, qui Edgarus appellatus est, eodem tempore peperit, atque hoc ipsum, simul & quòd pacis seculi esset futurus, per angelicas voces atque concentus Dunstano Deus innotescere voluit.

Cap. 15:

Dæmon in
lupi forma
ei apparuit,
itemq; vul-
peculæ.

Anglorū
canticum
audit.

Cap. 16. Per idem ferè tempus seruus Dei Bathoniensem Ecclesiam visitare perrexit. Vbi post refectionem corporis in oratione detentus, leuatis in altum oculis, vidit animam cuiusdam iuuenis, què ipse à puero Glasconie in sancta conuersatione nutrierat, multis angelorum fultam agminibus, in cælum deferri. Qui pro tanta gloria fratris vltra, quam dici queat, exultans, & immensas corde & ore Deo gratias agens, socijs, quid acciderit, manifesta voce exposuit, & diem ac horam transitus eius notari precepit. Illis autem ad hæc obstupescens, & verbis eius non ex toto fidem accommodantibus, venerunt quidam ad patrem, qui & de fratris obitu & obitus hora sic, quemadmodum dixerat, accidisse testati sunt. Dehinc sanctus à loco digrediens, & ad regem, secum loqui desiderantem, celerius tendens, in medio itinere diabolus sibi obuiam habuit. Qui nimio similis, coram eo ludere, subtilire, & multis modis cepit lætitiæ frena laxare. Quod Dunstanus intuens, & quid tantum dæmonis gaudium portenderet, per spiritum præuidens, insit monstrum tale se cunctis, qui secum erant, visibiliter demonstrare, quale sibi apparebat. Quod & factum est. Requisitus ergo Dunstanus, quid sibi vellet illa lætitiæ hostis lætitiæ regem in proximo respondit moriturum, & regnum non multo post multas tribulationes perpassurum. Quæ sententia veritas facta est, vt ea, quæ post dicentur, declarabunt. Super hæc tamen, quæ vir Dei de petulante inimici gaudio dixit, vt alijs quibusdam visum est, nonnulla eiusdem causa fuit, hoc scilicet, quia sperabat defuncto rege, qui Dunstanum in magna reuerentia semper habebat, alium regem mox surrecturum, qui nec eum reuereretur, nec eius prudentem sanctitatem, qua se & alios innumeros in Dei seruitio constringebat, regali prouidentia tueretur. Sed in hoc ad tempus deceptus est.

Cap. 17. Regi namq; in palatio, antequam dies septem transirent, occiso, & à venerabili Dunstano Glasconie, sub immensa populi lugentis frequentia honorificè sepulto, successit in regnū Edredus frater eius, vir quidem egregius, & ad exercenda, quæ Dei sunt, seruido mentis affectu subnixus. Hic Dunstanum non minori ceteris regibus amore percipuit: immò vt ei maiora dilectionis signa monstraret, operam dedit. Elphego siquidem Vuentano episcopo, cuius supra meminimus, de hac vita translato, multis eum precibus, vt in episcopatum succederet, postulauit. Cui cum ille nulla ratione acquiescere vellet, rex non modico mœrore suffusus, matrem suam Edginam reginam, reginam dico, omnis bonitatis titulo insignem, de negotio cōuenit, atq; vt illa Dunstano persuaderet, quod ipse nequiuerat, summo studio deprecatus est. Tunc illa hominē ad se euocatum, & ad prandium suum inuitatum, inter epulas de episcopatu suscipiendo cepit interpellare, & ne collum suum à iugo domini alienaret, multa suasionem insistere. At ille perpendens, quid sibi recondant, qui episcopatum loco proficui & honoris, non officio tenent morū & prædicationis: Obsecro te Domina, inquit, ne tali prece te amplius fatigando, me fatiges. Nam reuerà noueris, quia in diebus domini mei, filij tui regis, me pontificali cathedrâ nemo præsidere videbit. Dicebat hæc, tum quia sibimetipsi, ne sub tanto onere deficeret, formidabat, tum quia impium fore iudicabat, si se à rege, qui frequenti corporis languore, vexabatur, propter Episcopatum elongaret: maximè, quia totum regnum suum in illius prouidentia & dispositione posuerat.

Cap. 18. Et de Pontificatu nunc inter eos quidem res ita remansit, & Elfinus quidam in Pontificatu ipsius ecclesiæ ilicò assumptus est. At Dunstanus, qui ex voce sacri eloquij veraciter dicere poterat: Ego dormio, & cor meum vigilat: cum sequenti nocte quieti sese dedisset, vidit in somnis se Romam perrexisse, ac in sua ecclesiâ beatissimum Petrum, in sua quoq; sanctissimum Paulum adorasse, ac demum vrbe relicta, in patriam reditum accelerasse. Itaq; cum montem gaudij attingisset, apparuerunt ei Principes regni Dei, beatissimus videlicet Apostolorum princeps Petrus & sanctus Paulus atque Andreas, singuli in manibus suis singulos gladios auro inscriptos præferentes, eiq; pro munere Apostolicæ benedictionis conferentes. Et in gladio quidem beati Petri scriptum erat: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. At gladius Pauli, nomen Pauli: gladius Andreæ, nomen Andreæ, continebat. Beatus ergo Andreas in hominem biando intuitu oculos dirigens, modulata voce ex Euangelio cecinit, dicens: Tollite iugula meum super vos, & discite à me, quia mitis sum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. A glorioso autem principe Apostolorum, vt manum extenderet, iustus leuam extendit, & in palma leui ictu ab eo virga percussus, ne vltius abijceret iugum domini, ipso est signo præmonitus. Ad quem ictum ille expergefactus, fratrem, qui coram eo quiescebat, interrogauit, quis ipsum percussisset? Quo respondente: Nemo iam à quo sit percussus, scire se dixit, sicq; residuum noctis

noctis in seruitio Dei per uigil expendit. Manè narrauit regi, quæ uiderat. At ille non modica admiratione permotus, & quid uisio significaret, magna ex parte per spiritum edoctus, hoc modo respondit: Si, quemadmodum recepi, per gladium nonnunquam intelligitur uerbum Dei, cum tibi beati Apostoli gladios suos cõtulerunt, nimirum uerbum Dei, quod acceperunt, uice sua dispensandum tradiderunt. Et quoniam Episcopos uices Apostolorum ad erogandum uerbum Dei agere scimus, episcopatus honore te sublimandum certissimè scias. Quòd autem in gladio beati Petri, In principio erat uerbum, &c. scriptum accepisti: fixum tene, quia sicut ipsa uerba nobis specialiter innunt filium Dei, ita tu in ipsa ecclesia archiepiscopatu sublimaberis, quæ specialiter Cætuariæ dedicata subsistit in honorem ipsius filij Dei, Domini nostri Iesu Christi. In qua etiam uices eiusdem Apostoli agendas suscipies, & potestatem ligandi atque soluendi, quam ille à Deo suscepit super totum orbem terrarum, tu ab eo accipies super omnes totius Angliæ prouincias & adiacentium insularum.

Rex prudens
ter eã uisio-
nem inter-
pretatur.

Cap. 19.

Post hæc Dunstanus desiderio uidentis fratres suos, Glasconiam adiit, ibique aliquantos dies inter eos habitauit. Interea rex Edredus lethali morbo correptus, mandans rogauit sub celeritate Dunstanum uenire ad se. Ille audito nuncio, suæ imbecillitatis, quam ex inedia atque uigilijs, necnon aliarum uirtutum exercitijs cõtraxerat, oblitus, protinus ascenso equo, ad ægrotum festinat. Iam ferè medium iter exegerat, & suis cõmitatus, residuum quod erat uia, explere laborabat. Et ecce subito audiuit uocem de cælo, quæ dixit: Rex Edredus in pace quiescit. Ad cuius uocis sonitum equus, cui uir Dei insidebat, sine omni infidentis lesione, ad terram corruens, extinctus est. Stupescerunt comites de subitaneo animalis interitu, quidnam hoc esse potuerit, per auidi percõtantur. Quibus Dunstanus & de uoce Angelica, & de regis obitu, quæ latebant, aperuit ac ut spiritum defuncti, unã creatori omnium Deo commendarent, admonuit. Inde lugentis palatij mœnia subit, regem, quem ante paucos dies purpuratum, & toti Angliæ imperitantem reliquerat, modò inuenit cadauer stupidum, iam terræ puluere operiendum, & escam uermium mox futurum. His ergo, qui uiuo assistere, uitium suis solebant ambitibus delinire, se ab exequis defuncti subtrahentibus, ille cum suis examine corpus suscepit, & decentissimè matri omnium terræ consignauit.

Edredire.
gis felicem
obitum di-
uinitus co-
gnoscit.

Post hunc Eduinus, filius Edmundi regis, obtinuit regnum, corpore quidem iuuenis, sed nulla qua regnum gubernaret, præditus industria mētis. Hic omisso senũ consilio, satellites sibi & consiliarios de adolescentibus fecit. Ibat ergo secundum desideria cordis sui, & iniqua gerens laudabatur à suis & benedicebatur. Unde quid mali circumquaque succreuerit, quàm infamis fama populorum aures & ora repleuerit, facile est & me tacete uidere. Ipse namque possessiones quorumque diripere, hos & illos exhæredare, maiores natu, qui nequitijs eius aduerfabantur, proscribere, totumque regnum, innumere oppressiõibus conturbare festinauit. Accessit his malis eius nimis detestabile malum. Matrem quippe, totius regni Angliæ auatricem & nobilitatricem, Ecclesiarum consolatricem, & sustentatricem oppressorum, & inopum, Edginam dico, supra memoratam reginam in immensum afflixit, ac vastatis rebus ad eam pertinentibus, ab eo statu, in quo esse solebat, saeuus & crudelis deiecit. Gemebat Dunstanus in istis, & eo amplius gemebat, quòd correptionem suam rex non solum non admittebat, sed insuper furiosi more, irrationabilibus eam obiectionibus contradicendo deridebat. Quid ergo circa talem hominem faceret ignorans, ad monasterium suum Glasconiam, curia relicta, secessit. Ea tempestate structura Ecclesiæ in fabrica tecti perficiebatur. Ad cuius tecti sustentationem dum trabes una prægrandis multiplicibus funibus in sublimem raperetur, subito funes distrupi, & trabes deorsum uergens, nonnullis coepit interitum minitari. Tunc Dunstanum, qui præsens aderat, ingenti strepitu plebs in clamitã, ut ex tentione dextræ suæ imminente periculo obuiet, obsecrat. At ille statim signum salutiferæ Crucis ruenti machinæ obiciens, eam sine funibus, & sine omni humano conamine in superiora redire, ac in loco, in quem prius cum magno labore trahebatur, iacere coëgit.

Cap. 20.
Eduini re-
gis insaufu-
imperium.

Vide infi-
gne miracu-
lum, & uim
sanctæ Cru-
cis.

Inter huiusmodi opera accidit, ut ipse quadã die officinas monasterij, sociato sibi uno ex monachis suis, circumiret, & quid in unaquaque domo, ad supplendas fratrum necessitates haberetur, diligenti cura prospiceret. Quo facto, iter reflectens, ac iuxta oratorium transiens, repente audiuit uocem de cælo clare sonantem, & fratrem, qui cum eo ibat, ex nomine hoc modo uocantem: Veni Elst, ueni, ueni. Illic Dunstanus rem intelligens: Eia frater, ait, audisti, quò uocaris? Præpara ergo te, quatenus conuersatione illa, unde appellaris, quãdo hinc migraueris, dignus habearis. Nã pro certo noueris, quòd

Cap. 21.

quòd in hac vita nò diù manebis. Quæ viri verba velox fratris obitus, qui citò post ac-
cidit, declarauit esse vera. In ipso itaque loco, in quo vocem de cælo Dunstanus audi-
uit, oratorium in modum turris non multùm porrectæ sublimitatis ædificauit, & il-
lud sub patrocinio beati Iohannis Baptistæ fecit consecrari. Hæc videns omnis boni
inimicus diabolus, ingemuit, nò ob hoc solùm, quòd pro tantis virtutib. virum corà
hominibus magnum haberi, sed quia de die in diem videbat, tam ipsum, quàm & alios
per ipsum, in Dei seruitium exinde promoueri. Licet ergo iam sæpè ab eo se cõsufum
& victum meminisset, cohiberi tamen ab eius infestatione nò potuit. Nam adhuc de
Dunstanus
verberat sci-
pione dia-
bolium.

Psal. 67.
tur inimici eius, & fugiant, qui oderunt eum, à facie eius. Tunc Dunstanus videns ba-
culum suum sic inhonestè contritum, dixit: Si viuunt Dunstanus, scias inimice, huius
modi baculum faciet, vt, si amplius veneris, nequaquam, sicut iste confractus est, pro
sua fragilitate aut imbecillitate confringatur. Fecit itaque sibi alium scipionem cras-
sum & fortem, ac illius summitatem argento circumposito decorauit, quod argentum
in suprema parte suà in modum concauæ spheræ formatum, dentem beati Andree A-
postoli gestat inclusum. Quem dentem Dunstanus inibi posuit, tum vt insuperabile
munimen sibi præstaret, contra incursum malignorum spirituum, tum quia præ cæte-
ris sanctis dulci affectu diligebat eundem Apostolum. Propter quæ sæpissimè illius fa-
miliari fouebatur alloquio, munebatur consilio, & auxilio releuabatur. Sentiens er-
go diabolus suam pugnam, qua Dunstanum à bonis operibus arcendum putabat, sem-
per sibi ad confusionem, & Dunstano procedere ad gloriam & exaltationem, conti-
nuit se à corporali illius accessu, aliam viam ad conturbandum illum perquirens.

Cap. 22.
Erat in illis diebus mulier quædam ex magna & alta progenie nata, filiam adul-
tam secum habens. Vtrasque, quantum ad corpus spectat, formosa species decorabat:
sed, quod pudicis mentibus non paræ offensionem erat, libidinosus animus & habitus,
qui iuxtà in eis operabantur, eandem speciem valde decolorabant. Hæc præfata regi
Eduino assiduè adhærebant, suis blanditijs & nutibus illecebrosis pro viribus operam
dantes, quatenus vnam illarum sibi in coniugium copularet. Ad quas ille impudico il-
liciti amoris desiderio feruens, indecenti amplexu nunc hanc, nunc illam, neutrius ad
spectum in hoc erubescens, destringebat. Præterea die quo ipse Eduinus in regem est
consecratus, à loco conuiuij, in quo cū Archiepiscopis, Abbatibus, totiusq; regni prin-
cipib. sedebat, iam pransus exiit, & relictis omnibus, in cameram, vbi præfata scemi-
næ erant, solus secedit, capitiq; corona sublata, se inter illas in medium iecit. Quod op-
timates agnoscentes, oppidò indignati sunt, & rem tractantes inter se, Odonem archi-
episcopum Cantuariensem, qui dignitate cæteris eminebat, vnanimiter hortari coe-
perunt, quatenus viros, qui regem siue volentem, siue nolentem, festinè reducerent,
destinaret. Ad quod agendū cū hi & illi, regi airà metuentes, se excusarēt, tandè super
Dunstanū Abbatē & eius cõsanguineū Kinsinū episcopū sententia versata est. Qui ex
precepto summi Põtificis & aliorū omnium ad regem ingressi, eum, vt dixi, in medio il-
larum duarū decubantē repererūt. Tunc Dunstanus primo in ignominiosas mulieres
asperæ increpationis verba vultu & voce contorquens, lascinias earū, sicut verū casti-
tatis amatorē docuit, detestatus est. Deinde regem, vt se tãti opprobrij exortè faceret,
monens, ad proceres eum redire, eosq; sua præsentia exhilarare summisq; voce preca-
tus est. Qui animi sui furore, simul & vultus sui robore perfusus, dum se rediturum o-
mninò negaret, Dunstanus manū illius arripuit, & à loco violenter abstractum, impo-
sito capiti eius diademate, ad conuiuiant es introduxit. Quod mulieris ignominia
nullatenus æquanimiter ferens, sauis verborum inuentionibus in virum surrexit, & se
eum confusioni perpetuæ tradituram, garrula contestatione deuouit. Et hoc qui-
dem detestabile votum, non tepescente malitia eius, factò exercere sollicita postmo-
dum fuit. Effecit namque apud regem, vt cuncta quæ in monasterio Dunstani habebā-
tur, diripi, ac deuastari, & ipsum à regno eliminatum, in exilium pelli iuberet. Qua
tempestate sæuiente, contigit quoddam lachrymabile malum. Quidam enim ex fra-
tribus monasterij, qui virum contra omnes æmulos tueri, & ei vsque ad mortem mo-
re bonorum filiorum, obsequi deberēt, propria nequitia magis, quàm ipsius doctrina
imbuti, se medios ad prouocandum regem contra illum clanculò iniecere, & quò edi-
tum

Dunstanus
verberat sci-
pione dia-
bolium.

Psal. 67.

Vide quan-
tum tribue-
rit vir tatus
reliquijs sa-
ctorum.

Cap. 22.

Eduin⁹ rex
taxatur.

Vide sancti
viri zelum.

S. Dunstanus
proscribitur.

cum de expulsiōe eius immobile faceret, quantum poterant, institere.

Dehinc ministris impij principis in direptione rerum Ecclesiasticarum, sicut iussi fuerant, occupatis, & multis exinde graui mœrore consternatis, audita est vox cuiusdam in atrio templi, ex gulfum risum edentis, & more lasciuæ puellæ summo gaudio & exultatione persrepentis. Quæ Dunstanus audiens, & dæmonem esse, qui pro suo disceptu petulantia lætitia iocabatur, aduertens, versus ad illum, dixit: Eia, eia author & amice omnium malorum, modo de exilio meo lætaris, & pro tribulatione plurimorum, vnde me dolere conspicias, iam gratularis. Sed absque dubio fixum habere potes, quia nihil est gaudium, quod nunc habes me recedente, comparatione tristitiæ, quam habiturus es me reuertente. In his verbis dæmon an fugit. At Dunstanus videns suos in direptionem datos, pietate permotus, quæ supra quàm dici queat, fretus erat ad omnes, prout sibi possibile fuit, exilium inire distulit, cogitans ne fortè Deus cor principis aliquo modo tangeret, & à concepto furore mitigaret. Verum ubi eos, qui se hospitio, vel officio aliquo humanitatis cõfonebãt, vidit in immensum affligi, deprecari, proferri, damnari, ratus est melius malignitati hominis cedere, quàm tot innocentes pro suo commodo in debita pœna vexari. Ponens itaque Ecclesiam Angliæ sub tuitione regis omnium CHRISTI, mare petijt, ad ignotam sibi regionem transiturus, nauem conscendit, ductuque diuino, prosperrimo cursu in Flandriam venit. Igitur adhuc mulieris ira, in immanem vesaniam instinctu dæmonis acta, missis nuncijs, ubi Dunstanus esset, perquiri fecit: & si comprehendi valeret, sine vllò respectu misericordiæ oculos ei erui præcepit. Sed Deus, qui sua sapientia & bonitate priuari nequit, prius seruum suum per marinos fluctus placido lapsu euexit, quàm ministri crudelitate, ad portum maris eum insequendo pertingere possent. Cum itaque Dunstanus in Flandriam venisset, & principis terræ notitia potitus fuisset, magni habitus est, & ab eo valde dilectus. Quem quoniam virtutis virum esse, mundi que contemptum funditus habere cognouit, Gandau cum vt conuersaretur rogauit, ut potè loco, qui præcipua religione in omni sua ditione eo tempore præditus esset. Venit ergo Dunstanus ad locum, ibique in omni sanctitate degens, omnibus est charus factus, & admirabilis. Exilium itaque in patriam sibi versum est. Tamen in hoc, animo sæpè deficiebat, quod corpore remotus esset ab eis, quos in hac vita chariores habebat. In quo defectu constitutum, dilectus dilector eius B. Andreas Apostolus crebra visitatione cõsolabatur, nec eum aliquo incommodo vltrà, quàm facillè ferre possit, grauari patiebatur.

Cap. 23.

Compefit
demonis pe-
tulantiam.Abiit in Flā-
driam.Vide seui-
tiam dete-
stabilis for-
minæ.Gandau de-
git vir fan-
ctus.

Cap. 24.

Visio eius:

Abiit in
Flandriam
in oratione
percellit
liberis

Cap. 25.

Eccetibivl-
tio diuina
in regem &
scortum im-
purum.

Præterea accidit, ut ipse Dunstanus quadam vice in oratione prostratus, ingenti cordis contritione suos, quos in Angliā reliquerat, filios Deo commendaret. Et ecce dum orationis prolixitas tenditur, mœrore grauatus, somno opprimitur. Visum ergo illi est, se Glasconiæ in oratorio cum fratribus, vespertinam horam pfallentibus, pro consuetudine stare. Qui fratres cum dicto euangelici cantico, antiphonam (Quare detraxisti sermonibus veritatis) subiunxissent, & eam vsque ad id, quod dicitur (Quæ cogitasti, explete) percantassent, conticuerunt, nec vllò modo ipsa vltima verba dicendo, eam finire potuerunt. Quibus dum Dunstanus vultu, voce, signis insisteret, ut par uerbum, quod de Antiphona restabat, perficerent, & ipsi econtrà muta voce confusi staret, audita est vox de transuerso in sublimibus, ita dicens: Nequaquam, nequaquam fiet hoc, ut quæ cogitauerunt, opere expleant. Neque enim vnquam se à tua potestate Dunstane euellent, aut te ab istius cœnobij prælatione deponent. Ad hæc Dunstanus euigilans, intellexit visionem: & quia nonnullos, quos verbis vitæ imbuerat, & de quibus nil mali se meruisse sciebat, in suo damno stetitisse aduertit, grauius ingemuit, & eis Deum pro pitium fore supplici prece orauit.

Post hæc miseratus est pius & omnipotens Deus gentis Anglorum, ac ut illis ad perpetuam consolationem patrem suum Dunstanum redderet, tali consilio, dictante aquitatis, ac misericordiæ suæ censura, usus est. Excitauit quosque potentes à terminis magni fluminis Humbre, vsque ad terminos fluminis Thamisi, contra impietatem regis Eduini, & eum, quia talem se fecerat, qualem, ut diximus, regem neuriquam esse decebat, vnanimiter persequi, aut vita aut regno priuare moliti sunt. Et ipsum qui eadem vltra Thamisi fugauerunt: nefandam verò meretricem eius iuxta ciuitatem Glauuorniensem mala morte, quod breui & summam dictum accipiat, perdidit. Quibus patris, Edgarum fratrem illius super totam terram à prædicto Humbre fluuii, vsque ad flumen Thamisi regem fecerunt. Regnum itaque, quod prius erat vnum, in duo diuisum est, Thamisia suo illud aluo determinante, vnde frequenter lites

lites, seditiones nonnullæ, varij conflictus hominum suborti, totam terram grauissimis tribulationibus concusserunt. Ex quibus omnibus patuit, verum esse, quod supra diximus per lasciuum diaboli gaudium Dunstanum intellexisse. Veruntamen Edgarius de die in diem erat in melius proficiens, & Eduinus econtrâ in deterius quotidie deficiens. Erat enim Edgarius ipse strenuus & prudens, ac mandatis Dei intimo corde adherens, propter mala, quæ in Anglia per fratrem suum emerferant, non modico morore tabescebat, eaq; modis, quibus poterat, restringere gestiebat. Hic itaq; percepta regali dignitate, prauos quosq; & qui alios iniqua dominatione solebât opprimere, potestate, qua gloriabatur, cepit priuare, atq; illos, qui suis reb. iniuste spoliati fuerant, fecit amissa recuperare. Omnibus ergo ecclesijs Angliæ, quæ in regno illius erant, pax & concordia orta est, & iuxta quod vox diuina, sicut supra meminimus, hoc rege nato prænuñciauit, donec ipse vitæ præsentis superfuit, in melius aucta & roborata est. Ad hæc, missis in Flandriam viris, Dunstanum patriæ cum honore restituit ingen. ti, ac se suaque omnia eius sapientiæ atque consilio disponenda commisit. Deinde vt maior autoritas facta eius in cunctis comitaretur, eum Vuigornienfis ecclesiæ Episcopatum suscipere perijt, nec à precibus desistit, quoad eum suæ voluntati consentaneum fecit. In summum ergo sacerdotium consecrandus, ex more Cantuariam venit.

Edgariregis
encomion.

S. Dunstanus
reuoocatur in
Angliam.

Fit Episcopus
Vuigornien.
Cap. 26.

Regebat eo tempore Christianitatem in Anglia paulò superius nominatus Odo, ipsius ciuitatis Archiepiscopus, vir equidem sanctus, & magnarum virtutum prarogatiuis apprime ornatus. Hic Dunstanum in pontificatum i Vuinciorum consecraturus, admirantibus, qui astabant, eum, omisso ipsius Ecclesiæ titulo, ad archiepiscopatum Cantuariensem titulauit, & quasi successorem seu conforsem sibi metipsum consecrauit. Vnde à præsentibus, cur hoc faceret, rogatus, respondit: Non constringitur lege donum & vocatio Dei. Et vtique vir iste scio, quis sit, & ex dono gratiæ Dei video, ad quid eum Spiritus sanctus elegerit. Ex quibus verbis meritum vtriusq; turba, quæ circumstantabat, præclarum esse coram Deo aduertit. Inde vir Dei ad ecclesiam, ad quam primò electus fuerat, regressus, & ab ea præclare susceptus, summoperè nitebatur opere perficere, quod se ante exitum suum de Anglia, meminerat exultanti diabolo spondisse. Omnes ergo, in quorù moribus aliquid eum habere intelligebat, arguere, monere, castigare, corrigere satagebat, nihil vsquam à correctionis voce vacuū relinquens, vnde gauderet aduersarius, qui circuit, quærès quæ deuoeret. Nec vllius persona in istis ab eo cõsiderabatur, sed quisq; iuxta meritum situm, obseruata rationabili discretione, tractabatur. In omnibus itaq; & per omnia perquirebat Dei honorè & diaboli confusionem. Interea Rex Eduinus vitæ præsentis subtractus est, & anima ipsius, Dunstano orationibus occupato, à quibusdã deterrimis hominibus cursim euertigio est præsentata. Cuius miseriam miseratus, suarum iniuriarum immemor, pro liberatione eius immensos omnipotenti Deo lachrymarum imbres effudit, nec ab eis desistit, donec se pro eo exaudutum agnouit. Facto igitur non grandi interuallo, Mauri illi ad Dunstanum sua præda vacui redeunt: & quia ipsius iniurias superuacue vleisci vellent, calumniosa voce furibundi depromunt. Quorù ille furiores nihili pendens, Deo super ineffabili misericordia eius ineffabiles gratias egit.

Verum se
præstat
episcopum.

Precibus suis
liberat
animam
defuncti
regis
Eduini.

Cap. 27.

Creatur
Londoniensis
episcopus.

Post hæc Edgarius partem regni, quam diximus Eduino remansisse, obtinuit, regnumq; sui vnitatem recepit, bellis ac seditionibus, quæ ex eius diuisione emerferat, quaqua uersum sedatis. Exin defuncto Episcopo Londoniensi, quæ situm est, quis in episcopatum dignè succedere posset. Et cum in hoc aliquantulum temporis exenderetur, nec decens persona & idonea reperiretur, tandè electio omnium super Dunstanum versa est, & ipse Pontificatum prædictæ Ecclesiæ suscipere communi cuncto. rum conclamatione coactus est. Vtraq; igitur Ecclesia, Vuigornienfis videlicet & Londoniensis, eo præfule gloriabatur, quãdoquidem ipse summa necessitate compulsus, vtriusq; Pontifex per nonnullum temporis spatium erat, vtriusq; sollicitudinis suæ curam impendens, vtranque intus & extrâ sua defensione contra omnes æmulos mu. niens, in vtraque officium pontificale opportuno tempore sedulus exequens. En visio, quã supra descripsimus in gladijs Apostolorum, partim impleta est, cum in episcopatu Londoniensi, qui ex nomine beatissimi Pauli celebris habetur, cõfirmatus est. Profectò nanq; gladium ipsius Apostoli ipsi Ecclesiæ prælatus accepit, quia verbû Dei, morem illius secutus, subditorum cordibus infudit excellenter, & potestate, qua ille in virtute Domini Christi gloriatu est, ipse ad terrendum impios, ad demulcendum pios circumqua; vsus est. Quod & in Ecclesia Vuigornienfi strenuus egit, quã in gladio

DE S. DVNSTANO ARCHIEPISCOPO.

371

gladio beati Petri regendam suscepit. Siquidem episcopatus idem per id temporis in honorem ipsius Apostoli gloriosi fundatus habebatur. Sed Osualdus vir sanctus & religiosus, quem in regimen ipsius ecclesie beatus Dunstanus, Cantuariensis antistes effectus, sibi succedere fecit, quia clericos ibi degentes nec a prauitate sua conuertere, nec inde, eò quòd, nobiles iuxta seculum atque potentes erant, quibat eliminare, conuenit penè contiguam ipsi ecclesie ecclesiam beatæ Dei genitrici Mariæ, in qua ipse cum monachis, quos se proposuerat adunaturum, Christo seruiret. Quod & factum est. Religio itaque monachorum contemptum clericis peperit, & vulgi conuentum ab eis alienatum, sibi assiduum fecit. Quid plura? Numerus clericorum passim minuitur, monachorum conuentus indies augetur. Quidam insuper ex ipsis Clericis conuersi, numero illorum additi sunt. Hoc modo sedes pontificalis mutata est in Ecclesiam beatæ Mariæ semper virginis.

Osualdus
Episcopus
vt correxit
clericos
Vuigornie-
ses.

Memorato itaque Odone Archiepiscopo Cantuariorum ad perennis vitæ gaudia translato, in mensum omnibus Anglorum Ecclesijs luctum suus transitus intulit, & innumeros populos acerbo mœrore percussit. Postulatus Dunstanus Odoni in patriarchatum sedis Anglorum succedere, abnegat, suscepti regiminis onus satis graue sibi ad portandum, etiam si maius non addatur, protestans. Vnde Belfinus, Vuentanæ ciuitatis antistes, per regni principes, quorum alios re præsentium, alios spe munerum futurorum ad hoc sibi fautores effecerat, archiepiscopatum, rege annuente, obtinuit. Qui post aliquot adeptæ dignitatis dies Romam pro archiepiscopatus stola petens, in Alpibus nimia frigoris asperitate correptus, vltimum flatum ibidem emisit. Post quem substitutus est in summum Ecclesie Dorobornensis pontificatum Bixtelinus Dorsetensis populi præsul, vir totus ex mansuetudine, humilitate & modestia factus. Verùm ubi compertum est, nihil in corrigendis vitijs, nihil in exercendis Ecclesiasticis disciplinis, nihil deniq; virtutis seu constantiæ in eo esse ad tuendos bonos, vel coercendos malos, ad ecclesiam suam redijt: & ita sedes Cantuariensis à Põtifice aliquantulis diebus vacua stetit. Itaq; vnanimis omnium electio Dunstanum inclamarat, illũ solũ se nõsse vociferans, quem tanta sedes dignè valeret habere rectorem, præsertim cum à primæuo ætatis flore vitæ sanctitas, morum grauitas, & cui nemo contraireret, eũ perlustrauerit inuicta, constans & sequenda autoritas. Hac ergo Dunstanus acclamatione quasi voce verè diuina constrictus, primatem totius Britannie sedem regendam suscepit, & in eam immensa omnium adiacentium Ecclesiarum ac populorum exultatione & gloria deductus ascendit.

Cap. 28.

Dorobornensis
sedes est
eadem, quæ
Cantuariensis.

Fit Archiepiscopus
Cantuariensis.

Post hoc, temporis opportunitate accepta, beatissimorum Apostolorum Petri & Pauli limina petijt, & eum summæ sedis Pontifex magno synceræ dilectionis affectu illò venientem excepit: secumque postea familiarius agens, & agendo templum sancti spiritus esse cognoscens, magnificè illũ honorauit, ac stola sui Apostolatus, pro qua venerat, decentissimè decorauit. Sicq; delegata ei legatione Apostolicæ sedis, gèti Anglorum pastorem, ac salutis eorum prouisorum destinauit. Itaq; vir Dei Roma reuersus, & in patriarchatum primæ sedis Britanniarum receptus, in ipsum mundi principem quasi gigas surrexit, & armaturam verbi Dei à dextris, & à sinistris constanti virtute in eum vibrare, & membra eius circumquaque debellare & profternere ccepit, & eneuare.

Cap. 29.
It Romam.

Inter hæc visionem, quam sibi in Apostolicæ armaturæ oblatione dudum apparuissè descripsimus, mente reuoluens, & eam iam in administratione regiminis duarum Ecclesiarum, Vuigorniensis videlicet & Londoniensis, fermè impletam conspicens, dicendum existimo, per quid archiepiscopatus Cantuariensis, qui hos dignitate præcedit, & in quo ipse excellentius sedit, ei præsignatus sit: nimirum per verbum Dei, quod scriptum suscepit in gladio beatissimi Petri, secundum quod illud rex Edredus exposuit, quando ei visionem ipsam ipse Dunstanus, vt prædiximus, retulit. Sicq; gladius Petri, Ecclesiam Petri, & verbum Dei, Ecclesiam verbi Dei, quæ Cantuarie sita est, significauit. Exin videtur rationi consentaneum dicere, quid gladius beati Andree cum cæteris oblati portenderit, quando quidem ipse in nulla Ecclesia, quæ sub nomine ipsius Apostoli consecrata sit, sicut in prædictis tribus Ecclesijs, sedit. Quod quidem, quantum attinet ad nos Anglos, quibus quid hoc sit, luce clariùs patet, superfluum reor dicto commemorare vel scripro. Propter externos tamen, si fortè aliquando ista casu ceciderint inter eos, breuiter dico, illũ meritò cum gladio Petri, verbo inscripto Dei, gladium suscepisse Andree: nam qui Ecclesie Cantuariensi per pontificatum præsidet, Roffensis Ecclesie, quæ sub patrocínio B. Andree subsistit, per

Cap. 30.

Episco.

Eximia vir-
tus & con-
stantia eius.

Episcopi institutionem, per horum & horum intus & extra, cum res exigit, dispositio-
nem, utpote suo dominio praesidet. Quis ergo in cunctis, quae religioni competunt,
Dunstanus fuerit, videlicet, cuius virtutis ad omnes omnium personarum iniustitias
deprimendas, atque bona opera fouenda & munienda extiterit, usque hodie tota An-
glia canit, nec opus esse arbitror, ut me illis scribendis fatiget grandis labor. Nonnul-
la tamen, quae ab illis, qui ex eius tempore usque ad nos per successus aetatum fluxere,
accepimus, compendioso relatu subijciam, quatenus inde percipiatur veritas verbo-
rum, quae proposuimus.

Cap. 11.

Correc-
tionem
incestum.

Comes quidam praepotens cognatam suam illicito sibi matrimonio copulauerat,
& à Dunstano semel, secundo & tertio redargutus, incestum suum diuortio expiare
nolebat. Quapropter gladio spiritus sancti à viro Dei percussus, à liminibus est sanctae
Ecclesiae separatus. Qui typho tactus superbiae, regem adit, Dunstanum immoderate
& impiae seueritatis accusat, regia sanctione se ab eius tyrannide liberum constitui
querula voce precatur & obsecrat. Cuius verbis Rex acquiescens, Dunstano mandat,
ut hominem cum ea, quam duxerat, in pace manere sinat, & à quibus ipsum suspen-
derat, liminibus sacris restituat. Miratur ille ad audita, & dolet religiosum regem per
mendacem hominis linguam, ante rei inquisitionem & examinationem, esse sedu-
tum. Ponit tamen hominem ad rationem, & tam pro commisso crimine, quam &
propter iniustam sui criminationem, apud principem terrae factam, paulò durius in-
crepat, cupiens eo modo ad poenitentiam & correctionem cor illius emollire. At ubi
vidit ipsum non solum verbis suis non consentire, sed in super contumaciae spiritu

Excōmu-
nicat eun-
dem contu-
macem.

contra se furere minarique, supra id, quòd eum ab ingressu domus Dei suspende-
rat, ut dixi, omnem ei communionem fidelium, donec à sua prauitate discederet, in-
terdixit. Tunc ille seipso deterior effectus, immani est furore correptus: & nihil corū,
quae possidebat, alicuius esse momenti reputans, ad hoc solum se totum studebat im-
pendere, ut Dunstano excitaret scandalum, & Christianae legis iugum, quo à sua libi-
dine coerceretur, sibi faceret alienum. Legatos itaque suos Romam destinat, & tali-
bus assuetis quorundam Romanorum corda & ora in suam causam largo munere lar-
giori sponcione permutat. Quid deinde? Praesul Apostolicae sedis Dunstano, peccatori
homini condescendere verbis ac literis mandat, & cum Ecclesiae gremio integrè con-
ciliare monet, hortatur, imperat. Ad quae Dunstanus ita respondet: Equidem cum illū,
de quo agitur, sui delicti poenitudinem gerere videro, praecipis domini Papae libens
parebo. Sed ut ipse in peccato suo iaceat, & immunis ab Ecclesiastica disciplina no-
bis insultet, & exinde gaudeat, nolit Deus. Auertat etiam Deus à me, ut ego causa a-
licuius mortalis hominis, vel pro redemptione capitis mei, postponam legem, quam
seruandam statuit in sua Ecclesia idem Dominus meus Iesus Christus filius Dei. Hac
sibi relata ille audiens, & Dunstanum ab his, quae certò diceret, inflexibilem esse cer-
tissimè sciens, & excommunicationis suae poena cum pudore hominum constrictus,
tum timore periculorum, quae talibus nonnunquam accidere solent, perterritus, ob-
stinationem suae mentis deposuit, & abdicato illicito coniugio, poenitentiae sibi cultū
imposuit. Dunstano nanque generale totius regni concilium de obseruatione Christia-
nitatis celebrante, ipse sui met oblitus, nudis pedibus, laneis indumentis corpus ami-
ctus, virgas manu ferens, Concilio sese medium ingessit, & ante pedes Dunstani ge-
mebundus & eiulans corruit. Quo viso, moti sunt omnes, qui aderant, ad pietatem,
& ipse pater omnium, maiori praeter ceteris pietate motus est. In vultu tamen seruato
disciplinae rigore, utpote hominem Deo reconciliare desiderans, lachrymas eius ad
horam seuerus sustinuit: ac demum à toto Concilio postulatus, lachrymans & ipse,
culpam indulsit. Itaque, ab excommunicationis vinculo absolutum, communioni fi-
delium, gaudentibus cunctis, eum restituit.

Cap. 32.

Alio tempore monetarii tres, qui in potestate viri erant, cum falsa moneta capti,
ad subeundam poenam, hominibus per totum regnum promulgatam, sunt adiudi-
cati. Quae res Dunstano abscondi non potuit. Die ergo Pentecostes idem pater Misserū
solennia celebraturus, percontatur, vtrum Dei populo statuta iustitia de ipsis mone-
tariis facta fuerit, an non? Respondetur, eam, ob reuerentiam tanti diei, in alium diem
esse dilata. Nequaquam, inquit, ita fiet. Monetarij namque, qui falsos ex industria de-
narios faciunt, fures sunt, & eorum furto nullum esse nocentius cognosco. Nam in
falsa moneta, quam faciunt, totam terram spoliant, seducunt, perturbant. Ipsi diuites,
ipsi mediocres, ipsi pauperes in commune laedunt, & quantum ad eos pertinet, omnes
aut in opprobrium, aut in egestatem, aut in nihilum redigunt. Quapropter noueritis,
quia

Nota seu-
ritatem fan-
cti viri in-
cos, qui me-
neta adulte-
rarant.

quia ego hodiè ad sacrificandum Deo non accedam, nisi primò illi, qui depræhensi sunt, eam, quam in seductione torius populi promeruerunt, subierint pœnam. Si enim in vltione tanti mali, cum negotium me respiciat, Deum placare superfedeo, quomodò illum de manibus meis sacrificium suscepturum sperare queo? Sed hoc licet crudelitati possit ascribi, Deo tamen pater intentio mea. Lachrymarum, gemitus, atque suspiria viduarum ac pupillorum, clamor quoque vulgi totius mihi incumbit, & correctionem huius mali deposcit. Quorum afflictionem si, quantum in me est, mitigare non intendo, & Deum, qui gemitibus eorum compatitur, nimis offendo, & alios ad idem malum exercendum promptiores & audaciores facio. Dixerat, & pro pœna illorum, qui manus erant perdituri, pietate motus, lachrymis manat, vt fatis esset videre, de quo fonte procedebat edictum, quod nonnullis videbatur crudele. Vbi verò audiuit præstitutam iustitiam factã, surrexit, ac lota facie, ad oratorium exhilarato vultu abiens, ait: Quia dominum, obediendo statutis iustitię legibus, audiui hodiè, confido quòd & ipse per misericordiam suam sacrificium de manu mea suscipiet hodiè. Cuius confidentiæ effectu priuatus non est. Eo quippe inter sacrosancta Missarum solennia sacras manus extendente, & Deum patrem omnipotentem, vt Ecclesiã suã Catholicam pacificare, custodire, adunare & regere dignaretur toto orbe terrarum, interpellante, niuea columba multis intuentibus de cælo descendit, & donec sacrificium consumptum esset, super caput eius expansis alis & quasi immotis sub silentio mansit. Inter hæc quid animi gereret seruus Dei, quo amore, qua dulcedine, quo desiderio putas in Deo pascere, qui ex præsentia gratia Dei, tali visitatione fovebatur? Consumpto sacrificio, columba eadem in Australem altaris partem declinauit, & super tumulum B. Odonis, cuius supra mentionem fecimus, se reclinauit, alis suis hinc inde illum cõplexans, & quasi rostro deosculans. Quod B. Dunstanus intuens, & exinde meritum iacentis appendens, in tanta eum deinceps reuerentia habuit, vt quoties sepulchrum eius transfret, genua fleteret. Cognomine quoq; boni in materna lingua post hæc semper eum nominare cõsuevit, videlicet: Odo segode, quod Latine sonat, Odo bonus. Quo cognomine ex eo tempore vsq; ad hanc nostrã ætatẽ solet ab Anglis, maximè tamen in Cantuariis, nuncupari. Percantata missa, Dunstanus ab altari digreditur. Ministris autem eius pro signo, quod acciderat, his & illis innuentibus, & alios ex fratribus ministerio Põtificis affuturos suspicantibus, ipsi se in diuersa tollunt, ac virum, immensis adhuc ex præsentia gratiæ Dei lachrymarum imbribus madentem, solũ relinquant. Et ecce dum casulam, qua inter sacra vestiebatur, deponeret, nec vllus adesset, qui eam susciperet, disponente Deo, suspensa pependit in aère, ne cadès in terram, seruum Dei à sua turbaret intentione.

Columba
calitùs ve-
niens, sacri-
ficantis ca-
piti insidet.

Nota.

Per id fermè temporis rogatus à quodam viro nobili & religioso, dedicauit ei Ecclesiã vnã, quam ipse in fundo suo construxerat. Vbi ad ministerium aqua deficiẽte, & ob hoc homini nonnulla mœstitudine subripiente, famulus Dei præmissa prece terram baculo percussit, ilicoq; fons limpidissimus erumpens, omnes, qui præsentibus erant, non modicum lætificauit. Qui fons vsque hodiè manans, Dunstani nomen & meritum celebre facit. Idẽ pater à Cantuaria in remotiores villas suas opportunis spatijs hospitia sua disponens, apud Magaueldam, sicut & in alijs hospitiorum suorum locis, ligneam Ecclesiã fabricauit. Quam ipsemet dedicans, dum ex more circumiret, & eam ad æquinoctialem solis ortu minimè versam perciperet, fertur quòd transiens humero suo illam aliquãtulũ præstitit, moxq; mutatam à proprio statu, in medium orientis tramitem pro voto conuertit. Quod ipsũ facillè potuisse efficere, nemo ambigit, nisi qui verbis domini Christi, quibus fidem sicut granum sinapis habẽtib; promittit, quòd etiam montem dicto transferent, incredulus existit.

Inter huiusmodi opera Dunstanus Deum semper in mente habere, Deo, quicquid boni perficiebat, non sibi, adscribere: magnum humilitatis, minimum elationis corper omnia & in omnibus possidere. Cum autem à secularium negotiorum occupationibus ei quies ardebat, modò contemplationi diuinæ & orationibus incumbere, modò sacrarum scripturarum læctioni & earum expositionibus intendere, modò fratrum exhortationi, seu librorum emendationi sedulus operam impendebat. In cõpunctione verò lachrymarum tanta gratia præditus erat, vt quoties eum sacris altaribus sisti, vel aliquo officio Pontificali fungi conspiceres, Spiritus sancti feruore mentẽ eius accendi, & quæ ipse exterius administrabat, illum interius operari per indices ex oculis illius decurrentes lachrymas non dubitares. Hæc inter sibi & successoribus suis competentia, tam intra muros vrbs, quàm & in quibusq; villis, ad archiepiscopatum

Cap. 33.

Excitat fontẽ precibus è terra.

Matth. 17.

Cap. 34.

Exercitia eius ab occupationibus vacui.

pertinentibus, ædificia constitui, vel cōstituta, si qua ex parte diruta essent, renouari faciēbat, se scilicet in istis non modò sibi, sed & multorum vtilitati natum viuereq; pendens. Præterea cunctarum ecclesiarum totius Britannia adiacētiumq; insularum solitudinem strenuus gerebat, & earum causas, quæ ad eum, sicut ad primatem & patriarcham quotidie ferebantur, disponebat. Et quia vigilantissimo studio domino Christo per omnia famulabatur, sæpè ciuium supernorum gaudijs atq; concentibus angelorū, ad quos suspirabat, miscebatur, aliquando corpore vigilans, aliquando sancto sopore quiescens, Quodq; fortassis nō minùs stupeas, per visum quædam à spiritibus didicit, quæ postea in seruitio Dei canenda suos edocuit.

Cap. 35.
Visio eius
caelestis.

Quadam etenim nocte, cum membra quieti dedisset, per visum in superna raptus est. Conspexit itaque, & ecce mater sua cuidam regi potentissimo in cōiugium sub imensa confluentium magnatum læritia & exultatione copulabatur, resonantibus vndiq; hymnis ac laudibus in gloriam eiusdem regis, organis quoq; ac diuersis melodijs concrepantibus in his regalibus nuptijs. Quibus dum ipse magnificè delectatus intenderet, atq; ad ea rotum sui cordis affectum arrigeret, accessit ad eum iuuenis quidam, candidissimo tectus amictu, dicens illi: Cum videas & audias istos latentium ac iubilantium choros, cur te illis non copulas? cur laudibus eorum non commiffes laudes tuas? Et quidem si in desponsatione matris tuæ à voce laudis & exultationis cuncti silerent, tu silere non deberes, nedum illis non tacentibus solus tacere. Ad hæc verba, quid in laudem tanti regis cantaret, ignorare se respondit. Sciscitatur ergo iuuenis, an

Antiphonā
dicit diuinitus.

se, quod decenter canere posset, instrui vellet. Quod cum sibi acceptissimū fore profiteretur, docuit eum antiphonam istam: O rex, gentium dominator omnium, propter sedem maiestatis tuæ, da nobis indulgētiam, rex Christe, peccatorum, alleluia. Quam pater per visum sapius repetens, & in laudem præfati regis frequentius canens, mira iucunditate pascebatur. Expergefactus autē à somno, surrexit gemens, eò quòd à tantis gaudijs, tam subitò se in huius mundi ærumnis inuenit. Antiphonam uerò statim, ne obliuioni daretur, scribi præcepit, eamq; à suis postmodum cantari sapius in sua præsentia fecit. Ex qua etiam magnæ suauitatis feruor ob recordationem gloriosæ visionis ipsi generabatur, & grande desiderium pertingendi ad tantum bonum in animo illius multiplicabatur. Hanc visionem, quæ præter illam, qua olim patris sui & matris animas inter choros angelicos vidit, ei apparuit, quidam, qui ante me de istis scripsit, vult mysticè referri ad matrem Ecclesiam, quæ Christo summo regi per bona opera desponsatur, & ex qua Dunstanus & quisq; fidelium per sacri baptismatis vndam renatus, alimentis pacifitur atq; nutritur. Quòd autē Dunstanum angelus docuit à dominatore gentium petere indulgentiam peccatorum, ostendit quid Pontifices agere debeant, quoties ad exorandam maiestatem Dei pro suis populiq; delictis sancta sanctorum introeunt.

Cap. 36.

Alio quodam tempore rex in die Dominica manè venatum iuit, & Dunstanū, qui tunc fortè secum erat, Missam suam, donec veniret, differre petiuit. Appropinquante ergo hora tertia, vir Dei ad ecclesiam procedit, & indutus sacris vestibus, regem, sicut ei promiserat, expectabat. Stabat ergo cubitis innixus altari, orationi ac lachrymis deditus. Tum subitò sopore leuiter pressus, in cælum rapitur, & beatis angelorum agminibus associatus, audit eos summæ Trinitati in laudem modulatis vocibus decantantes, Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Quorum melodiam caelestium contemplator edoctus, ad se reuersus est. Et conuersus ad suos, interrogat, rex ne uenerit, an non? At ubi eum nondum uenisse accepit, ad suas preces sese conuertit. Factoq; non grandi interuallo, iterum extra se ductus, audiuit in cælis altisona voce dici: Ire, Missa est. Ad quod cum, Deo gratias, responderetur: accurrentes clerici regis, regē adesse vociferantur, sacerdotē vt festinantiū Missam celebret, obsecrant. At ille uersus ab altari, Missam se habere pronunciat, & aliam se ea die celebraturum abnegat. Depositisq; vestibus sacris, à suis de re inquiritur: quod latebat, aperitur. Ex hoc itaq; sumpto sermone, regem in diebus Dominicis deinceps à venatu prohibuit. Kyrie eleison uerò, quod in caelestibus didicit, suos docuit, idq; multis in locis hodiè sancta Ecclesia inter Missarum solennia canit.

Cap. 37.
Noctibus
loca sacra
inuisit.

Moris erat viro loca sancta, quando Cantuarie morabatur, vno tantum fideli socio comitatus, noctu peragrarè, & se inibi per compunctionem & contritionem cordis Deo mactare. Quadam igitur vice ad monasterium beatissimorum Apostolorum Petri & Pauli, in quo beatus Augustinus & alij nonnulli de patribus Ecclesie Christi Cantuariensis tumulati sunt, ex more circa mediæ noctis silentium perrexit, ibiq; Deo se di-

se diutius in oratione prostravit. Egressus verò, ad oratorium beatae Dei genitricis & perpetuae virginis Mariae, quod in orientali ipsius monasterij parte situm erat, eadem facturus diuertit. Cui appropinquans, audiuit intus voces psallentium atque dicentium: Gaudent in caelis animae sanctorum, qui Christi vestigia sunt secuti: & quia pro eius amore sanguinem suum fuderunt, idcirco cum Christo regnabunt in aeternum. Ad hæc ille obstupefactus, adstitit ostio, ac per rimas illius introspectans, (erat enim obseratum) intuebat oratorium totum immensa luce splendens, & quendam cuneum candidatum personarum ipsam antiphonam lætis concentibus resonare. Alio item tempore præfata pastorum Ecclesiae limina simili hora pari voto requirens, ubi inde discessit, memoratam sacratissimam Virginis ædem, preces Deo illic fufurus, adire cœpit. Ecce autem ipsa beatissima virginum Virgo, comitata numerofo virginum choro, venienti viro occurrit, & summo cum honore susceptum ad suam Ecclesiam, quod tendebat, ducere cœpit, præcinentibus duabus de choro puellis illud Sedulij carmen atque dicentibus: Cantemus sociæ domino, cantemus honorem: Dulcis amor Christi personet ore pio. Quos versus cum chorus virginum resumendo percantaret, prædictæ binæ præcentrices binos, qui sequuntur in ordine, versus profecutæ sunt: Primus ad imaruit magna de luce superbus. Sic homo cum tumuit, primus ad ima ruit. Sicque donec vir Dei in oratorium perductus esset, virgineus chorus primos, & virgines bine binos, iuxta quod series hymni sese habet, versus modularæ sunt. Propter hæc & horum similia insignis Pater Dunstanus quanti honoris, quantæ reuerentiæ vel magnificentie apud omnes bonos extiterit, æstimo, quod qui talia Dei dona amplecti nouit, magna ex parte & me silente videbit. At his, qui potius in malitia, quam in bonitate vitam agere satagebant, horrorem atque terrorem vultus eius incutiebat, ut ab eo fugere, quam ad eum accedere, mallent. Omnes verò, qui peruersa acta sua deserere, & ad recta opera cupiebant transinigrare, veræ pietatis ac misericordie visceribus eum redundare sentiebant, & ultra humanam æstimationem consilium simul & auxilium suæ salutis in eo reperiebant. A remotis itaque terrarum partibus ad eum passim currebatur, & quo illum præminere notum erat, Spiritus sancti consilium ab eo petebatur. Sed ad ista, si diaboli odium & inuidia seuebat, nulli mirandum. Sed quia se in perturbatio ne viri nihil posse, nisi quod iam certo ignominiam sibi, & illi maiorem gloriam adferret, sciebat, ab ea, qua illum sæpè fatigare solebat, impugnatione sese cohibuit. Verum, ut eum conturbatum redderet, Edgardo regi, quem multum pro sua reuerentia diligebat, laqueum miserandæ deceptionis tetedit, & irriteritum grauis peccati nauoluuit.

Cælestibus
afficitur cõ-
solationib.
& visioni-
bus.

Malis aspe-
ctus eius
horrori
fuit.

Quadam enim vice idem rex in monasterium virginum, quod † Vuiltoniæ situm habetur, venit, ibique captus in specie cuiusdam puellæ, quæ de nobilibus Anglorum nata, inter sanctimoniales non velata nutriebatur, custodiebatur, eam suo colloquio adduci secretius iussit. Illa cum duceretur, timens pudori suo, raptum ab vna sanctimonialium capiti suo velum imposuit, eo modo se protegi sperans, si fortè rex, quid inhonesti à se exigere vellet. Quam ipse velatam intuens: Quam subito, inquit, sanctimonialis effecta es? Arreptumque velum detraxit capiti eius, illa conatu, quo poterat, frustra obnitente. Abusus siquidem ea est, & graui scandalo quique per Angliam religiosi ex hoc mente vulnerati sunt. Quod scandalum evehementius fuit, quod rex idem legitimam uxorem habebat, Elfredam videlicet, cognomine Candida, Ordineri præpotentis orientalium Anglorum Ducis filiam, de qua & sanctum Edvardum genuerat. Vbi verò res Dunstano innotuit, acerbo mœrore percussus est. Igitur cum in re nõ segnis ad regem veniret, & ille venienti pro more occurreret, eum quæ per manum ad folium suum perducere vellet, manum Dunstanus turbato vultu retraxit, nec eam ab homine contingi passus est. Ad quod ille attonitus (non enim illum scire putabat, quod clanculo à se factum existimabat) cur manum sibi non dimitteret, inquisiuit. Ait: Tu postposito omni pudore, adulterium commisisti: tu despecto Deo, signum castitatis non veritus, virgini suam integritatem præripuisti: & cur manum, summo patri virginis filium immolantem, impuris manibus non tradam, quæris? Laua prius per poenitentiam manus tuas à sordibus suis: & tunc demum, quod gratiæ Dei reconciliaris, honora & amplectere manum Pontificis. Territus ille ad hæc, terræ procumbit, pedes antistitis petit, se peccasse, gemitu verba interrumpente, cõtestans. Quod Dunstanus videns, tantum in rege humilitatis exemplum vehementer amplectitur: Velocius ergo illum erexit, & pacato vultu cum eo familiariter, quæ salutem animæ eius operarentur, loquens, septennem ei poenitentiam iniuxit. At ille pontificali absolutione

Cap. 38.
† Multimig.

Vir sanctus
grauiter ca-
stigat regis
libidinem.

Vide septem
nec poeniten-
tiã tãtoregis

potitus, omni studio in iuncte sibi poenitentiae operam dare, & multa, quibus Deus placet, pietatis opera ipsi poenitentiae, instinctu & consilio patris sui, sollicitus, coepit superaddere. Ipse praeterca omni ordini hominum, in suo regno consistentium, legibus sibi in Christiana religione sancitis vti praecipiebat: ipse secus agentes in dicta vindicta corripiebat: ipse in prauitate persistentes, cō digno examine puniebat. Ex epli causa: Ordo clericalis ea tempestate plurimum erat corruptus, & canonici cum presbyteris plebium, voluptatibus carnis plus æquo inferuebant. Quod malum Dunstanus corrigere cupiens, auctoritate Ioannis, Apostolicæ sedis antistitis, apud regē obtinuit, quatenus canonici, qui castè viuere nollent, ecclesijs, quas tenebant, depellerentur, & monachi loco eorum intromitterentur.

Vide poenā
incontinen-
tium Cano-
nicorum.

Cap. 39.

Præsidebat ea tempestate Vuentanæ ecclesiæ præsul Athelvuoldus, vir eximia sanctitatis, & educatione patris Dunstani non parum insignis. Hic cognita de canonicis ecclesiæ suæ, qui nimium seculares existerant, voluntate Dunstani, monuit eos semel & sæpius mores & actus mutare, correctioris vitæ semitas, relictis scemini, arripere. At impresentiarum quidem id sibi possibile esse negantes, voce coruina semper in exitum correctionem sui pollicebantur. Quod ipse gnarus non diu sustinuit. Paratis namque, quam plurimis monachorum cucullis, die, quo Communio: Seruite domino in timore, cantabatur, chorum intrauit, vestes, quas parauerat, secum deferri faciens. Et proiectis illis in medium, canonicis ait: Animaduertistis, quid modò cantaueritis? Animaduertimus, inquit. Igitur, inquit, si seruire domino in timore, & ei vultis exultare cum tremore, apprehendite disciplinam, vestem videlicet monachalem, ne peccatis, sicut cantastis, de via iusta. Ad quod illi obstupefacti, more solito inducias petunt, id se facturos in futuro promittunt. Tunc ille: Mihi credite, amplius non credam huic vestræ sponsoni coruinæ: sed aut disciplinam in presenti apprehendetis, aut loci istius beneficijs & conuersationi, hinc eliminati, iam iamque cedetis. Itaque nonnulli ex illis statim, abiecto clericali habitu, monachi facti sunt, ceteris verbo pontificis de ecclesia eliminatis. Ceterum quia isti, qui ita nouiter fuere conuersi, regularis disciplinæ normam sine aliorum magisterio doctè seruare nequibant, monachi de Abendonia illuc ab eodem pontifice adducti sunt, qui monasticæ institutionis tramitem ibi docerent. Clerici verò, qui iuncti sunt, citato gressu regem ad eunt, iudicium atque iustitiam sibi de expulsionem sui fieri postulant. Refertur negocium ad audientiam Dunstani, & ipse eos æqua postulare pronunciat. Igitur ex præcepto regis & archiepiscopi coit Vintoniam nobilitas regni totius, & rex cum sua coniuge adest, ad determinandas querelas negocij huius. Surgunt hinc inde lites, quas Dunstanus propositis rationibus destruit omnes. Rationabiliter quippe cunctis ostendit, clericos, qui à sorte Dei incorrigibiliter per prauitatem vitæ suæ dissiliunt, nil per reditum sibi vindicare posse ex ijs, quæ ecclesijs data sunt ad subsidium eorum, qui in clericatu pura conuersatione se custodiunt. Quibus auditis, omnia controuersia est, & rex atque principes plerique, clericorum precibus ad pietatem usque permoti, Dunstanum interpellant, quatenus hac sola vice parcat, & clericos iam, quid amodò, si se non correxerint, incursum sint, re ipsa edoctos, de ecclesia sua reuectat. Silet ille ad ista, quidque potissimum de negotio sit agendum, demisso capite, mente pertractat. Silentium ingens occupat omnes, & suspensi, ad responsum pontificis erigunt aures. Tunc subito crucifixi Dei imago, signo Crucis in edito domus affixa, audientibus cunctis, dixit: Non fiet, non fiet. Iudicastis bene, mutaretis non bene. Tremefacto in his simul vniuerso conuentu, intulit pater Dunstanus, & ait: Quid amplius vultis fratres mei? Diuina sententia definitum audistis negocium præfens. Aiunt: Audiuimus verè. Resederunt ergo monachi Vintoniæ securi, & quoad clericos ipsi vixerunt, qui eos super causa ista inquietaret, nemo fuit.

Athelvuol-
dus sanctus
Episcopus
Canonicos
incontinen-
tes mutat in
monachos,
ceteros ex-
pellit.

Eccerem
stupēdam.

Cap. 40.

Illis autem huic vitæ subtractis, filij eorum cupientes recuperare, quæ perdidierant in parentibus suis, in Scotiam miserunt, & inde quendam prægrandis, vt fama ferebat, eloquentiæ virum, Bernelinum nomine, magno conductum precio, in tuitionem suæ causæ contra Dunstanum adduxerunt. Conglobati ergo sub vno clericorum filij, regem atque Dunstanum apud villam, quæ dicitur Calne, in quodam cœnaculo consistentes reperiunt, & armati rhetore illo, qui suæ victoriæ spes maxima erat, antique calumniæ coram eis iurgia promunt. Ad quæ Dunstanus his verbis breui respondit: Calumniam istam, quam mouetis, diuino ore olim definitam nouimus, nec eam nouo confictu amplius in medium reuocandam existimamus. Ego quoque grandævus sum, & vitæ meæ residuum, quod pauci temporis esse non nescio, in pace, si licuerit, transigere cupio.

Laboravi,

Laboravi, dum potui: amodò totius laboris impatiens, domiño Deo causam Ecclesie suæ contra insurgentes hostes tuendâ cõmitto. Dixit, & ecce solarium sub pedibus eorũ, qui aduersus virum conuenerat, euertigio cecidit, omnesq; pariter præcipitados, in suo casu non modicũ læsit. Vbi verò Dunstanus cum suis consistebat, nulla ruina domũs, nullus emerferat casus. Hoc ergo modo calumnia clericorum est sopita, & vñ que hodiè monachorum conuersatio in ipsa ecclesia stabilita. Eiecti nihilominus per id temporis, & alij complures clerici horum similes de suis ecclesijs sunt, & monachi in locum eorum substituti. Aucta est igitur religio per Angliam in tantum, vt quadraginta & octo monasteria monachis vel sanctimonialibus instituerentur, cooperantibus B. Dunstano in hoc viris venerabilibus, Osualdo videlicet, qui primò Vuigornienfis, postea fuit Episcopus Eboracensis, & Atheluuoldo episcopo Vuintoniensi, quorum supra meminimus. Viram itaq; Dunstani & actus formidabat omnes, qui incedere volebant iuxta vias aduentionum suarum.

En iterum rem administrandam.

41. monasteria sub Dunstano instituta.

Inter hæc sopito negotio, quod regem Edgarum, ne regio more coronaretur, detinuerat, Dunstanus adunatis Episcopis, Abbatibus, & cæteris Principibus cũ tota regni ingenuitate, coram eis adstante innumera populi multitudine, imposuit illi coronam regni, gaudentibus cunctis & iubilantibus Deo in voce laudis & exultationis. Ipso autem post biennium, quo hæc facta sunt, immatura morte præuento, Eduuardo filio suo totum regnum hæreditario iure reliquit. Qui Eduuardus cum in regem consecrari deberet, nonnulli de principibus terræ contraire, ne rex fieret, nisi sunt: tũ quia morum illius seueritatem, qua in suorum excessus acriter seuire cõsueuerat: tum qua matrem eius, licet legaliter nuptam, in regnum tamen non magis quàm patrem eius, dũ eum genuit, sacratam fuisse sciebant. Sed Dunstanus discretione & industria confusus adolescentis, vnum non metuens, & obseruato paternæ hæreditatis & testamenti iure, aliud contemnens, arrepto sanctæ Crucis vexillo, medius constitit, & per rationem cunctis, quæ obijciebantur, elisis, Eduuardum regem constituit, & constituto paternũ affectum, consilium & auxilium in omni negotio, dum vixit, exhibere curauit. Rex quoque ita mores suos in omnibus, & per omnia componebat, ita totum regnum sanctis legibus disponebat, vt & actus eius Deo placerent, & eò, quòd in suscipiẽdo regno ei contradixerant, sibimetipsis quiq; displicerent. Sed illo post aliquot annos per fraudem noueræ suæ interfecto, Ethelredus filius illius malæ mulieris, in regnum substitutus est, matris ignominia magis, quàm patris sui solertia præditus. Cuius prouectio nõ vsquequaq; sedit Dunstano: idè tamen, quòd proximus regni hæres existeret, com- pleuit ei ius regium, sciens se inoffensis legibus terræ atq; principibus id non posse trãsse ferre in quenquam alium. Attamen illum solio regali potitum, seuerò quodam verborum tonitruo, quia per sanguinem fratris sui regnũ obtinuerit, increpauit, & quòd in sanguine victurus, & posteri illius crudeli Barbarorum incursum deuastandi, tota etiã terra per plurima secula sauo illorum dominatu foret depopulanda, prædixit. Quæ licet se viuente euertura negãrit, euertura tamen omninò esse, nimis veraci, vt & in Chronicis legimus, & hodiè videmus, prophetia asseruit. Accelerabit, cum sibi placuerit, omnipotens Deus, quam subsecuturam promisit, liberationem per tanti vatis sui merita & intercessionem. Et quidem illum spiritu Prophetiæ claruisse, nõ tantum hinc, sed & ex nonnullis alijs, quæ constat eum veraciter prædixisse, confirmamus, & id subiecto exemplo probamus.

Cap. 41.

Edgardus rex coronatur à Dunstano.

Eduardus Angliæ rex à Dunstano constituitur.

Eduardi cædes.

Prophetia S. Dunstani

Cap. 42.

Prædicit mortè duorum Episcoporum.

Quodam tempore venit Cantuariam supra memoratus Atheluuoldus Vuentanus episcopus, & aliquot diebus ibi detentus est. Detentus est etiam Roffensis episcopus, qui illò simul venerat, detinente vtrunque patre Dunstano charitatiua affectione, dulcissima vitæ perennis cõtemplatione, diuini verbi collatione, & sacrorum morum exhortatione & instructio. Cum autem ipse Pontificum pater, comitatus ipsis duobus episcopis, Cantuaria decederet, & pariter longius remotos quenq; ab altero destinati hospitij via dirimeret, ambo Pontifices à Dunstano benedicti petentes, ab eo diuertere & suum iter cupiebant accelerare. Verum ipso manum extendente ad benedicendum, subito in lachrymas acerbis erupit, cœptaq; benedictionis verba singultus subsequens interrupit. Illis verò grandi ad rem stupore perterritis, quidnam haberet, quòd tam anxie fletet: sciscitanti sunt. Respondit: Fleo, quia vos, quos modò sanos & alacres videro, in hac vita non amplius me visurum admodum doleo. Nã in proximo estis morturi, & ad gaudia regni cælestis transeuntes, me in huius vitæ miserijs relicturi. Cui cũ ipsi dicerent: Ne, pater oramus, de nostra morte ita loquaris: Fixum, ait, quod dixi, tenere: quoniam sic est, & non est mutabile. In his dato altrinsecus osculo pacis, ab inui-

cem diuisi sunt. Igitur antistes Roffensis mox, ubi sui pontificatus ciuitatem ingressus est, elanguit, & euolutis in infirmitate diebus paucis, defunctus est. Vintoniensis vero, priusquam ad sedem suam venire posset, languore corripitur, & iuxta verbum viri Dei, non longa mora interueniente, finitur. Ex cuius obitu grauis moeror Dunstanum corripuit, tum quia tanti viri ingens solatium amiserat: tum quia cui potissimum tenere adhuc statum ecclesiae gerendum committeret, dubius fluctuabat. Quos fluctus ingerebat animo eius, hinc monachi nuper intromissi, hinc clerici ab ecclesia illa ciecti. Monachi quippe suae professionis virum habere episcopum praecipiebant: clerici vero sui ordinis hominem sibi praefici desiderabant: illi videlicet per monachum in ecclesia sibi collata cupientes solidari: isti per clericum ecclesiae sibi ablata sperantes reformari. Sed hac prouidens sapientia & sapiens prouidentia Dei citius determinauit. Nam per B. Andream apostolum, cui speciali quodam dilectionis affectu Dunstanum adherere Deus concesserat, Dunstano mandauit, quatenus nihil haesitans Elphegum Abbatem Bathoniensem constitueret Vuentanae ecclesiae summum sacerdotem. Latatus est Dunstanus in istis, & reddita Deo gratiarum actione pro suis beneficijs, in Elphego perfecit, quod ei per Apostolum suum Deus ipse praecipit.

Elphegum
fuit Vintoniensem
Episcopum

Cap. 43.

Visio iucundissima S. Dunstano oblata.

Vide sanctissimi viri summam perfectionem

Cap. 43. Multa de hoc viro, iuxta quod multorum non spernenda testimonia ferunt, adhuc literarum memoriae veraci stylo commendare possemus: verum ne inculta narratio nis prolixitate quenquam grauemus, praetermissis illis, ad sacrum transitum eius enarrandum cor & linguam praeparamus. Sed quia nostrae opis isthuc non est, oremus, ut ipso, de quo agimus, interueniente, perficiatur ab eo, cuius hoc donum & gratiam scimus esse. Dies igitur, quo dominus noster Dei filius, deuicta morte caeli victor ascendit, celebris illucescebat, & Dunstanus, expleto noctis officio, solus in ecclesia Saluatoris Cantuarum, pro tanti gaudij consideratione, Christo totus inharebat. Inter ea concipit, & ecce innumera candidatorum multitudo virorum, coronas aureas in capite gestantium, inestimabili fulgore micantium, per ecclesiae ianuas irrumpens, coram ipso conglobata constitit, & vna voce ei huiusmodi salutationis alloquium persoluit: Salue Dunstane noster, salue. Mandat tibi, quem pie desideras, filius Dei, quatenus, si paratus es, venias, & diem hanc, ad cuius gaudium vnica dilectione suspiras, nobis associatus, in sua curia gratiosus & hilaris celebres. Ad quorum vultus & voces ille imperterritus manens, sciscitatus est, quinam essent: Cherubin, inquit, sumus & Seraphin: quicquid velis, ad haec respondeas volumus. Tunc ille sacro cordis ac mentis affectu, cum supplici voce pro tanta gratia grates debitas agens: Hac, inquit, die, qui honor, quae spes, quod gaudium in ascensione domini Iesu Christi omni generi humano prouenerit, o sancti & beati spiritus, nostris. Nostis nihilominus officij mei esse, o ues ipsius domini mei mihi commendatas, hac die vitae aeternae panem reficere, & eas, quo tramite illum sequi debeant, quod processit, informare. Cuius etiam rei gratia plurimi conuenere, nec meum est in tali negotio illos decipere. Propter haec, quod me inuitatis, non possum hodie venire. Dixerunt: Eia prouide, ut die sabbathi praesto sis hinc nobiscum Romam transire, & coram summo Pontifice, Sanctus, Sanctus, Sanctus aeternum canere. Annuit ipse dicto, & illi in inuisibilia ab oculis eius dilapsi sunt. Huius admirandae visionis presbyter quidam, Elfgarus nomine, qui in excubijs domus Dei assiduus esse solebat, quique postmodum, sicut referente scriptura accepimus, insignis in Elinham episcopus claruit, conscius esse promeruit. Nam nocte eadem peruigil sacris meditationibus deditus, illucescente aurora, extra seipsum per visum raptus est, viditque B. Dunstanum cathedrae pontificali praesidere, & ei canonica iura clero dictanti, formosorum iuuenum immensum agmen assistere. Audiuit etiam ea, quae proxime digessimus, eosdem iuuenes ei dixisse, quaeque retulimus, ab eo illis responsa fuisse. Quod ut reor, ea de re viro illi dominus patefieri voluit, quatenus & gloriam transituri fidelit testimonio commendaret, & ipse ad eandem gloriam tanto indicio vehementius anhelaret, necnon antistes quandoque futurus, eam suis, utpote cognitae, certius praedicaret.

Cap. 44.

Vide sanctissimi viri summam perfectionem

Cap. 44. Dunstanus itaque de gaudio domini sui, ac de imminente sibi aeterna felicitate securus, gratulabundus in domino laetabatur, & spirituali ad omnes iucunditate replebatur. Iam diurni officij hora instabat, & Pontifex illud celebraturus, festius ad altare processit. Populorum turba quasi deitatis instinctu ad aliquid noui audiendum solito numerosior aduolans, ecclesiae parietes, vix multitudini sufficientes, undique complet. Lecto igitur ad Missam Euangelio, procedit episcopus populo praedicaturus, & regente cor eius & linguam Spiritu sancto, locutus est, qualiter ante nunquam fuit locutus.

entus. Reuersus deinde ad altare, panem & vinum in corpus & sanguinem Iesu Christi, immaculata benedictione conuertit. Vbi verò ad benedictionem super populum ventum est, iterum populo prædicaturus, ab altari digreditur, & debriatus spiritu Dei, sic de veritate corporis Christi, sic de futura resurrectione, & vita perenni tractauit, vt ipse per peris vitæ ciuon loqui putares, si personam loquentis cognitam prius nõ haberes. De obitu tamen suo nullam mentionem fecit inter loquendum, pia videlicet a nimitenitudine & tenera pietate præuentus, nolens eis tristitiæ malo duplicatum ingerere, quibus diem mortis suæ iudicabat simplici tristitiæ malo posse sufficere. Ser mone finito, altare repetijt, & pontificalem benedictionem super populum edidit. Interea nimum mente vulnerabatur, metuens videlicet, ne charissimi sui, quos de ferebat, improuiso mortis suæ iaculo percussi, atrocius dolerent, quàm, si antequam adictum venirent, illud præuiderent. Vnde data benedictione, tertio populum, cunctis stupentibus, adijt. Mox autem vt os ad loquendum aperuit, tanta claritate vultus eius resplenduit, vt in toto illo conuentu nemo esset, qui radios oculorum irreuerberata acie in eum figere possit.

Transubstantiatio.

Nota, de veritate corporis Christi.

Mirè splendit vultus eius.

Cap. 45.

for. suo.

Ecce nõ de sunt sancti nobis præsentia spiritali.

Cap. 46.

Cū lecto in quo decubebat, sursum tollitur.

Migrat ad Christum.

Cap. 47.

Quæ ergo dulcedo, quæ suauitas, quæ iucunditas repleuerit corda & ora cunctorum, qui præsentibus quæ dicebantur, meruerunt intelligere, verbo seu scripto exponere scio nulli esse possibile. Sed vbi seruus Dei instantem sui obitum diem detegere cepit, omnis exultatio mœrore concutitur, & tali mœrore, vt ipse pater, qui iam gaudijs perennibus inferebatur, motus admiranda pietate, qua præditus erat, vnus de mœrentibus esse videretur. Verum iniecta vi spiritui sancto, lachrymans, lachrymantes cõsolabatur, dicens inter alia, nequaquam debere eos de transitu eius dolere, quem non labor aut poena, sed quies & gloria perpes exciperet. Dicebat enim neminem in veræ charitatis radice fundatum, qui magis suum temporale commodum, quàm proximi perpetuum diligeret emolumentum. Ad firmamentum quoq; consolationis ipsorum promisit in spe gratiæ misericordis Dei, quod licet illis corpore absens fieret, nunquam tamen eis præsentia spiritus sui abesset. Finitis eiuscemodi dictis, commendauit omnes Christo, & demum illis adhuc gloriosum vultum eius desiderantibus, ad mensam Domini vitam suam epulaturus ascendit. Ipsa die cum à mensa sumpto cibo surrexisset, venerando suorum coetu stipatus, oratorium petijt, designatoq; loco, in quo sepeliri volebat, sepulchrum sibi præparari præcepit. Inde iam languor sacri corporis artus inuadit, & sua Dunstanus inualida membra quieti tradit. Itaq; sexta sequenti feria lecto decumbit, & incessabili mentis deuotione Deo intentus, omnes aduentantes ad se. Etanda Iesu Christi vestigia incitabat.

Sic dies ille defluxit, & laboris Dunstani vltimus, beatæq; quietis primus dies illuxit. Confluit clerus & populus omnis, trepidi præstolantes euentum, quem de se prædixerat pastor communis. Etiam Dunstanus gaudium Domini sui intrare auidus, horâ, angelica sibi visitatione prædictam, corpore Christi saginatus & sanguine, lætus expectabat. Tunc subito inuisibili quadam deitatis virtute cum lecto, in quo iacebat, vsque ad domus superiora leuatus est: sed trabibus, ne vltra veheretur, obstitentibus, leniter est ad terram demissus. Pauore percussi nonnulli circumsedentium, in diuersa dissiliunt. Sed illo iam demisso, cum quasi ad quiescentem reuenterentur, iterum, sicut prius, ad trabes rapitur, eisq; offensis, ad solum demittitur. Hoc & tertio factum est. Tunc pius pater, congregatos circa se conspiciens filios suos, dixit: Fratres mei dilectissimi, oues pascuæ Dei, vos ipsi oculis vestris intuiti estis, quò vocor, quò vadam. Nõstis viam, qua incesse: nõstis opera, quib; insudauit, dũ vixi. ecce consumatio illorũ in superna me tollit. Quapropter breuiter monens hortor & consulo, si quò vado, vultis venire: via, qua incesse, non pigeat vos ire. Ipse benignus Deus, qui direxit iter meum ad se, dirigat ad omnem voluntatem suam corda & corpora vestra in pace. Et responso à cunctis, Amen, transijt: & angelicis eum choris ducentibus, migravit ad Christum, qui ei factus est corona & perenne præmium.

Sepultus est sanè, in quo ipse disposuerat loco, loco scilicet, vbi quotidie diuinũ officium à fratribus celebrabatur, qui fuit ante gradus, quibus ad altare Domini Christi ascendebar. Quod ab eo grandi pietatis affectu dispositum non dubitamus. Volebat enim benignus pater filijs suis, quos veraciter diligebat, quosq; in mundi turbine post se relinquebat, etiam defunctus corpore iugiter interesse, quatenus quæ vellent, sicut viuõ, fidutialiter coram eo depromere possent, cuius spiritum ex promissio, ne, quam ipsis fecerat, semper affuturum non dubitarent. Et hoc quidem iradixerim, secundum quod ex eo tempore factum scimus, & vsque hodiè fieri à monachis

Inuocatur
à multis, ijs-
que opitu-
latur.

Cap. 44.

chis ipsius circa sacratissimum corpus eius conspicimus. Quotidiè nanque de suis necessitatibus tam corporis quàm animæ leuamen desiderantes, illuc currunt, & sicut à pijsimo patre inter eos corporaliter conuersantes suffragia petunt. Vt autem iustæ petitiones alicuius coram eo fuisse inefficaces existant, & miracula, quæ post hæc de multis pauca scribimus, & ipsi, qui eius beneficia experiuntur singulis diebus, penitus negant.

Non ergo dubitandum, hoc illum ante obitum suum præscisse, & idcirco se suis spiritu affuturum promississe, hisque de causis corpus suum inter eos pietate plenum voluisse potissimum poni. Misericordiam præterea, quæ post decessum eius Angliam totam inuoluit, & inuoluendo pessumdedit, satis est in Chronicis, & in nostris tribulationibus, me tacente, videre. Vnde, cur quid inde scribam, non video, quoniam sine omni litera res ipsa euidens est, vt veras miseras non possit ibi cernere nemo. Finis illarum quis, vel quando sit euenturus, ignoro: sed tantum proculdubio ignorare non queo, quod omnia quæ fecit nobis Deus, in vero iudicio fecit, quia peccauimus ei, & mandatis eius non obediimus. Quapropter quid aliud dicatur aut agatur (vis enim humana & consilium omne sublatum est) non intelligo, nisi vt humiliato corde rogetur Deus, qui nos cõtriuuit, quatenus det gloriam nomini suo, & faciat nobiscum secundum multitudinem misericordiæ suæ, ac per merita & intercessionem beatissimi patris nostri Dunstani, qui hæc euentura prædixit, eruat nos in mirabilibus suis. Quod siue, tu bone Domine & pie omnipotens Deus aliquando propter immensam misericordiam tuam feceris, siue propter inscrutabilem iustitiam tuam minimè feceris, sit nomen tuum Deus Israel benedictum in secula, Amen.

SE QV VNTVR ALIQVOT MIRACVLA, QVÆ
POST OBITVM BEATISSIMI DVNSTANI, EIVS
*meritis edita sunt, quæ ab eodem Osberto fusiùs scripta, à F. Laurentio Surio in compendium redacta sunt ob vitandam
prolixitatem.*

Cæcus lumē
recipit.

Item tres
cæcæ.

Paralyticus
curatur.

Liquot miracula hoc loco visum est subijcere, quæ venerabilis Osbertus, præcedentis historiæ author fide dignus, partim scripto, partim veracium hominum relatu, partim suis oculis se didicisse testatur.

Cæcus quidam in somnis admonitus est, vt ad beatissimi Dunstani sacrum corpus se curaret adduci. Factum est ita. Mansit illic cæcus pernox in precibus: & ecce à monumento sancti viri suavissimè manat odor, loca amissorum luminum vehemens corripit pruritus, eaq; fricante cæco, mox recipit letus visum, quem se doluerat perdidisse. Id vbi repente apud omnes peruulgatum est, Dunstanus mundo reuixisse visus est.

Tres inopes fœminæ pariter degebant, quas præter paupertatem cruciabat etiam perpetua cæcitatibus nox. Aluerat illas inter cæteras beatissimus Dunstanus, cum esset adhuc in humanis. Vbi ad illas perlata est cæci eius, quem iam diximus, curatio, vnâ properarunt ad sepulchrum sancti Dunstani, & illic inter orandum pariter se videre lumen cæli, gauisæ sunt.

Presbyter quidam prædiues & nobilis totius corporis vexabatur paralyti. Hortabatur cum amici, vt ad tumulū beati Dunstani se iuberet deportari. Recusabat ille, quod indignū se arbitraretur, si vir opulentus & nobilis, admixtus vili turbe, salutem illic sibi restitui precaretur. Verū doloris vi cogente, eò perlatus est. Altera luce sensit quendam sursum deorsum manus ducere per corpus ipsius. Itaq; cõfestim sanatus, stetit exiliens, & alta voce laudans Deum. Non diu post amplum conuiuium apparuit amicis & vicinis, vt ipsius saluti congratularentur. Inter epulas laudabat illi Deum, quod potentes non abijceret, sed inter mites & pauperes illis quoque gratificaretur. Tum verò homo superbix spiritus tumidus, non ferens se inter pauperes commemorari, ait: Non sum ego instar inopis cuiusdam curatus à Dunstano. Nam etiam sine Dunstano mihi fuisset restituta salus. Vix ea verba miser cõpleuerat, cū ecce pristinus morbus redit, & acerrima vi extorsit animam infelicem ab ingrato & inflato. Ea res effecta, vt

cit, vt metus & reuerentia erga beati viri sacras reliquias excreferet, & ex longinquis etiam locis multi eò confluerent, tum vt morbis liberarentur, tum vt per eius merita veniam obtinerēt peccatorum. In ijs iuuenis quidam & claudus & mutus ab ortu suo, & qui annis vndecim contractis scapulis, sursum respicere nequiuisset, postquam se pulchrum sanctissimi viri attigit, totus sanus effectus, excelsa clamauit voce: Gloria in excelsis Deo, alleluia. Sanata est etiam paruula quaedam puella, quam mater cæcam ediderat in hanc lucem: sed cum aliquot dies frustra in precibus consumpsisset mater eius, tandem cum fratres eius ecclesiæ cum illa pariter orassent, decimo die filia eius vidit. Recepit etiam lumen anus quædam, quod in iuuentute perdidit.

Vide poenā indignē de S. Dūstano loquentis.

Morbidus sanatur.

Episcopus quidam excommunicauerat hominem, libidine & arrogancia deprauatum, & miser ille traditū satanę in interitum carnis, annis septem toto corpore tremebat. Tandem ad sepulchrū beatissimi Dūstani pertractus, dæmonem, qui illum occupabat, cum multo sanguine euomit, & integerrimæ sanitati redditus est. Curatus, quæ est Alfuordus quidam, qui triginta annis contracto corpore humi reptabat: itemque alius, qui ligneo crure & pede utebatur: & cæca virgo, & puella miserè contracta, paruulus quoque à natiuitate claudus, & alius quidam, scipionibus vtens pro pedibus.

Multi curati.

Dum hæc miracula fierent, Lanfrancus, Cadomensis cœnobij Abbas, vir præstanti sapientia pollens, Cantuariensis episcopus creatus est: cumque 4. Calendas Septēbris consecratus fuisset, ecclesiam Cantuariensem partim incendio, partim vetustate vastatam, à fundamentis augustiorem condere voluit. Indixit itaque triduanum ieiunium, & beatissimorum antistitum Dūstani & Elphegi corpora transtulit in occidentalem eius ecclesiæ partem. Aderant illic duo eius milites, qui nuper occiderant nepotem Abbatis Stolandii. Ij coram frequentissima populi multitudine ad corpus beatissimi Dūstani, ab Abbate illo cædis eius veniam precabantur. Ille negabat se daturum, negebant etiam fratres cæsi hominis, qui illic adstabant. Aderat verò etiam mulier, ab infantia nihil audiens. Ea cum S. Dūstanum rogaret, non tam sensit illum inexorabilem, vt milites Abbatem, nam integerrimè sanauit eam coram omnibus. Iam corpora sacratissima Dūstani & Elphegi decentissimè tumulabantur, & cum dies totus festiuus duceretur, Abbatis duritia publicum gaudium interturbat. Sed ecce sequenti nocte coram se videt quendam reuerendi habitus sacerdotem, irato vultu mandantē quibusdam teterrimis viris, vt ipsum cum nepotibus eius iactarent in cacabum ferretem. Percontantibus illis, cur tam immani supplicio subijceretur? responsum est: Vos furoris flamma accensi, necem germani vestri, pro Domini Dūstani amore & reuerentia, condonare nolulistis, atque his dictis, rapiuntur ad cacabum. Tum illi incredibili constructi angustia, edunt voces miserabiles, promittunt se quamprimum ad beati Dūstani monumentum ituros, illatam ipsi iniuriam congrua satisfactione expiuros: tantum vt possint ipsius misericordia præsentis miseria liberari. Hac sponsione facta, terretur tetri illi ministri, & ad nutum sacerdotis cum suis ignibus disparent. Nō dum sol terris se reddiderat, & Abbas cum suis nepotibus ad it sepulchrum sancti viri, monachos eius loci lachrymabundus orat, velint celeriter ipsi opulari: illisq; accurrentibus narrat, quid viderit: remittitur militibus homicidium, & ab omnibus Deus laudatur in meritis sancti sui.

Lanfrancus i fit episcopus Cantuarie.

Surda audit

Abbas visio.

Alia visio eiusdem.

Alio tempore idem Abbas pridie eius diei, quo sancti Dūstani festum colitur, hora vespertina, erectis sursum luminibus, vidit ingentem splendorem cælitus lapsum in ecclesiam Saluatoris, vbi sacrum beatissimi patris corpus quiescit, penetrare. Cumque id alijs quibusdam indicasset, ijque pariter viderent, ait: Verè pius pater Dūstano, qui in suis ferijs interesse vult officio, quod hac nocte Deo, & ipsi persoluent filij eius. Vera autem illum dixisse, experti sunt fratres ex dulci & sancto affectu, quo ea nocte in Deum & beatum Dūstanum ferebantur.

Monachus iuuenis eius monasterij quodā die legit euangeliū ad Missam Lanfranci Archiepiscopi. Cum autē dicta oratione Dominica, patenā ex more episcopo offerret, iuuenē dæmonē occupatū vidit coram se teterrimos dæmonum vultus. Itaq; vehementer exterritus, episcopi inter manus sacra tenentem, vtroque brachio strictim amplectitur, horrida voce clamans: Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat. Ea res omnes perterritit, arreptumque iuuenem milites in pontificis cubiculum abducunt, iam dæmone plenum. Cum autem communes pro illo preces fierent, & ab archiepiscopo pro gratijs agendis (videbatur enim iam restitutus) ad sepulchrum S. Dūstani adductus esset, tota die illa quietum se præbuit inter fratres. Sed fratribus Completorium in Ecclesia persol.

Monachū iuuenē dæmonē occupatū

persoluentibus, ille cum impetu accurrat ad Priorem Héricum, manus illi iniecturus. At ille hominis manus corripuit, ducensq; cum ad lectū, tota nocte sollicitus apud eum vigilauit. Sub mediam verò noctem horridis clamoribus omnia perturbat iuuenis ille, accurrunt fratres, ligatumque postriedē ducunt in valetudinarium, loris adstrictum, vbi dies non paucos miserè cruciatur. Inuisebant eum alij, sed si quid haberet grauioris culpæ intra conscientia recessus, quod confessi non essent, id illis obijciat, eosque se pœnarum suarum apud inferos socios habiturum gratulabundè iactabat. Ea res quibusdam non mediocrem attulit ignominiam, sed mox à pura peccatorum suorum confessione remedium petebant. Accepta itaque absolutione & satisfatione, redibant ad dæmoniacum fratrem. Tum ille transuersim illos intus: Vnde, inquit, vos venitis? quo lauacro tam citò expurgati, & à meo contubernio abstracti estis? & hæc furibundus, spumans, & eulans dicebat. Voluit sanè Christus hac re monachos eius ecclesie ad sanitatem reuocare, quippe qui à tempore Danorum, à quibus beatus Elphegus peremptus fuit, remissa disciplina seueritate, plus satis seculariter, et dissolutè viuebāt. Iam ventum erat ad eā ecclesie partem instaurandam, ad quæ memorata beatorum Dunstani & Elphegi corpora translata erant. Rursus igitur omnes eū festiua processione reuerenter & honorificè eadē sacra corpora aliò deportauimus: &

Vide cōfessionis sacramentalis vim.

Dæmon nō fert sancto-rū reliquias

Dæmō profligatur crucē & meritis S. Dūstani.

Lanfrancus Episcopus à quodā emulo vexatur.

Viunt sancti, & curā gerunt rerū nostrarum.

eccē dum è regione ostij, per quod inferenda erant, dæmoniacus iuuenis ille, toto corpore fortissimè colligatus, cum lecto deponitur, horrendos e minis dat clamores, & cum ipso exiliens, fugere volebat sanctorum præsentiam dæmoni intollerabilem. Sed illatis sanctis intra domum, illatus est etiam ipse, & in medio positus. Ibi tum miseriam videre erat. Cernebatur dæmon in vètre ei⁹ sursum deorsum curstare, quasi q̄ vel per os, vel per inferiores corporis partes fugam appareret. Adueniente interim prandij hora, fratres pransum ière, mansitque cum dæmoniaco vnus ex senioribus Elfui-nus nomine, qui ab infantia singulari quodam amore erga beatum Dunstanum affectus fuerat. Is miseratus vicem iacentis, crucem, quam B. Dunstanus in corpore degēs tanquam Archiepiscopus coram se ferri volebat, dæmoniaci imposuit, dicens cum lachrymis: Chare Domine, sancte Dunstane, miserere. Mirum dictu: illic pulso dæmone, æger leuatis piè sursum oculis, lachrymas dixit: Gratias tibi ago pijsime pater, gratias tibi quoque charissime frater: quia tuis meritis sanctissime Domine, & tua frater benigna intercessione hostis perterritus abscessit. Id vt senior audiuit, incredibili læticia affectus, eius vincula dissoluit. A prandio reuersi eō fratres, vt viderunt eum suauiter quiescentem, immensas Deo & S. Dunstano gratias egerunt. Is frater tandem sancto fine migravit à corpore. Eius castigatio plurimum contulit illius loci fratribus ad vitæ emendationem. Nam prius omni mundi gloria, auro, argento, varijs ijsque elegantibus vestibus, lectorum preciosis operimentis, diuersis instrumentis musicis sese oblectabant, equos, canes, accipitres alebant, denique Comitum potius quàm monachorum instar vitam degebant, huius vnus flagello, Christi misericordia id agente, & boni patris Lanfranci Archiepiscopi industria cooperante, eō perducti sunt, vt omnibus illis mundi pompis & vanitatibus, haud secus atque stercoribus quibusdam propudiat, planè Monasticam viuendi rationem complexi sint. Et nos quidem, qui nouimus earum rerum statum, incunctanter affirmamus, haudquam ad tam felicem, tamque repentinam mutationem eas perducere potuisse, si non accidisset illa horrenda, quæ omnes perterrerat, vnus fratris vexatio. Per idem ferè tempus Odo Comes Cantia, idemque Baiocensis Episcopus: fratri suo Vuilhelmo regi magnam pecuniæ vim promisit, si daretur ipsi facultas exagitadi Lanfrancū Archiepiscopum Cantuariensem, ei⁹, propter bona & consuetudines ecclesie Cantuariensis contra morem ac leges terræ illius lites intentandi. Rege annuente, Odo è toto regno viros prudentissimos legum & consuetudinum regni, ad certam diem Cantuariam acciuit, eisque mandauit, vt intrepidè, ipso tutore ac patrono freti, Cantuariensis ecclesie libertatem oppugnarent. Aduentante die, quo Lanfranco tam multis contra ipsum armatis respondendum erat, ille ad sacratissimū B. Dunstani tumulū precēs fudit, vt eū sibi in tā molesto negotio patronū ascisceret: ac deinde quieti se dedit. Dormienti apparet pater Dunstanus, ita dicens: Lanfrance noli animo frangi, propter hanc multitudinem, que coacta est aduersum me & te. Securus tuere causam ecclesie Saluatoris & meam, & ego ad omnia præsto tibi ero. Quod si non viceris eos, qui se tibi opponēt, me Dunstanum, qui tibi loquor, nec viuere, nec meorum negocia curare, nec vera tibi dixisse certò tibi persuadeas. Expergefactus Lanfrancus, confirmatus est animo: inde venit ad certamen, multæ querelæ in medium adferuntur, à tam multis

DE S. DVNSTANO ARCHIEPISCOPO.

383

multis è toto Angliæ regno. Procedit pater Lanfrancus, & diuinitus armatus, omnia ipsi obiecta ita diluit, vt omnes obtupecerent. Manserunt igitur Ecclesiæ Cantuariensis iura inconuulsa: si qua verò nonnullam haberent ambiguitatem, ea & irrefragabili ratione, & antiquorum exemplorum autoritate Lanfrancus in posterum plane confirmauit.

Incidit postea idem antistes in morbum grauissimum, vt vita eius desperaretur. Itaque iussit ad se venire precipuos è fratribus, nolens sine illis abire è vita, quos paterno amore prosequeretur. Decumbebat tum in villa quadam. Cum iam multi eius obitu in foribus adesse putarent, sub auroram leuiter obdormiens, videt permultos in albis e. quis coram ipso binos transeuntes, vultu iucundissimo, & modesta alacritate. Percontanti Lanfranco, cuius esset tam insignis comitatus? responsum est, Magni ac præclari patris Dunstani. Illo porò interrogante: Et vbinam ille est? dictum est: Haud procul abest. Et ecce inter senes veneranda canitie spectabiles Dunstanus cæteris sublimior aduehitur: cuius cū pedè Lanfrancus osculari vellet, & S. Dunstanus pedem retrahere niteretur, interim Lanfrancus euigilat, & se sentit integerrimæ sanitati restitutum, cõfolansque fratres lugentes, iussit eos sese præparare, dicens, se ad Missam celebrãdam, Deoq; & S. Dunstano gratias agendas abire velle. Eius rei fama multos multo gaudio affecit. Curatus est eadem hora quidam Lãfranci clericus meritis S. Dunstani, qui mē. sibus octo quartana febre laborauerat.

Visio Lanfranci.

Lanfrancū sanat S. Dunstanus.

Cum iam autem, vt diximus, in ecclesia & monasterio S. Saluatoris vita monastica esset reformata, multi clerici eò se contulere, vt monachi fierent. Inter eos aduenit etiam Eduardus quidam benè literatus, Londoniensis Ecclesiæ archidiaconus. Is propter multam religiosæ vitæ significationem, paulò post factus est templi custos. In officio aliquantò maiorem adeptus libertatem, cœpit fieri negligentior & remissior. Cum autem eum & publicè & priuatim fratres corripere, qui scientia & dignitate ipsi essent impares, egrè tulit, & iam planè deliberauit aufugere, allecto iuvene quodam, qui se socium fugæ erat præbiturus. Pridiè verò illius diei, qui erat abitioni destinatus, fratribus à prandio quiescentibus, ille in oratorio ex officio vigilabat, animoq; fluctuans, tamen statuit non discedere, nisi permisso S. Dunstani. Adijt igitur eius sepulchrum: humi stratus, deponit apud eum querelas iniuriarum, orat velit suum iter paterna benedictione prosequi, pollicens se semper illius futurum, quòcunque perueniret. Inde è templo exiturus, à tergo chori videt monachum reuerendo vultu, toruos in ipsum oculorum radios vibrantem, scipioni innixum. Eo viso, cum nesciret, quis esset, expauit, ac nihilo minus cœptū carpebat iter. At ille scipione obiecto: Quo vadis? inquit. Non solent autem monachi in ecclesia loqui. itaque digitis innuebat, illum loqui non debere. At contra monachus: Quòd ego loquor, nihil ad te attinet: tu verò dic mihi quò tendas? At ille: Eo daturus operã ijs, quæ mea inter sint. Monachus dixit: Nihil est: redi ad sepulchrum, vnde venis, & ora attentius, hac tua voluntate mutata. Stupefactus ille, redijt ad monumentum, sed nihil mutauit priorem precandi formulam. Inde rediens, & monachum æquè, vt antea, obuium habens, cum iterum rogaret, quò tenderet, duriusculè dixit: Quid hoc tua refert? Monachus autè: Permultum mea interest, vt etiam tu ipse breuè experieris, nisi te correxeris. At nunc vel secidò admonitus, abi ad sepulchrum, & mētem pariter cum prece muta. Ille verò potius progredi quàm redire nitente, monachus scipionem sustollens, vibrabat in illum, compulsiq; vel inuitum redire. Multo igitur pauore percussus, repetit priores preces suas: atque inde reuertens, non inuenit monachum. Arbitratus ergo, se iam rectè fecisse, ad ostium cœnobij properauit. Ibi tum stantem inuenit monachum vultu cõcitato, rursusque quò iret? sciscitantem. Sed & ipse commoto animo, quis esset, vel cuius autoritatis? interrogat, qui hanc sibi molestiam excitet. Respondit ille, qui monachus esse videbatur: Itane scire vis, quis sim ego? Dunstanus ego sum, prouisor & Archiepiscopus loci huius, amator & adiutor omnium bonorum filiorum Ecclesiæ huius. Tu verò peruersã voluntate contra, quàm deceat bonum filium, vis deserere Ecclesiam matrem tuam, vis deserere Deum patrem tuum, & ad hanc rem me tibi vis suffragari. Stultè id quidè, dum tibi de metalia persuades. Ego tali via nõ perueni ad Deum. Monui autem te semel atque iterum, vt respisceres, et noluisti. Noueris ergo cum mea bona venia, nõquam te hinc exiturum, sed velis nolis, hic te permansurum, hęc etiam moriturum. Et quia me monētem audire noluisti, senties re ipsa, te perperam fecisse. His dictis scipione eum grauiter cecidit, atq; humi prostravit: moxq; tem. disparuit. Ita ille relictus est valde debilis, & à fratribus in valetudinarium deportatus.

Vide num sancti igno ret res mortaliū.

Percutit S. Dunstanus monachum fugerè volētē.

Acci.

Accidit hoc intra duo festa Assumptionis & Natiuitatis beatissima Mariae. Crescebat autem dolor eius indies, & semper deterius habebat: nec quisquam scire poterat, quo morbo laboraret, nec ipse quid passus esset, cuiquam aperire volebat. Tandem sacram vnctionem & Eucharistiam percepit. Ipsijs ferijs S. Martini in terram super stratum licium, tanquam mox moriturus depositus est, & fratres ex more dicebant septem psalmos, quos pœnitentiales vocant, & litanias pro felici eius obitu. Cùm ventum est ad eum locum, vt fratres dicerent: S. Dunstane, intercede pro anima eius, idque spe impetrandi auxilij, quam erga sanctissimum illum patrem suauis conceperat, iterarent, cœpit æger, iam propè animum exhalans, respirare, & circumstantes piè intueri. Nos igitur, qui propius adstabamus, inclinauimus nos ad illum, scire volentes, quid peteret. Tum ille: Ponite me, quæso, inquit in lectum meum. Eo facto, Henricū Priorem, cuius supra meminimus, accersit, ei rem totam explicat, malæ voluntatis suæ agit pœnitentiam, petit veniam & absolutionem: dicit se nullo pacto mori posse, nisi id notum prius fecisset, & pœnitentiæ remedio atque absolutione potitus esset. Prior admiratus Dei misericordiam, eum absoluit, & iniunxit pœnitentiam. Tunc ille mēte exhilaratus, & quòd nihil peccati intra conscientiam sentiret, quod confessus non esset, Deo gratias agens, petijt vt iam sibi liceret abire è corpore. Dixit autem ei Prior: Proficiscere cum benedictione omnipotentis Dei: Comes itineris tui sit beatus & pius pater Dunstanus, & suscipiat te in regnum suum filius Dei, Dominus noster Iesus Christus. In his verbis prius, quàm è lecto deponi posset, reddidit spiritum. Dein de Priore omnia in fratrum conuentu referente, iuuenis, quem fugæ focium delegerat Eduardus, surrexit, & humi stratus cum lachrymis confessus est, se in fugam quidē illi confensisse, sed prorsus ignorasse, quid ei S. Dunstanus fecisset.

Monachus quidam eiusdem loci nomine Egeluinus, ea tempestate, qua, vt diximus, Comitum potiùs more, quàm pauperum monachorum, nihil rei propriæ habebat, illi monachi viuebant, cum bona venia archiepiscopi & fratrum, profectus est Hierosoly mam, commendans se beato Dunstano, eiq; pollicens, si saluum ipsum duceret & reduceret, præciosum pallium se illi empturum, secumq; allaturum. Iuit prosperè: rediens per Constantinopolim, illic pallium magni precij emit. In Gallia cispalina incidit in exercitum Imperatoris: & honesti quidem viri eum reuerenter salutabant: sed vbi ad postremos venit, homines viles & ignauos, mula sua cum sarcinis spoliatus est: sed ipse cum socijs illæsus dimissus est. Valdè autem dolens sibi pallium ereptum, Dunstanum obnixè precabatur, ne illud auferri ita pateretur. Et ecce tibi, vix ea prece finita, mula inter manus prædonum incipit ferocire, ore & pedibus eos lacera re, & tandem cum sarcinis aufugere ad dominum suum, qui cum ea lætus redijt in patriam, & S. Dunstano obtulit pallium, quod ex voto debebat. Cætera miracula, ne simus onerosi, prætermisimus.

En quid cōserat inuocatio Sanctorum.

Obserua mi raculum.

VITA BEATI PETRI CÆLESTINI, AVTHORE PETRO DE ALIACO, CARDINALE CAMERACENSIS.

Primus liber ea continet, quæ ab ipso Cælestino de prima sua conuersione & conuersatione manu propria conscripta, in eius cella reperta sunt.

PROLOGVS PETRI ALIACENSIS.

Haritatis quorūdam venerabilium patrū vestri sacri ordinis, fratres charissimi, precibus inclinatus, timens licet ac trepidus, scribe re præsumo: quis de quo? Sanè Petrus de Petro, episcopus de episcopo: sed paruus de maximo, infimus de summo, scelestus quoq; ac peccator indignissimus, de cælesti ac dignissimo vestri sancti gregis pastore primo atque præcipuo, immò totius olim Christianæ Ecclesiæ sanctissimo præfule Cælestino. Cuius vitam gesta q; mirifica vniuersum iam per orbem radiantia, dum literis commendare, verbisq; meis pollutis potiùs, quàm politis laudibus illustrare gestio, rem vtiq; meis viribus, meis quoque imparem meritis aggredior: vercorque ne pondere laudis, quæ meruit, obrutus, magis imbecillitatem ingenij mei, & eloquij ruditatem detegam, quàm vir.

virtutes suas, sicut æquum est, repræsentem. Sed de superno confusus auxilio, sanctique huius ac orationum vestrarum suffragio, historiam ordior.

De ortu eius, & sancta indole. Cap. 1.

PETRUS itaque vir eximia virtute laudabilis, re ac nomine ^{19. Maij} Petrus, in petra, quæ Christus est, firmiter stabilitus, stabiliterque firmatus. Qui super huius solidæ petræ in dissolubili fundamento à puerilibus initijs per incrementa virtutum proficiens, vsque in virum perfectum meruit pervenire. Hic ergo Abrutij in partibus Apuliæ natus, spiritu quàm carne, & animo quàm origine nobilior, ex parentibus mundana generositate humilibus, sed Christiana virtute nobilibus ortus est. Fuerunt autem patri eius, Augerio nomine, ex Maria vxore sua, instar patriarchæ Isaac, filij duodecim. Vacabant deuoti parentes, quantum eis facultas erat, hospitalitati pauperum, & eleemosynarum largitioni, alijs quoq; pijs operibus: & Deo, vt de data sibi ab eo prole vnum aliquem deligeret suis seruitijs specialius mancipandum, assiduis suspirijs & indefessis orationibus postulabant. Nec sua spe frustrati sunt: quia non deserit Deus sperantes in se. Hunc nempe ex duodecim fratribus, velut alterum Ioseph à Deo singulariter dilectum, & suis fore prælectum obsequijs, diuina prouidentia, sapienter cuncta prouidens, multis indicijs, signis mirabilibus ac memorabilibus declarauit. Nā in natiuitate sua matri eius, dū puer egrederetur ex vtero, quasi quadam religiosa veste indutus apparuit. Cumq; vix sextū attigisset annum, tanta tamque mirabilis in eo diuina gratia relucebat, vt nihil sanctum ac religiosum auditu perciperet, quod in corde reconditum non seruaret. Vnde & de cordis sui thesauro bona proferens, matri suæ sæpè dicere solitus erat: Volo esse bonus seruus Dei. Sic spiritus libertatis vbi vult spirans, diuinam huic puero seruitutem suauiter inspirabat. Sic puer sanctus proficiebat ætate, sed supra ætatem, Spiritu sancto cooperante, magis magisque proficiebat sapientia & gratia apud Deum & homines. Quamobrem magnificabat mater eius dominum, & in Deo salutaris suo spiritualiter exultabat.

De scholæ eius, & diabolica aduersus eum inuidia. Cap. 2.

IAM verò defuncto patre suo in senectute bona, relicta vxore cum septem filijs, (tūc enim alij obierant) beata mater, & verè tali prole beata, filium hunc suum tradere scholæ ac studio literarum decreuit. In ea autem nocte, qua priori die puer legere cœpit, defunctus pater cuidam commatri suæ in somnis apparuit, dicens ei: Constituit vxor mea filium nostrum Petrum liberalibus tradere studijs, O quàm benè mihi, sibi que ac alijs multis! Dic ergo ei, vt si vnquam me verè dilexit, nunc in hoc ostendat, quod constanter perficiat, quod incepit. Nec hoc absq; speciali Dei prouisione factum esse credendum est. Nam humani generis inimicus, felicibus huius pueri successibus inuidens, sanctum matris propositum per se suosq; ministros impugnare satagebat. Tentabat in primis puerum, ne studio animum atq; operam daret. Tentabat etiam de inuidia fratres eius, sicut olim fratres Ioseph, improperabantq; matri, quod ipsi laborantibus, ille ocio vacaret & quieti. Tentabat rursus quædam illius terre diuitem, qui puero blandiens, dicebat quod suorum omnium eum hæredem constitueret, vt sic per secularia desideria animum, seu verius diabolicum virum, qui suadebat ei hunc à studio tollere, & alium minorem filium literis instruere, quia hic citò moriturus esset, nec fieret, vt ipsa sperauerat, seruus Dei. At nec sic tamen potuit constans ac fortis mulier à suo mutari proposito. Recordabatur quippe atq; inde confortabatur, cogitabatq; ac sapius animo reuoluebat, quæ dicta fuerant de puero, & verificabatur in ancilla, quod de Domina Euangelium loquitur: Maria conseruabat omnia verba hæc, conferens in corde suo.

De diuinis consolationibus ac miraculis circa eum ostensis. Cap. 3.

Fidelis autem Deus, qui neminem vltra, quàm possit ferre, tentari permittit, post memoratas tentationes diabolicas, etiam diuinas cōsolationes adhibuit, deditque, sicut ipse in scriptura promittit, cum tentatione prouentum. Si modum quæris, audi mirum dictu, audituq; nouum atq; insolitum. Erat puer iste simplicissimus adhuc, & iam primum breui in tempore Psalterium didicerat legere. Cum beatissimam Virg-

nem & sanctum Iohānem Euangelistam stantes iuxta crucem Iesu sapē videret, visus est ad ipsum descendere, eumque consolando Psalms cum ipso dulcissimē decanta-
sfrui
 asola
 us ad
 puer. re. Angelos quoque de celo lapsos, velut pædagogos suos eū instruendo, vidit in som-
 nis sibi assistere, et si quid fortē puerili more cum suis coactis minis decens aur di-
 cere aut facere, à diabolo tentatus fuisset, suavi cum increpatione piāq; cætigatione
 corripere. Vidit præterea mater eius in somnis, quod puer iste custos erat multarum,
 sicut nix, candidarum ouium: quod ipsa nimis literaliter intelligens, non parua turba-
 tionis sibi primitus causa fuit: sed postea turbatio hæc in admirationem, & admiratio
 in consolationem versa est. Nam filius, cum vix esset duodecim annorum, iam quasi
 prophetico spiritu somnium spiritualiter exponens, se multarum bonarum animarū
 futurum pastorem esse prædixit.

De miraculis in matre & filijs diuinitus exhibitis. Cap. 4.

Sed nec silenda sunt stupenda miracula, quæ ad consolationem matris & filij Domi-
 nus facere dignatus est: fuerat mater triginta annorum spatio & amplius iam graui
 infirmitate detenta, quod dexteri lateris debitum vigorem vsuq; perdidit. Ipsa,
 vt Deo deuota & fide plena, spe curationis ad locum quendam sanctum peregrè pro-
 ficiscitur, & vna nocte priori sanitati restituta curatur. Hic quoq; filius eius, dum ad
 huc trium annorum puer esset, ligno acuto in dextero oculo percussus, excecatur. De-
 sperantibus autē medicis de naturali cura, nō desperabat mater de spirituali medicina:
 sed de beata Virgine confidens, ad quandā eius ecclesiam puerū deferens, ibi vna nocte
 vigilat & orat: & dum maternus oculus inter deuota precū suffragia lachrymatur, o-
 culus filij ipso manē sanus & absq; macula restauratur. Quid plura? Alius etiā filius iā ad-
 ultus, dum messem cōponeret, arista frumenti eius oculo in hærete, multis diebus huc
 atq; illuc discurrens, quærensq; auxilium, & non inueniens, die ac nocte præ dolore ni-
 mio clamitabat. Cui mater compatiens, ad priorem medicam conuertitur, & vt huic
 filio, sicut & alteri, medelam adhibeat, humiliter deprecatur. Et ecce adueniente diei
 luce, minor filius in fratris oculum respicit, & aristam, quæ erat in oculi medio, sine
 vlllo medicamine, solis eam apprehendens digitis, foras mittit, sanitatemq; restituit.
 Rursum deuota mater, quodam magnæ famis tempore deficiente sibi pane, cum pro
 sua suorumq; sustentanda vita nullum humanum superesset remedium, ad diuinum,
 & iam in se ac suis filijs expertum, refugit subsidium, conuertitq; se ad Dominum, &
 suppliciter orat, vt huic necessitati misericorditer prouideat. Manē autem imperat fi-
 lio, vt falcem tollat, & in agrum vadat: Recusabat ille, dicens: Ad quid vadam? Messis
 quidem adhuc viret, nihil proficiam. Nondum enim tempus erat messis. Tandem ta-
 men agrum ingreditur, matri obediens, in cuius medio tanta messis alba & matura,
 quanta eis erat necessaria, inuenitur. Nec prætereundum arbitror aliud memorabile,
 quod eidem mulierculæ contigit, miraculum. Cum enim esset ad Dei sanctos deu-
 tissima, & eorum festiuitates magno cū honore coleret, in festo decollationis B. Iohā-
 nis Baptistæ, quia sequenti die panem facere opus erat, sero illo fermentum dispo-
 re volens, cœpit cum timore aquam in farinam mittere. Et ecce tota farinæ massa
 subito visa est vermibus scatere. Tūc illa tremens, & in terram cadens, à Deo veniam
 precatur, & statim farina in statum pristinum reuertitur. Magna sunt hæc & mira o-
 pera tua, Christe, & siue matris, siue filij, siue (vt piè credimus) vtriusque meritis facta
 sint, ad tui nominis gloriam, & in huius sancti reuerentiam, perpetuis erūt seculis præ-
 dicanda.

De vitæ solitariae desiderio, & abitione eius ad eremum. Cap. 5.

Hætenus ergo peractis pluribus annis, deinceps ad prouectioris ætatis gesta pro-
 gredimur. Itaque puer sanctus factus adolescens, ad eō eremiticæ vitæ & solitudi-
 nis feruebat amore, vt cordi eius diuinitus illud propheticum meritō crederetur in-
 scriptum: Ecce clongauī fugiens, & mansi in solitudine. Et rursus illud: Elegi abiectus
 esse in domo Dei mei, magis quàm habitare in tabernaculis peccatorū. Sed quia eo tē-
 pore nullus erat in patria seruus Dei, cum quo sui propositi exequendi consilium
 posset habere congruum, vltra vicesimum suæ ætatis annum æstuantī desiderio
 suo satisfacere distulit. Tādē verō cuidam socio suo cordis secretum aperuit. Quid,
 inquit, facimus? Exeamus de patria nostra, & relictis parentibus rebusque omnibus,
 nudi nudum sequamur Christum, & ad ei seruendum liberius, longinquam soli-
 tudinem adeamus. Verū vt nihil temerè & sine Ecclesiæ consilio aggrediamur, Ro-
 mæ sedem Apostolicam consulamus. His suasionibus acquieuit ille, & cœperunt pa-
 riter

Oculus eius
 Iesus, à ma-
 tre Domini
 curatur.

Miraculum

Vide quid
 accidit reli-
 giosæ formi-
 cæ.

Psal. 54.
 Psal. 63.

Hortatur
 Petrus soci-
 um ad vitā
 solitariam.

riter ambulare. Sed expleto vnius diei itinere, malè tenax propositi pœnituit, & ad patriam con sanguineosq; reuerti persuasit. Cur ita? Sanè quia non fatis tractus erat ab eo, de quo veritas ait: nemo potest venire ad me, nisi pater meus traxerit eum. Sed hic noſter Petrus, à patre caeleſti tractus & inſpiratus, inconstanti ſocio conſtanti animo ita reſpondit: Conſido in Domino, quia ſi tu me dimittis, ipſe me nò dimittet, qui ſperantes in ſe non deſerit. Solus ergo & humano deſtitutus, licet non diuino, conſortio, proſolito iter aggreditur: in quo poſt multos labores, terrores atq; pericula, vnum ei præ ceteris relatu dignum contigiffe legitur. Erat in monte quodam eremita, ad quẽ dum lætus & gaudens accedere diſponit, eò maximè, quòd is Romam ſe iturum diceret, antequàm eremiticam cellam intraret, ſpiritus Domini illum prohibuit, ne ei cordis ſui ſecreta panderet, eiq; illius hypocrita vitam in honeſtam oſtendit, & ab eius cõfortio periculoſo prohibuit. In eodem verò loco altera quadam die, dum ſanctus adoleſcens, abſente eremita, cellam eius intrãſſet, & per noctem non ſine multo timore, quàm diu potuit, in oratione vigilãſſet, aggrauatus ſomno, in terram cadens, obdormiuit: & ecce ſubitò turba magna angelorum & ſanctorum ipſi a deſſe videbatur, & in ore cuiuſlibet eorum roſæ rubæ apparebant, caeleſtesque modulò ſuauesque cantus, ſupra modum delectabiles, reſonabant. Mira res: ſed quæ ſequitur, mirabilior. Ipſe nanq; huiuſcemodi cantus per aliquantum ſpatium, etiam poſtquàm à ſomno fuerat excitatus, audiuit, adeoq; lætus & ſecurus factus eſt, vt ſpirituale gaudium ſatiatus, duobus tantum ſuſtentatus panibus duobuſq; piſcibus, quos ſecum detulerat, ſolus ibidem decem diebus permaneret.

Ioan. 6.

Socius reſi-
lit à propo-
ſito.

Viſio eius.

De principio ſuæ conuerſionis, & prima eius habitatione in eremo. Cap. 6.

Poſt hæc autem Deus, viarum eius cultos comesq; præcipuus, proſolito itinere Romani diſtulit, oſtenditq; illi in monte alio locum, in quo ſaxum magnum inuenit, & ſub eo fodit paruam, in qua tegetetur, foueam, quæ vix ad ipſum erigendum atque extendendum poterat ſufficere: & ibidem trium annorum ſpatium in magna vitæ auſeritate peregit. Hoc ergo in loco, inter multas diuinæ bonitatis conſolationes, vix crederes, quantas in ſuæ conuerſionis principio vigilando & dormiendo diabolicæ malignitatis tentationes inuidus miles pertulerit, & quàm patienter, velut alter Iob, ſicut bona de manu Domini, ita & mala ſuſcipiens, cum diuini nominis benedictione diuerſa & aduerſa mundi, carnis & dæmonis prælia ſuperãrit. Sed omnia nã rare longum eſſet, & ad alia feſtinat intentio.

Degit trien-
nio in foſſa
la.

Iob 1.

De eius ſacerdotio, & tranſitu ad montem Muronis. Cap. 7.

His itaque tribus annis in loco memorato peractis, quibus ipſe tanquam aurum in fornace probatus eſt, ſuadebãt illi, qui eius nouerant ſanctitatem, vt ordinè ſuſciperet ſacerdotalem. Cuius rei cauſa Romam pergit, ibiq; Dei ſacerdos efficitur: ac deinde ad montem Muronis accedit, ibi quandam cryptam inueniens, in qua ei habitare complacuit. Cuius ſancti hoſpitiſ virtus mirabilis etiam ſigno mirabili declaratur. Nam cum primò locum intrauit, ecce ſubitò coram eo magnus ſerpēs egreditur: qui virtutis eius non ferens præſentiam, ab eo loco diſcedens, penitus diſparuit. Ibi ergo vir ſanctus per quinquenniũ manens, ab eo, cuius omne datum optimum, & omnne donum perfectum deſuſum eſt, plurima recepit munera gratiarum: & tamen ſe magis ac magis coram Deo humilians, & indignum peccatorem exiſtimans, alioquando cogitauit relinquere Miſſæ officium, tractare formidans tanti myſterij ſacramentum, exemplo ſummi eremite, quo inter natos mulierum non ſurrexit maior: exemplo quoque beatorum conſeſſorum Pauli, Antonij, Benedicci, aliorumq; ſanctorum, quibus amica fuit eremi ſolitudo. Itaque eo ſepè & multum hæc ſecum cogitante, vt ſalubre poſſet ſuper his accipere conſilium, Romæ ſedem Apoſtolicam adire diſpoſiuit. Sed ecce appropinquante die, quo debebat iter arripere, de nocte venit ad eum in viſione quidam Abbas nuper deſunctus, qui primò illi religionis habitum contulerat. Quem ille per Deum viuũ adiurans, quid ſibi agendum ſit? humiliter poſtulat. Ipſe verò ei Miſſam cum timore & tremore dicere perſuaſit, & ita diſparuit. Eodẽ quoque die quidam ſanctus monachus, cui conſiteri conſueuerat, idem quod Abbas in viſione dixerat, conſulens, eum ad ſacri myſterij celebrandi traxit fiduciam. Heu bone Ieſu, heu cum quanta cordis amaritudine & frontis erubefcentia hæc meritò audituri ſunt, qui magnis adhuc vitij obuoluti, tantum ſacramentum intrepidè miniſtrare præſumunt!

Romæ ſacer-
dotio initia-
tur.In crypta
habitat
quinquen-
nio.

Matth. 11.

Viſio eius.

De eius scrupulo & perplexitate propter pollutiones nocturnas. Cap. 8.

Sanè ab hac temeraria damnabilique præsumptione quàm studiosè sibi præcaue- rit humilis seruus Dei, non solum præmissa, sed ea etiam, quæ sequuntur, ostendit. Nam ob sacri huius mysterij reuerentiam magna ei rursus perplexitas oritur, quid, nam sibi agendum esset, cum nocturna pollutione corpus suum maculari contingeret, licet tamen animus eius mundissimus, tali immunditiæ vel viribus resistere nitere- tur. Et cum à religiosis fratribus quæreret consilium, si eodem die celebrandum esset, vel à celebratione cessandum? nec esset vna omnium sententia, alijs sic, alijs aliter sen- tientibus: pia mens eius in dubio fluctuans, ad auxilium recurrit diuinum. Et ecce in somnis assistere ei visus est Christus, huius dubietatis perplexitatem dissoluens, eum, quæ parabolica similitudine instruens, quòd si asinus suus, id est, brutale & irrationale corpus pro innata consuetudine suam faceret immunditiam, non propter hoc rector eius, id est, rationalis animus, à consensu immundæ carnis illecebræ alienus, deberet ab assensu cælestium, hoc est, à contemplatione diuinorum, vel ab exercitio spiritali- um mysteriorum torpere. Qua visione consolatus seruus Dei, mentis quietem spiri- tualemque lætitiã resumpsit, intelligens ob inuoluntariam legique mentis suæ re- pugnantem carnis pollutionem, non eum oportere à diuini sacramenti communio- ne cessare.

Diuinitus edocetur de nocturna inquinatio- ne.

De discretione in nocturnis pollutionibus, exemplo ipsius, adhibenda. Cap. 9.

Ed hoc exemplum non sine magna discretionis moderatione debemus suscipere, quippe qui huic sacerdoti sanctissimo valde dissimiles sumus, longeque à sua perfe- ctione & animi sui puritate distamus. Quamobrem diligenter considerandum no- bis est, quòd nocturna pollutio ex quadruplici causa potest procedere. Aliquando ex crapula, aliquando ex peccati aliqua cogitatione præuia, aliquando ex superfluitate vel debilitate naturæ, & aliquando ex diabolica illusione. Et licet nulla istarum de se vi- deatur esse peccatum, quia cum in somnis ligatus sit vsus, rationis, nõ potest tunc pro- priè fieri peccatum, quod non est voluntarium. Aliquando tamen huiusmodi pol- lutio potest esse effectus, consequens ad peccatum, idèò summo perè debemus in no- bis aduertere, si in causa pollutionis inueniri possit aliquod peccatum præcedere, siue veniale, siue mortale. Veniale autem dicimus, si peccatum in sola delectatione sine cõ- sensu deliberatiuo finitur. Mortale verò, si delectationi deliberatus consensus adiun- gitur. Hac igitur consideratione præuia, triplex est à nobis regula obseruanda. Prima, quòd quando certitudinaliter constat, vel etiam probabiliter dubium est, quòd pollu- tio ex peccato mortali ortum habet, tunc à communione abstinendum est de necessi- tate. Secunda, quòd quando constat, aut verisimiliter creditur, pollutionem non ha- buisse ortum ex peccato mortali, sed solum ex veniali, quia expressè inuenitur, non præcessisse consensum in delectatione, tunc abstinendum est de honestate, ita quòd non mortaliter peccat, qui communicat, sed venialiter: nisi quando vrgens necessi- tas, vel alia rationabilis causa excusat. Tertia, quòd quando certum est aut verisimile, pollutionem ex peccato non consurgere, sed ex naturali debilitate, vel superfluitate, vel diabolica illusione, non consentiente animo, sed potiùs renitente: tunc in arbitrio est communicare vel abstinere, ita quòd communicans non est vituperandus, sed et- iam abstinens propter sacramenti reuerentiã, laudandus est, & securius agere videtur, quia non est facilè discernere ex qua causa procedat pollutio, & an sine peccato acci- derit, vel ex mortali, aut veniali peccato. Speciale tamen est in sanctè & religiosè vi- uentibus, quemadmodum hunc vixisse constat, de quo nobis sermo est. Si enim ta- les sentiant per feruorem poenitentia & deuotionis cor suum à tali macula & eius se- quela, spiritalis gustus infectiua, purgatum non necesse habent distis coarctari regu- lis, quò minus salubriter valeant accedere ad altare. Si etiã ex illusione diabolica cui- quam talium accidat pollutio, non præcedente in eo huius illusionis causa, sed magis præueniente causa contraria, & hoc ei frequenter acciderit, & illis præcipuè diebus, quibus maximè communicare tenetur, propter hoc à communione cessare non de- beret: quia signum est, quòd diabolus fructum Eucharistia, quem cõmunicando per- ciperet, auferre conatur. Et ad hoc trahendum est illud sancti huius exemplum, quod supra narrauimus: aliud quoque exemplum, quod de alio quodam sancto monacho legimus in Collationibus patrum. Cui consulum fuit in casu præmisso communica- re, & sic diabolus videns intentum suum consequi non posse, ab illusione confusus & illusus cessauit.

Nocturna pollutionis ratio qua- druplex.

Pollutio nocturna quæ do impedi- at vel non facram cõ- munione.

Diaboli in- uidia.

De eius migratione ad montem Magellæ, & loci eius asperitate. Cap. 10.

His itaque, occurrente incidenter occasione, interpositis, ad historiam reuertamur. Igitur vir sanctus, peracto in monte Muronis quinquennio, quia adiacentes sylvæ destructæ fuerant, & ab hominibus culturæ, maiorem solitudinem cupiens, ab eo loco ad montem Magellæ se transtulit, & ibi sub quadam magna crypta habitare decrevit. Discedentibus autem ab eo duobus socijs, qui cum illo aduenerant, quia eis minime placebat locus ille, ipse nihilominus solus remansit. Illi verò post paucos dies, eum quem in Christo medullitis diligebant, secuti sunt: neque, id mirum. Quomodo enim non diligerent & sequerentur eum, qui eos viceversa diligens, si infirmi erant corpore, supportabat: si pusilli corde, confortabat: si pigri aut negligentes, excitabat: si obliuiosi aut improuidi, admonebat? O felix illa societas, mutua charitatis vinculo copulata, cui cum esset trinitas corporum, ei tamen erat vnitas animorum! Cui conueniebat illud Apostolicæ laudis præconium: Erat eis cor vnum & anima vna, & erant eis omnia communia. Cui denique, dignum erat psallere illud Dauidicum: Ecce quam bonum, & quam iucundum, habitare fratres in vnum. His ergo tribus fratribus in sanctæ Trinitatis nomine congregatis, non loci amœnitas, sed animi charitas, habitationem illam desertam fecit esse iucundam. Memoratam siquidem cryptam montis illius hirsidi penitus & prærupti, sed vnde planum iter eis esset ad supernam patriam, non fastuoso murorum ambitu, sed humili clausura, de fasciculis ex fructibus spinisq; composita, vallauerunt, & in ea pauperrimum ac modicum sibi fecerunt habitaculum, ut ex eo tandem amplissimum cæli palatium diuites ingredi mererentur.

S. Petrus describitur à socijs, sed citò ad eum illi redeunt.

A. Ro. 4. Psal. 133.

Nota eius habitatione

De incendio cellæ eius & proposito stabilitate. Cap. 11.

Sed aduersarius fraternæ charitatis diabolus nouam eis tentationis occasionem suscitare nititur: Nam mense Iunio, dum terram illam feruida porruit æstas, ecce nocte quadam visum est viro Dei, totam cellam per circuitum igne succendi. At ille fratres suos euocans: surgite, inquit, velociter, & omnia foras proijcite. Illi autem surgentes, & videntes cellam ardere, secum deferentes, quæ poterant, quanto citius effugerunt, & rursus aduersus eum murmurare cœperunt, quòd ad talem locum inhabitandum venisset. Credebant enim ignem ab alto montis vertice descendisse. Sed vir sanctus à Deo confortatus, in corde suo proposuit locum illum nullius aduersitatis occasione relinquere, etiam si corpus eius ignibus adureretur. O magnum virtutis opus. Statim instantia sua vincit vir Dei. Licet autem plures ex deuotis amicis eius, causa spiritualis consolationis cum quandoque visitantes, habitationem illam, tanquam eis grauem & difficile, dissuaderent seruo Dei, ille tamen arguentes eum non redarguens, sed, ut erat mitis & humilis corde, vultu placido, mète tranquilla per mitia verba eos temperans, respondebat: O charissimi, tunc ad hunc locum libenter & faciliter venietis, cum veniendi voluntas ex magno deuotionis seruore processerit. Quod verbum, quasi à Spiritu sancto propheticè dictum, efficaciter impletum est. Nam citò post, multos ex ijs, tum etiam alios Deo deuotos tantus accendit ardor, ut ceratim ad eremum, & sacram illam solitudinem properarent, & ad eum, deinceps mundum relicturni, venirent. Qui licet, quantum poterat, eos suscipere renueret, imperfectum suum humiliter allegans, & dicens se ad aliorum pastorale regimen simplicem esse, minusq; peritum, & ideò desiderare semper manere solitarium: tamen charitate victus, aliquando assensum præbuit, & quosdam ad consortium eremiticæ ac monasticæ vitæ recepit.

Infectio maligni demonis.

Eam constantia sua vincit vir Dei.

Multi ad eum in eremo degentē cōfluunt.

Miri quidam de columba.

Matth. 3.

De signis, quòd Spiritus sanctus locum illum elegerit. Cap. 12.

Multis autem magnis ac mirabilibus signis Spiritus sanctus declarare voluit, quòd locum illum, tanquam speciale habitaculum, sibi elegerit. Primum siquidem, cum fratres ibi habitare cœperunt, quædam columba apparuit, quæ semper cibum capere videbatur in eo loco, in quo postea à altare oratorij positum fuit. Et ibi sæpius habitans, etiam dum officium cantabatur, adeò fratribus erat domestica, ac si ab eis fuisset enutrita. Et ut hæc apparitio vera, non sophistica crederetur, operante illo spiritu veritatis, qui supra Christum in columbæ specie apparuit, hæc columba non ibi paruo tempore, sed trium annorum spatio, in sanctæ Trinitatis nomine sub ea, qua dictum est, domestica consuetudine permansit. Nec hoc signum digno effectu caruit. Nam postea ad honorem Sancti spiritus pulchrum ibidem oratorium constructum est, & ad impetranda eius spiritualia dona, illuc plurimi cum ingenti deuotione etiam de longinquis

quinque partibus aduenerunt, quibus paraclœti consolatio & munificæ largitatis eius gratia non defuit.

De aduentu fratrum ad eum, & miraculoso sono campanarum. Cap. 13.

Campanarum sonus diuinitus editus.

Quanta verò & quàm munifica munera gratiarum Spiritus sanctus in eo loco postea contulerit, admirari magis possumus, quàm referre. Pauca tamen ex multis sequens narratio declarabit. Quadam enim die, cum aliqui de patria vicina ad dictum oratorium conuenissent, & eis seruus Dei de verbo vitæ loqueretur, superuenerunt quatuor viri de alia patria, in quorum aduentu tam vehemens in eo spiritus charitatis exarsit, ut ægrè se posset continere. Vnde velociter exclusis à se prioribus conuiciis, & illis, qui superuenerant, receptis, cum fratribus ad reddendum Deo laudes oratorium pariter intrauerunt. Et dicentibus illis diuinum officium, ecce subito audire cœperunt sonum multarum & magnarum ac suauiter resonantium campanarum. Vnde illi valde attoniti mirabantur. Erat enim locus ille ab omni hominum habitatione tam remotus, ut nullus inde campanæ sonus posset audiri. Exeuntibus autè illis ab oratorio, erectis auribus & eleuatis oculis in cælum, tanta rei nouitate permoti, deuotas præ gaudio lachrymas fundunt, & Deo debitas gratiarum referunt actiones. Quid plura? Post habita cum viro sancto salutaris eruditionis colloquia, dispersis & datis pauperibus omnibus bonis suis, Christum pauperes secuturi, sacræ religionis habitum suscipiunt. Sed nec illud est sub silentio transeundum, quòd huiuscemodi campanarum sonus ac strepitus non tunc, aut semel solum, sed sæpenuerò nocte dieq; horis præcipuè diuini officij, auditus est. Nec solum ab illis fratribus, sed à pluribus etià alijs in vicinis vrbibus & adiacentibus locis. Nec æqualis semper. Nec ab omnibus æqualiter: sed in maioribus festiuitatibus maior audiebatur pulsatio. In ipsa quoq; Dominici corporis eleuatione maior campana, & quæ dulcius cæteris resonabat. Et cum tantus esset ille sonus, & ad eò repletur auditum, ut vix posset quandoq; sine læsione tolerari: tamen, quod est dictu mirabile, quanto quis aures ei accommodabat attentius, tanto remissius audiebat. Vnde si vera sunt hæc, immò quia vera sunt, fatis agnoscere possumus sonum illum non phantasticum fuisse, sed verè cælestem, diuinoq; formatum miraculo. Quod etiam ex hoc euidenter cognoscimus, quòd per hunc sonum constat aliquos à duplici, mentis scilicet & corporis, infirmitate fuisse sanatos, & ab infestatione diabolica liberatos. O igitur verum, & verè ac miræ virtutis sonum! quia non solum corporis, sed etiam cordis aures, cæterorumq; vires membrorum, animorum quoq; virtutes tam efficaciter penetrauit.

Nota de campanarum sono miraculosa quadam.

De cantibus cælestium spirituum, & miraculosa oratorij dedicatione. Cap. 14.

Cantiones angelicæ audiuntur.

Visio eius.

Iam verò nos, qui cælestium campanarum sonos narrauimus, etiam cælestium spirituum voces silere non debemus. Audiebantur enim ibi sæpius dulcissimæ voces, suauissimæq; cantus angelici, quandoq; in cella vna, quandoque in oratorio fratrum, ipsis diuinum officium cantantibus: quandoq; verò etiam cessantibus ipsis atq; pauperibus, quasi eis ferentes auxilium, fortius resonabant. Vidit verò & audiuit vir sanctus multa secreta cælestia, quæ singulatim exprimere longum esset. Sed vnum inter cætera iure subiceri non potest. Cum enim illè quandoq; in aurora diei solitarius sederet in cella, & aperta fenestra in libro suo legeret, ecce subito apparuerunt extra cælum complures spiritus gloriosi, qui euntes per circuitum loci, dedicationis officium decantabant. Quo finito, eorum visio statim euauit. Postea tamen cuidam fratrum vir quidam splendidus apparuit, dicens: Scias, quia hoc oratorium à Deo ædificatum & dedicatum est. Et hoc tibi dabo signum in testimonium veritatis. Hoc enim manè, cum sacratum locum intraueris, lampas, quæ ante altare accenditur, nullo apparente, qui eam deferat, huc atq; illuc oleo plena mouebitur. Quod & factum est, videntibus & admirantibus fratribus vniuersis.

De odio diaboli aduersus locum illum, & habitantes in illo. Cap. 15.

Torquentur demones odio monachorum.

Iob. 2.

Sed sicut locus iste à Deo specialiter electus & dilectus fuisse, præcedentibus signis pluribusq; alijs indicijs declaratur, sic diabolo non ambigitur fuisse singulariter odiosus. Vnde plures fratrum sæpè viderunt turbas dæmonum, in sylua circa hunc locum rugientium, volentiumque, sed non valentium, introire. In quadà insuper Quadragesima, cum fratres multo ieiunio & orationi cæterisq; operibus bonis, quantum poterat, se dedissent, tanto magis malignus ille spiritus tætabat eos subuertere. Sed adiuuante eos Spiritu sancto, nullatenus potuit præualere: cumq; eos interius in corde lædere non posset, sicut de beato Iob legitur, exterius ipsos lædere tentauit in corpore. Nam

Nam Dominica in Passione de nocte, antequam ad vigilias surgerent, apertè eis apparuit, nec facile est exprimere quanto eos timore ac tremore affecerit. Vnus autem illorum euectis manuum digitis, earum vsu perdidisse credebatur. Clamabat ille, & cū illo ceteri. Non eis erat alicubi securitas, non in cella, non in choro, non in ecclesia: quia vbique teterrima videbant dæmonia. Sed vir sanctus hæc sentiens, in cella sua orans, misit ad eos, dicens quòd in diuino perseuerarent officio, nec his diabolicæ fraudis machinamentis succumberent, sed resisteret fortes in fide. Facto autem manè hæc omnia euauerunt phantasmata. Sic ergo dispensante optima Dei prouidentia, hi serui eius ad suæ probationem fidei & virtutis exercitium, inter varias Spiritus sancti consolationes, etiam has aliasque plurimas maligni spiritus tentationes perpeffi sunt, sicut magnus Christi athleta, qui ait: Ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi angelus satanæ, qui me colaphizet.

Dæmō fra-
tribus infir-
mus est.

Cur id per-
miserit De-

2. Cor. 12.

*De fide præmissis firmiter adhibenda, idq; eò magis, quòd ab ipso scripta
sunt. Cap. 16.*

HÆC autem, quæ hucusque piè ac fideliter, Christo teste, retuli, idè certiori fide maioriq; deuotione me reuereri fateor, quia ab hoc sancto viro, non ad sui gloriam, sed ad Dei laudem & proximi ædificationem, purè & simpliciter narrata historiarum veritate, ac propria ipsius manu scripta in cella eius inuenta sunt. Non enim arbitror quenquam, qui vel tenuem sensum religionis habeat, tantum sacrilegij crimen velle committere, vt putet eum in hoc scripto fuisse mentitum. Absit à quolibet, qui sub Deo viuunt, ista suspicio: horrefcat hoc credere animus Christianus, quia nō est hominis vox ista, sed dæmonis. Neque enim vir iste sanctus hoc quæsiuit, aut indignuit, vt vel à se, vel ab alijs vllis mendacijs laudaretur. Nam licet multa illius gesta innotuerint in mundo, quia non potuerunt celari: tamen innumerabilia esse dicuntur, quæ, sicut & de beato Martino legitur, dum ipse iactantiam vitauit, occultauit, nec in hominum passus est notitiam peruenire: quippe qui humanam laudem supergressus, & mundi gloriam calcans, virtutis suæ conscientia, cælo teste, frueretur. Cæterum si fortè in his, quæ ipso autore de gestis eius superius memorauimus, offendat aures quorundam nimium delicatas sermo rusticior, super vos, fratres charissimi, mea erit excusatio. Nā qui mihi tribuistis, huius sancti gesta narrare, illud etiam concedere debuistis, vt mihi liceret, exemplo illius, sermonum phaleras & verborum ornamenta contemnere.

Cur meritò
fides supra
dictis adhi-
benda.

**LIBER SECVNDVS, DE IIS, QUÆ AB EO
VSQVE AD MORTEM GESTA SVNT, ET A
fratribus eius alijsq; fide dignis authoribus approbata.**

PROLOGVS.

Qgor nunc fratres, charissimi, et meritò compellor dicere cum propheta: Domine, audiui auditionem tuam, & timui. Audiui quippe Dominum sapientis voce docentem, quòd non est speciosa laus in ore peccatoris. Audiui rursus per Prophetam peccatori dicentem: Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Audiui ergo, Domine Deus, hanc tuæ eruditionis atq; cõminantis auditionem, quam si cordis, sicut corporis aure perceperim, nimirum timui. Quomodo enim non timerem peccator indignus, cum se timere asserat propheta sanctus? Quomodo, inquam, non vehementer timerem, aut quomodo tam obliuiosus præmissorum auditor, vel meæ conditionis tam immemor essem, vt absq; timore & erubescètia mihi temerè arrogarem huius sancti Petri cõfessoris laudes exprimere, & illius, immò nimis gloriosi Dei in sancto eius virtutes enarrare, qui multis & magnis oneratus peccatis, & adhuc carnis passionibus obnoxius, suauitatem spiritus necdum senserim, tantarum indignus sapere dulcedinem? Ideò non immeritò proposueram manum à calamo retrahere, & in his, quæ superiori libello narrata sunt, scribendi audaciam terminare. Sed iam video, dilectissimi fratres, quòd vestris desiderijs præmissus meæ narrationis sermo nondum satisfacere valuit, nisi etiam illa scribam, quæ de hoc viro sancto à deuotis eius fratribus, veridicis vtique ac fidelibus authoribus, tradita sunt, & in veritatis testimonium etiam Apostolica authoritate firmata. In hoc ergo non meæ, sed vestræ voluntati, obtemperans, cui resistere charitas vetuit, de vestris etiam, non de meis orationibus & meritis, confusus, ad illa scribenda securus & audax, vtinam non præsumptuosus & temerarius, progredior.

Habac. 3.
Eccl. 15.
Psalm. 49.

Defrequentia & seruire orationis eius. Cap. 1.

Affiduitas
precū eius.
Psalms. 118.
† Psalteriū.

Missam de
uotissimē
celebrat.

Exercitia
eius manua
ria.

Sed vnde potius exordiar, quā ab oratione, cuius in hoc sancto viro tam seruens, & bat enim nocte dieq; deuotis orationibus, & licet terrā corpore, cælum tamen mente habitans, iā quasi diuinis frui videbatur colloquijs. Surgebat media nocte cū Prophe- ta, ad confitendū nomini Domini: & expleto matutinali officio, legebat † Psalmos po- nitentiales cū litanijs & suffragijs quamplurimis, nec deerāt oris vocibus cordis gemi- tus, & abundantes fluuij lachrymarū. In aurora verò Missam tā deuotē celebrabat, vt etiā mentes adstantium quodam ardore charitatis accēderet. Qua finita, iterū, vt prius ad psalmodiā & orationum suffragia recurrebat. Ac deinde singulis horis Deo debitū persoluens officiū, non solum septies in die, sed quasi continuē diuinis laudibus cū la- chrymis & genuflexionib; insistebat. Si quid verò tēporis superesset, quo ab oratione cessaret, nō illud dabat ocio vel quieti, sed aut necessitati nature, aut vtili exercitio ac labori. Scribebat enim libros & cōpingebat, vel suebat vestes suas, aut suorum confratru vt tentator malorū diabol; in bonorum operū labore semper eū inueniret occupatū.

De visitata eius abstinentia & ieiunijs. Cap. 2.

Carnibus
nunquam
vescitur.

Lectio eius.

Deut. 8.

Vt autem sanctus vir Dei orationi ac contemplationi vacaret liberius, carnem su- am miris modis spiritui subijci & seruire cogebat. Vnde eam velut hostem dome- sticum toris viribus domare studens, nec sanus, nec infirmus carnibus vescēbatur. Vi- num quoq; rarissimē bibebat, sic tamen aqua mixtum, vt videretur vini speciē perdi- disse. Semper etiam, nisi in Dominicis diebus, ieiunabat, nec ea, quæ gustui saperent, sed quæ vix debilitatem corporis eis sustentarent, assūmebat in cibum. Et cū hæc ageret, quotidie, specialiter tamen sexta feria arctiori ieiunio, in pane scilicet & aqua, carnē suam affligebat, in se compassionem exercens Dominicę passionis. Sed licet cibo & po- tu parcissimo vteretur, de eis tamen, velut de magnis Dei beneficijs, deuotas & largi- suas gratiarum actiones Domino exhibebat. Et vt corpus suum parcē, sic animam a- bundanter pascebat, eam sacræ scripturæ & aliorum sanctorum librorum lectio, ve- lut spiritali cibo & potu, iugiter reficiens, illud firmiter gerens in animo: Nō ex solo pane viuut homo, sed ex omni verbo, quod procedit de ore Dei.

De speciali obseruantia Quadragesimalium ieiuniorum. Cap. 3.

Quatuor
quadragesi-
mas obser-
uat.

Nimio seri-
gore affic-
tur vir sanctus.

Matth. 14.

Licet verò ipsa, quam diximus, abstinentia potuisset meritō sufficere, ea tamen vir Dei minimē contentus, quatuor, annis singulis, quadragesimas obseruabat, in qui- bus vno tantum insipido ferculo vtebatur. Et in tribus earum in pane & aqua iei- nans, quandoque solis folijs caulium absque pane, quandoque solis crudis fructibus vescēbatur. Nec enumerari facillē aut narrari potest, quanta austeritate die noctūque maioribus se abstinentiæ frenis constrinxerit, quibus humanam fragilitatem quasi in humaniter refrenans affligebat, ita vt insectari ipsam mortem & rapere velle vide- retur. Vnum quippe ab eo gestum traditur, quod plurimis fortasse, vt de Origene ait Eusebius, minus perfecti sensus esse videbitur, sed perfectæ fidei indicium continens. Quodam enim Quadragesimæ tempore, quasi fortiora tormentorum genera ex- cogitans, vt ieiunium austerius adimpleret, & diuinæ contemplationi vacaret atten- tius, in foueam quandam descendens, solum panes decem & octo cepas pro sustenta- tione intulit. Et ecce cū ibi imbrium & niuium frigidisq; nimia inualuisset asperi- tas, vestimenta eius glaciū tenacitate sic adhæserunt circumstantibus foueæ parie- tibus, vt viginti diebus immobilis permaneret, in Dei laudibus tamen perseuerans. Et expleta huiusmodi Quadragesima, cū superuenissent quidam deuoti, qui pro sancta eius benedictione accipienda ad eum tunc accedere soliti erant, ipsum quasi semiui- uum reppererunt. Et inde cum fletu & planctu eum trahentes, & accenso igne refocil- lantes, adhuc ibi quinq; panes, qui superfuerant, inuenientes, mirati sunt. O quā mi- rabiliter tanto tempore eum quinque panibus paut in antro, qui multa hominum millia quinque panibus satiauerat in deserto. Postea tamen audiuit vocem sibi dicen- tem, eumq; diuinitus docentem: Frater Petre, inquit, noli tam graue onus a sella tuo imponere: quia si eum perimis, inde coram Deo redditurus es rationem. Quo audito, se deinceps à tā grauib; & importabilibus corporeæ fragilitati oneribus aliquatenus temperauit. Sed hic te alloquor, o mira Dei prouidentia. Qui enim cuncta sapienter suauiterq; disponis, cur huius serui tui animum, in tantam & tam immoderatam, vt ita dicam, poenitentiam attrahere voluisti, à qua cū postea tuo pio moderamine retra- here decreuisti? Sanè hoc ideo, vt magnū fidei eius zelū ostenderes, & per hoc arduū & magis

DE S. PETRO CAELESTINO.

393

magis admirandum, quàm imitandum, exemplum, nos molles nimis & desidēs, ad quoscunq; poenitentiam prouocares. Sic Abraham ad immolandum filium excita-
sti, non vt immolando occideret, sed vt occidere volendo, obedientiæ iustitia innotesceret, & iusti obedientia cæteris exemplum demonstraret.

Demira eius austeritate in omni poenitentia genere. Cap. 4.

Nec solū fidelis Dei seruus in abstinentia plurima, in ieiunijs indefinentibus, in vigilijs penē iugibus: sed etiā in rebus cæteris admirandam cunctis seculis poenitentiaē austeritatem obseruare saragebat. Ipse nanq; vilibus multum & asperis vestimentis indutus, cilicij de pilis equorum reticulatis & nodosis utebatur, sicut Baptista Iohannes de pilis camelorū vestiebatur. Fuit ille magnus doctor & prædicator poenitentiaē: iste verò magnus eius imitator & discipulus. Magna tamen quædam de discipulo narramus, quæ de magistro non legimus. Hic nanq; ad nudam carnem catenam ferream, vel quandoq; ferreum circulum ferebat: hic strati mollitiē spernens, super terrā ac nudis tabulis, vel cancellatis craticulis, vestitus cilicio, & præcinctus lumbos ferreo cingulo aut catena, dormiēdo iacebat: et pro puluinari lignū aut lapidē, vel aliquid huiusmodi capiti supponebat. Et, quod mirum est dictū, etiā infirmus nunquam in molliori lecto vñs fuisse perhibetur. Quid plura? Hic in quibusdam prædictarum Quadragesimarū temporibus solo cilicio pro omni veste vñs est. In quibusdam verò cilicio, superimposita lorica, cuius pondere caro eius per subintrantes cilicij nodos sæpius vulnerata, sanie & vermibus scaturiens putrescebat. Quid hīc dicimus? Vnde tanta in mortali & fragili corpore fortitudo? Vnde tam fortis in homine debili tolerantia virtus? Sanē tā longum tamq; austerum martyrij genus homo Dei supra hominem, nō humana, sed diuina virtute sibi specialiter assistente, tolerare potuisse credendus est. Ideoque fieri potuit, vt tam onerosum iugum non solū fortiter & libenter, sed leniter & suauiter toleraret illius gratia, qui ait: Iugum meum suauē est, & onus meum leue.

Vestes eius:

Matth. 23.

Lectus eius:

Puluinar:

Matth. 11.

De congregatione fratrum, & Apostolica eius Ordinis confirmatione. Cap. 5.

Congruebat igitur, vt lucerna hæc ardens & lucens nō absconderetur sub modio, sed supra candelabrum poneretur, vt luceret omnibus, qui in domo sunt. Ideoq; cū aliquandiu latuisset in eremo, postea palā innotuit. Virtutum nanq; suarum splendor, & rutilans charitatis flāma, & odorifera, omnimodę sanctitatis fama ita generaliter dispersi, longeq; ac latè diffundi meruerunt, vt ad sanctæ vitæ societatem, eiusq; imitationem multos allicerēt. Vnde factū est, vt tanta ad eū multitudo fratrum, suo subdenda magisterio & exēplo docēda conflueret, vt ad eorū conuenientē habitationem varia oportuerit loca cōstruere. Quæ cum pauperrima essent, non desinebat vir sanctus fratrum paupertatem sua visitatione consolari, & beatæ paupertatis Christi eis docemēta atq; exempla proponere, cæteraq; præcepta & Euangelica consilia, quę ipse singula summo amore & studio impleuerat, summa diligentia implenda docere. Et ne pusillū grex, quē sic oculi Christi aggregauerat, dispersus periret, cū audisset vir Dei omnes ordines per Apostolicam sedē non approbatos, debere cassari, in generali Concilio Lugdunensi, tunc sub Gregorio Papa X. celebrando, ipse vt pius & verus pastor, animam suam ponens pro ouibus suis, non sibi nec laboribus suis parcēs, licet debilis & confectus, nō equitando, sed pedibus eundo, assumptis secum duobus fratribus, iter illud longum & asperū cum magno vitæ suæ periculo arripuit. Sed Dei auxiliante gratia illuc perueniens, vltra, quàm sperabat, in oculis summi Pōtificis gratiam inuenire meruit, & priuilegium cōfirmationis sui ordinis sub Beati Benedicti regula impetrauit. Quod benedictus Deus pia dispensatione fieri voluit, vt benedicta Benedicti patris regula, tunc multum, & nunc magis à quibusdam prohdolor solo nomine monachis conculcata, per nouam huius sancti ordinis institutionem releuata, in melius reformetur.

Muli se in eius tradit disciplina,

Concilium Lugdunense

Ordo eius cōfirmatur,

De augmentatione Ordinis, & monasteriorum eius multiplicatione. Cap. 6.

Nec prospero sine & fructuoso euentu frustrata est regulatissima ordinatrix, & ordinatissima omnium ordinum regulatrix Dei voluntas atque dispositio. Nā post immensos illius itineris labores, post innumera vitæ pericula, post latronum infidias, à quibus miraculosē, misso diuinitus nuncio in effigie militis, super equum album sedentis, & eius viam dirigentis, creptus atque liberatus est, post alias quoque varias tribulationes & molestias, quas non solū in se, sed in sua absentia etiam in fratribus suis & eorum monasterijs & bonis, à quibusdam illorum locorum episcopis pertulit: post hæc, inquam, tam diuersa & aduersa laborum atque periculorum genera, tandem, diuina eum protegente gratia, ad propria reuersus, cum ingenti gaudio & omni exultatione suscipitur. Et citò post, congregatis vndique fratribus suis, in monasterio

Seruat a latronibus miraculosē

Sancti spi.

Sancti spiritus de Magellis generale Capitulum celebrat: vbi eodem spiritu inspirante multa cum eis de obseruatione mandatorum Dei & dictæ regulæ pertractans, plurima statuta valde salutaria ad reformationem monasticæ disciplinæ vtiliter ordinavit. Et extunc & deinceps multa loca & monasteria, etiam quædam, quæ monachorū nigrorū fuerant, suo ordini mancipavit. Creuitq; adeo eius sancta religio, vt in breui triginta sex loca Domino dedicârit, in quibus ferè sexcenti fratres ei oblati, cum multa deuota familia, varijs virtutum & bonorum operum exercitijs insudabant. Et quia multi deuoti seculares, habitum religionis assumere non valentes, societate & participationem ordinis habere summo perere auebant, constituit quandam confraternitatē, in qua sub certis salutaribus obseruantijs, in pluribus ciuitatibus & locis, innumera vtriusque sexus multitudo in misericordiæ aliarumq; virtutum operibus proficiens, Christo & membris eius pia exhibebat obsequia. Sic Deus nouellæ vineæ, quam per feruum suum plantauerat, magnum in tam breui tempore dare voluit incrementum simulque multiplicauit gentem, & magnificauit lætitiā. Nam de huius religionis multiplicatione & magnificatione totus exultabat orbis, & virum Dei ac fratres eius, tanquam sanctos vniuersus exaltabat populus: Quippe cum Deus non solū per eū, sed etiā p̄ cōplures fratres eius multa & magna miracula sua mirabili gratia edere dignaretur.

De magno eius zelo erga salutem animarum & subuentionem pauperum. Cap. 7.

Nec solū ita, vt prædiximus, sed alijs miris & inenarrabilibus modis fuit ei magnus charitatis zelus: non solū erga suorum fratrum, sed etiam erga cunctarum animarum salutem. Nec enarrare facile est, quot de faucibus diaboli animas extraxerit, quot à via prauitatis ad viam pietatis, à vanitate ad veritatem, à cupiditate ad charitatem, à superba elatione ad humilem subiectionem attraxerit. Vnde factum est vt eius doctrina & exemplo, viri & mulieres circumadiacentium locorum omnes penè religiosi videretur. Quod inter eos lis aliqua aut discordia oriretur, si quod scādālū, si quid bonis moribus aduersum nasceretur, eius autoritate & cōsilio quasi diuino quodam oraculo territi, cogebantur ad emendationem sese conferre. Sed quis exprimere sufficiat misericordiæ zelum, quem ille specialiter gerebat erga pauperes? Eos quippe non solū spirituali, sed etiam corporali refectioe fouebat. Vnde cum ad eū vndique confluerent, eis vltra, quàm dici possit, compatiens, elemosynas erogabat. Cumque multa ei & pauperibus eius fratribus donarentur, ipse tanquam fidelis dispensator, Prophetæ doctrinam secutus, dispersit omnia & dedit pauperibus: & ideo iustitia eius manet in seculum seculi. Sic ergo omne, quod ipse possidebat, omnium quasi commune patrimonium erat. Nam vt in opibus alimenta, dotes virginibus, remedia infirmis, & oppressis subsidia largiretur, plerunque præcepit suis fratribus oues & boves, & alia monasteriorum suorū animalia, cum audiret ea multiplicata, vendere & ex ea pecuniā & noua construebat monasteria, & pauperibus largiebatur. Argenteos autem calices & sericas vestes aliq; preciosa ecclesiarum ornamenta vendi aut alijs ecclesijs donari curabat, ne fratres rebus preciosis delectarentur. Multa enim ei donabatur, aurum, argentum, vestes, cera, & alia complura: quæ ille per sui ordinis monasteria, aliorum quoque religiosorum & per seculares ecclesias sollicitè distribuebat.

De doctrinæ eius efficacia erga singulos hominum status. Cap. 8.

Confluebant autem ad eum non solū pauperes, sed etiam diuites, & omnium statuum homines, & Ecclesiastici, & seculares: quos pro ratione conditionis suæ deuotè, reuerenter ac humiliter suscipiens, spirituali elemosyna, verbo scilicet sanctæ doctrinæ, velut cibo spiritualis alimonix, pascere & abundanter reficere satagebat. Et licet vir ille simplex & rectus non multum foret peritus, aut magna literarum scientia præditus, illa scilicet, quæ stultitia est apud Deum: quia, vt ait Apostolus, quæ stulta sunt mundi, elegit Deus, vt confundat fortia: tamen diuina sapientia repletus, omnes salubriter instruebat, singulos congruenter statui eorum specialibus monitis erudiens. Cumque non solū simplicibus & popularibus, sed etiam disertis & sapientibus de diuinis rebus loqueretur, non tentabat verba proferre diserta, sed fortia: nec ad audientix popularis illecebram fucata, sed ad diuinam gratiam & gloriam consequendam rudi veritate simplicia, & simplici puritate vtilia. Vnde quia doctrinæ ac vocis eius puritas, & pura sincérité non eloquentiæ viribus utebatur ad virtutis argumenta, sed rebus, ideò manifestè & euidenter aderat ei diuina gratia, per quam innumeros sui imitatione ad virtutum opera prouocabat: quippe qui non solū verbo, verum etiam in opere consummatè disciplinæ præberet exempla. Hoc autem de eo singulariter

Celestinorum institutum valde proficit.

Confraternitas ab illo instituitur.

Multis per eum corriguntur.

Benignitas eius in pauperes. Psal. iii.

Multos ad se venientes oprimit instituit.

1. Cor. i.

ter admirandum narratur, quod nullus erat tot vitiorum irretitus, aut tantorum peccatorum pondere pressus, qui sancta facie eius prospecta, & auditis eius verbis mellifluis, ad conscientiae compunctionem non rediret, vel ab eius praesentia absque consolationis gratia recederet. Et quae cum semel viderat, illum reuidere cupiebat ardentius. Id eoque tanta ad eum populorum frequentia concurrebat, quod non erat ei omnibus loquendi facultas, sed ut eius visione consolarentur, locum aliquem eminentiorem ascendebat, ut data ab eo benedictione recederent. Vbi quandoque plures infirmi & daemones eius precibus & meritis sanabantur.

Efficacia
monu ei

Miracula
eius.

De abitione eius ad loca secretiora, ut frequentiam hominum fugeret. Cap. 9.

Licet autem vir Dei quarta & sexta feriis totius anni, ac in quatuor Quadragesimis ab hominibus sequestratus, Deo & sibi ipsi vacans, nullius admitteret colloquium: hoc tamen non contentus, illam, quam praediximus, inquietudinem & popularis frequentiae molestiam non ferens, sed ut indefinenter diuinis meditationibus inhaerere, vitam secretiorem habere desiderans, deliberavit fugere multitudinem, & a communi conuentu fratrum, quem ipse fundauerat, ad alium locum desertum discedere. Quod cum ille fratribus indicasset: Cur nos, inquiunt, pater deseris: aut cui nos desolatos relinquis? Ipse vero eos flentes & gementes consolans: Non vos, inquit, filioli relinquo, sed quod facere dispono, pro mea & vestra utilitate facio. Ego quippe senex sum, & consueta haec onera portare non possum: sed a vobis absens, semper auxilio & consilio praesens ero. Igitur cum, assumptis secum patris fratribus, fecisset ad locum secretissimum sancti Bartholomaei de Legio, ubi credebatur se ab hominibus ignoratum iri, abscondi tamen non potuit lucerna super candelabrum posita. Sed multo plus, quam antea, ibi a populo quaesitus & frequentatus, virtuosae lucis suae opera mundo declarare compulsus est. Ipse vero terrena fastidians, cogitavit adhuc ad locum altiore atque difficiliorem ascendere. Et assumpto secum vno socio, ad montem Magelle verticem veniens, descendit ad quandam cryptam, ad quam sine periculo non poterat haberi accessus, ut vbinam degeret, nullus agnosceret, vel agnoscens, illuc ascendere formidaret. Ibique ad honorem sancti Iohannis Euangelistae constructo oratorio, pro se & duobus sociis cellas aedificans, per plures annos mansit. In quo loco multa per eum miracula Dominus ostendere dignatus est. Cumque nec sic latere potuisset, & maior illuc hominum multitudo concurreret, ut eorum laboribus parceret atque periculis, redire disposuit ad montem Muronis, ubi primo suae conuersionis tempore manere consueuerat. Quem loci illius incolae, mentes eorum instigante Deo, cum innumera vtriusque sexus multitudine, cum processionum solennitate, cum oblatione deuota munerum, ad Dei cultum pertinentium, cum iubilo laudum & exultationum, quasi angelum de caelo missum, officiose & honorifice susceperunt.

Certis tēpo-
ribus nulli
loquitur.

Petit locū
secretū, sed
latere non
potest.

Aliū secre-
tiorē adit.

De electione eius in summum Pontificem, & ut eam effugere voluerit. Cap. 10.

Igitur vir sanctus ibi in cella reclusus, plusquam vquam alibi, magna cum austeritate vivebat, seque ad finem appropinquare conspiciens, holocaustum Deo offerendum magis ac magis offerre studebat. Sed cum ibi per anni & mensis vnus spatium habitasset, placuit diuinam prouidentiam cum de cella extrahere, & ad noui certaminis campum dirigere, ut fortis athleta maioris gloriae coronam perciperet. Nam eum sedes Apostolica post obitum Nicolai Papae quarti, propter Cardinalium discordiam, biennio & amplius viduata pastore vacasset, & ipsi apud Perusium congregati, iterum de celebranda electione tractarent, vnus eorum, qui primae vocis honore fungebatur, fratrem Petrum de Murone, in summum nominavit Pontificem. Ad quam vocem caeteri stupefacti, inspirante ac instigante spiritu sancto, eum concorditer elegerunt. Quod rarissime alias contigisse legitur. Impedit quippe saepe huius electionis concordiam malignus ille spiritus discordiae, qui caeca ambitione superbos homines ad huius honoris culmen imprudenter ac impudenter desiderandum impellit. Facta igitur illa tam mira & mansueta electione, cum de ea singuli ingenti latitia & inenarrabili gaudio exultarent, solus ipse vir sanctus nimio moerore grandique lamento repletus est. Et cum de hoc eius honore totus populus laetus, inspirante Domino, profleret, humiliter ille recusare satagebat, indignum se titulo tanti honoris existimans, ut digno magis fieret. Magis enim dignus efficitur, qui quod meretur, recusat. Nec sibi sese excusare satis erat, sed latenter cum vno socio, cui cordis sui secretum prodiderat fugam capere attentaui. Verum subita populi multitudine circumuentus, cum euadendi spes non esset, Papalem dignitatem, magis vi adactus, quam voluntarius, acceptauit.

Eligitur in
summum
Pontificem.

Fugam ca-
pessit, sed re-
tinetur.

Non

Non enim tanquam idoneum se ad illud officium testabatur ascitum, sed velut indignum ab illa vitæ monastica disciplina querebatur expulsum.

De consueta eius humilitate in ipsius etiam sublimi statu seruata. Cap. II.

Ipsæ ergo à monachorum cœtu ad summum pontificium raptus, tanta districtione omni auro suo propositum solitudinis custodiuit, vt nihil de præteritæ humilitatis tenore laxauerit, aut de adiecto sibi honore blanditus sit. Vnde cū audita eius electionis fama, reges Sicilia & Hungariæ veloci cursu ad eum peruenissent, & relicta cella, ad monasterium sancti spiritus cum eis descendisset, & peractis ibi aliquot diebus, ire Romanam disponderet, non magnum equorum apparatus, sed paruum asellum sibi adhiberi præcepit. Quod reges admirantes ac alij Cardinales, viæ eius comitantes vestigia, suadebant ne hanc Ecclesiæ Dei inferret iniuriam. Sed ab incepto humilitatis proposito eum frustra conantur abstrahere. Nam vsque ad ciuitatem Aquilæ super asellum sedens, honorabili ac innumerabili turba comitatus accessit. Hoc autem ab eo factum est, non quidem superba singularitate, quasi alios, qui aliter fecerant, reprobare uoluit: sed singulari humilitate, qua à sanctæ rusticitatis monastica consuetudine, nec facile, nec citò auelli potuit. Hos quippe magnificos apparatus, siue in equis, siue in vestibus ac alijs exterioribus ornamentis, quos plerique pompas vocant, à tempore beati

Vide humilitatem in tanto statu.

Num liceat Pontificibus quosdã magnificos præparatos.

Syluestri Papæ sancti patris, non solum summi Pontifices, sed & alij minores Episcopi, non ad suam, sed ad Christi, & Ecclesiæ eius gloriam extollendam introduxisse credendi sunt: quos exterius cum temperantiã moderamine obseruare, interius tamen seruata humilitate, non est vanitatis aut vitij, sed est virtutis ac meriti. Vnde grauiter increpandi sunt illi, & præcipuè monachi, qui sub prætextu humilitatis, propter huius consuetudinis obseruantiam, statui episcopali superbe detrahunt. Multa nanque in talibus decent Episcopos, quæ non decent Monachos, aut eorum Abbates vel Prælatos, sicut B. Bernardus testatur, dicens: Alia equidẽ est causa episcoporum, alia monachorum. Scimus enim, quòd illi sapientibus & insipientibus debitores cum sint, carnalis populi deuotionem, quia spiritualibus non possunt, corporalibus excitant ornamentis. Quòd autem Christus illam singularẽ huius serui sui humilitatẽ non sibi ac Ecclesiæ suæ imputaret ad iniuriam, sed ad honorem, singulari uoluit declarare miraculo. Nam cùm multi post eum infirmi portarentur, vt saltem possent eius tangere fimbriam vestimenti (erat enim totius populi mira erga eum fidei deuotio) homo quidã filij sui ambobus pedibus claudum, portans, cùm ad virum sanctum præ multitudinẽ nõ ualeret accedere, asello, de quo descenderat, puerum imposuit: qui sanitate recepta, ab illa hora firmiter ambulauit.

Nota miraculum infirmitate.

De eius coronatione, & de his, quæ in Papatu gessit. Cap. 12.

In dicta igitur ciuitate Aquilæ, uocato Cardinalium cœtu, Pater sanctus in festo Decollationis S. Iohannis Baptistæ coronam, aliaque Apostolica suscepit insignia. Et quia in terris habitans, iam cœlestis erat, & cum Apostolo verè dicere poterat: Nostra conuersatio in cælis est: in sua coronatione, Deo (vt credimus) inspirante, Cælestini nomen accepit. Ipse quoque, vt verè Cælestinus, cælestem thesaurum Indulgentiarum, Apostolicarum liberaliter aperuit. Cumque prælati & principes essent ei ad petenda beneficia Ecclesiastica importuni, cogitauit non solum diuitibus temporales, sed etiã pauperibus spirituales diuitias impartiri. Deinde verò, cùm ad preces regis Sicilia uenisset Neapolim, ibi cum sua curia aliquandiu residens, fecit ordinationem vnã duodecim Cardinalium: inter quos ex suo ordine duos fratres elegit, vt cum illis in pontificio spirituale haberet consortium, cum quibus ab ipso tyrocinio militiæ spiritualis seu in cœnobio, seu in eremo, contubernium ei fuit. Ipse nanq; cœnobitica professione & anachoreticæ sublimitatis perfectione ita diligenter instructus atq; inflammatus erat, vt etiam in Papali camera & augusto palatio cellam ligneam angustamq; sibi & eremiticum fieri uoluerit habitaculũ, vt in alto humilis, inter turbas solitarius, inter diuitias pauper uiuere, sicq; liberius orationi ac contemplationi vacaret.

Philip. 3.

Anno Domini 1294.

En studiũ solitudinis.

De renunciatione Papatus, & eius commendatione. Cap. 13.

Ibi ergo assiduè cogitare coepit, qualiter huiusmodi pontificali honore, velut impostabili onere deposito, abiectaque temporali sollicitudine, ad antiquam solitudinem repedaret. Cumque peritorum consilio id iure ac sine animæ suæ discrimine fieri posse comperisset, ita in hoc cor suum, animumque firmavit, vt ab illo proposito, nullus eum amouere potuerit. Quid plura? Cùm ipse anno quasi dimidio sedi Apostolicæ præ-

præfuisse tandem in vigilia sanctæ Lucie, celebrato fratrum suorum consistorio, ibi liberè cessit Papatûs oneri & honori. Et depositis pontificalibus insignijs, de alta Petri sede descendens Cælestinus, vt cælestem sedem conscenderet, ad pedes eorum, quibus præferat, humiliter Petrus prosternitur. O humilitas singularis, rara vtique, sed ideò meritò preciosa, nō solū in cælis sublimibus præmijs exaltata, sed etiam in terris singularibus extollenda præconijs. Vnde vt inter executionem huius facti & ipsius laudē & admirationem, nulli dubio mentis iudicio fluitarent, miraculum, quod prima die post eius renunciationem Dominus per eum facere dignatus est, certum indicium fuit. Nam cum post eius Missam quidam claudus membris contractis sese ad pedes ipsius prosterneret, accepta ab eo benedictione, sanus erectus est. Quod profectò non fieret, si quod ab eo gestum erat, tanquam indignum Dominus reprobareret. Erubescat itaque, qui huic humilitati superbè detrahentes, temerariè dicere ausi sunt, hoc non ex virtute, sed ex vilitate animi, processisse. Nam (vt ait Ambrosius) non vt dilectores huius seculi putant, parui cordis aut segnissimus est animi, terrenas opes spernere, honores occiduos fastidire, nec ibi gloriam querere, vbi laudatur peccator in desiderijs animæ suæ. Huius ergo præconis laude quis dignior Cælestino? Nam, vt quidam eleganter inquit, reliquerunt alij nauiculas ac retia, alij possessiunculas, alij telonium, alij etiam regna, vel regnorum spem, securique Christum, facti sunt Apostoli & sancti amici Dei. Papatûs verò, quo nihil est altius, rem tam exoptatam, tamque mirabilem, vt ab admiratione ac stupore dictam ferant, quis vlla ætate, præsertim ex quo tanto in precio esse coepit, tam mirabili & excelso animo contempsit, vt Cælestinus iste, pristinum & nomen & locum & amicam bonis moribus egestatem appetens, atque dum cælum prospicit, terræ immemor? O dignam igitur Papatûs renunciationem, quæ quantum ad solidam gloriam pertinet, multis papalibus dignitatibus præferenda est! O gloriosum virum, qui si nihil aliud dignum honore memoriæ gessisset, hoc tamen factò tam admirando & à paucis prohdolor imitando, abundè se posteritati commendasset. Multò plus siquidem commendationis & gloriæ reiecta, quàm recepta, dignitas attulit: & ei ipsa abiectio honoris, quàm acceptio, honorabilior fuit. Atque ideò felicior, quia non solū temporali, sed nec æterna mercede carere potuit. Heu heu vtinam hoc honorandæ humilitatis exemplum hi imitari meruissent, qui in hoc nostro tam misero tamque luctuoso tempore, superbi honoris culmen insectari nisi sunt: non iam ferè triginta annis Ecclesia Christi eorum horrendo dissidio ac nefando schismate lacerta maneret.

Miraculum

Epistola 84.
quæ putatur esse Pro-
speri Aquitani.*De fuga eius ad cellam suam. Cap. 14.*

Ed omiſſa nunc lachrymabili querela super hoc miserando pariterque erubescendo statu Ecclesiæ, ad propositum redeamus. Postquam igitur Papali honori, quem miseri superbè rapere, aut adeptum retinere cupiunt, vir ille felix humiliter renunciare cupida auiditate studuerat, illo honore maximo, velut oneremortifero depulso, ad suauem iugum Christi, in pristina solitudine ferendum, lætus redire satagebat. Vnde, vt narrauerunt, qui viderunt, tanto ille fugiebat cum gaudio, tantaque signa lætitiæ spiritualis oculis ac fronte gestabat, dum sibi redditus liber abscederet, vt in vultu eius nescio quid angelicum reluceret. Ideò, vt à quodam egregio dictum est: Eius ascensus, quàm moestus, quàmque contra animū suum fuerit, descensus lætus & spontaneus declarauit. Sed quàm indignam his tam dignis meritis ac moribus suis procellam exceperit, audiamus. Ille namque Bonifacius, qui ei in sede Apostolica successerat, quam non moestus, vt ipse, sed lætus, vt pote ambitiosus, ascenderat, & quem vir sanctus sibi successurum prædixerat, cum licentiam redeundi ad cellam suam, ab eo pedibus eius prostratus reuerenter & humiliter postulasset, terribilibus ei verbis negauit. Timebat enim, ne fortè vir sanctus à deuoto sibi populo tanquam summus pontifex coleretur, maximeque in dubium vertebatur, vtrum ipse Papatui resignare potuerit. Igitur cum ab illius timidi ac territi, ideoque terribilis hominis conspectu vir simplex & rectus à Neapoli clandestinè fugiendo abscederet, vt propositū, quod ante renunciationem disposuerat, implens, Deo pacificè solitarieque, deseruiret, ne vel ipse vel alius hanc fugam inobedientiæ aut alterius culpæ ream esse crederet, Deus per eum miraculū facere dignatus est. Nam in via, assistente ei Abbate monasterij Cassinensis cum pluribus alijs, quæ auxiliū postulans, præsentauit. Cui ille, vt pius erat, misericorditer compatiens, mulier quædam filiā suam, ambabus manibus paralyticam, lachrymosè clamans, cuiusque auxiliū postulans, præsentauit. Cui ille, vt pius erat, misericorditer compatiens, signo Crucis signum fecit. Et ex illa hora subito sanata, perfectum manuum suarum usum recepit. Post hoc verò, cum tandem ad cellam suam peruenisset, coram altari humi-

Mira alacritate spiritus sancti tur ad optatam cellulam suam.

Signo Crucis edito, sanatur paralyticam.

humiliter & deuotè prostratus, Deo gratias referebat. Quem etiam singuli cum gratiarum actione, tantaq; exultatione & ueneratione susceperunt, ut eius præsentia uel aspectum quasi cæleste aliquod beneficium amplectentes, non minùs ei, quàm angelo, si è cælo delapsus, hominibus se offerret, uenerationis impenderint.

Defuga eius à cella sua, & illius persecutione. Cap. 15.

Audiens itaque Bonifacius ille tumidus, & tumore adeptæ gloriæ turgidus, & timore adimendæ turbatus: audiens, inquam, uirum Dei, absq; sua licentia discessisse, timuit, eum non ad cellam suam, sed ad alium migrasse locum, ad Papatum, cui renunciauerat, resumendum. Ideoq; properè misit post eum Camerarium suum & Abbatem Cassinensem, qui eum reperientes in cella rogauerunt, ut ad Papam citò rediret, ne eius indignationem incurreret. Ipse uerò protestationem allegans, quam ante renunciationem fecerat, suppliciter orabat, ut summus Pontifex eum in solitudine pacificè uiuere permitteret, pollicitus se nulli hominum: nisi solis suis fratribus, locuturum. Qua promissione recepta, Camerarius ista Papæ relaturus discessit. Sed ecce alius superuenit nuncius, Apostolicas literas Camerario deferens, ut absq; mora uirum sanctum etiam inuoluntarium reduceret. Cumq; idem Camerarius ad cellam non sine impetu & furore rediret, hæc ille fide digno relatu præsentens, abscondit se & clandestinè fugit, exemplo Christi, qui Herodis persecutionem fugiendo, in Aegyptum deserti uoluit, & in Euangelio à Iudæis, ipsum lapidare uolentibus, se abscondisse legitur, & discipulos suos docuisse, ut cum persecutionem paterentur in una ciuitate, fugerent in aliam. O miranda & miseranda persecutio: ipse corporis uiribus destitutus, & propter ultimam senectutem ocio & quieti, quàm itinerum labori, habilior, ad partes Apuliæ in obscuram syluam, ubi quidam serui Dei habitare dicebantur, per loca abscondita & ignota, uno tantum fratre comitatus, latitandi causa fugere cogitur. Sed quod stupendum est, quanuis mutato habitu consueto, uilissima chlamyde indutus, alijs quoque, quibus poterat, modis absconditus incederet, tamen quocumq; pergeret, agnoscebatur: quandoq; à pueris, quandoq; à prouectis uiris, qui nunquam eum uiderant, proprio nomine vocabatur. Cumq; in sylua cum fratribus tempore Quadragesimæ remansisset, superuenientibus illis, qui ut inuenirent & captiuum ducerent, persequuntur eum, inde abire compulsus est. Et uidens se in illis partibus occultari non posse, mare transire disposuit: paratoq; uehiculo, sed malè prospero uento, cum per quindecim milliaria nauigasset, ad terram iterum impellitur, & iuxta ciuitatem, cui nomē Vestia est, applicuit.

Matth. 2.
Iohan. 8.
Matth. 10.

Res admirabile
digne digna

De compræbensione eius, & honore in uia ei exhibito. Cap. 16.

Postquam uerò circa maris littus aliquot diebus uir sanctus frustra tranquillum nauigandi tempus expectasset, Capitaneus dictæ ciuitatis hæc audiens, eum captiuum detinuit, & hoc Papæ ac pluribus principibus intimauit. Rex autem Sicilia, tunc Romæ degens, à Papa mandatum accepit, ut de regno suo eum ad se venire, & securè ac celeriter duci faceret. Ad quod exequendum, patriarcham Hierosolymitanum & Priorem sanctæ militiæ cum quibusdam religiosis & nobilibus uiris regia autoritate misit. Ipse uerò, cum tam reuerenter & tanto honore fungeretur, ubique etiam occurrente sibi innumerabili multitudine, cum tanta cordis alacritate à cunctis suscipitur, ut uix de die, obstante populi importunitate, exire ualentes, nocte media iter aggredi cogentur: nec tamen sic euadere poterant, quò minùs ante diluculum rursus circumdarentur à populo. Erant tunc multi, qui uiro Dei suadebant, ut se Papam faceret nominari, dicentes eum de iure non potuisse renunciare Papatui. Ipse uerò constantis animi, & iusti rectique indeclinabiliter tenax consilij, licet super hoc iterum deinde ac sæpius interpellatus, firmus in proposito persistit, asserens id, quod iuste fecerat, etiam si non fecisset, uoluntariè esse facturum. O uocem hominis uerè constanter humilis, qui honorem, per quem tam contemptibilem persecutionem euadere potuerat, perseueranter contemnit, & summum sibi honorem in summa humilitate constituit.

Math. 23. Ideò Christus, qui humiles exaltare promittit, seruum suum in hac persecutione clarum fecit, ac multis miraculis gloriosum: quæ omnia hinc tacere contentus essem, nisi unum me referre cogeret admiratio. Postquam enim de regno Sicilia exiuerat, postquam à dictis regalibus nuncijs Camerario Papæ traditus, Campaniam intrauerat, de nocte occultissimè in Anagninam missus, propè Cameram Papæ in quadam domo arctissimè reclusus est. Quo in loco, ut quantus esset, qui ibi captiuus tenebatur, ostenderet, uoluit Dominus hoc eum miraculo declarare. Erat in illa Papæ curia Archiepiscopus

Ingens hominum
cristiana
dignum.

Matth. 23.

Arctissime
includitur.

pus Consentinus, tam intollerabili dolore calculi variaq; grauatus infirmitate, vt eo à Medicis derelicto, ipse & omnes, qui eum videbant, de ipsius corporali salute desperarent. Iamq; familia eius & sibi vestes lugubres, & magistro suo parauerat exequias: dū ille deuotas preces Deo fundens, per sancti viri merita salutis auxilium postulabat. Et ecce subito, oratione facta, perfectè sanus effectus est, ac ita plenè conualuit, vt sequenti die hoc domino Thomæ, quem pater ille sanctus de ordine suo Cardinalem assumptu pferat, ad Dei & serui sui gloriam nunciaret.

Consentini
Archiepi.
scopi repēti
na curatio.

De arcto eius carcere & mira eius patientia. Cap. 17.

Ed quem Christus sic honorauit & mundo gloriosum ostendit, qualiter ille Christi vicarius inhonestè ac iniuriôsè tractauerit, audiamus. Habuerat enim multa cū viro Dei colloquia, & tam sancta & humilia responsa ab eo receperat, vt meritò deberet ad eius compassionem moueri. Sed obduratus cæca ambitione animus, difficilè flectitur. Igitur in consistorio Cardinalium fingeat consilium quærere, quid de illo viro sibi agendum esset. Cui eum plures dicerent, vt ad cellam, quam semper desiderauerat, eum, prout humiliter postulabat, liberè redire permitteret, ipse non piæ charitatis, sed propriæ crudelitatis vsus consilio, deliberauit in arcto eum carcere detinere. Missus est itaque ad castrum Fumonis, & fortissima turri reclusus: & adhibitis sex militibus, & alijs triginta satellitibus ad eius custodiam, die noctuque ita tenebatur arctatus, vt nulli hominum ad eum parere possēt accessus. Petijt autem, vt duo sibi darentur fratres, cum quibus diuinum ageret officium. Qui ei concessi, illius, carceris angustiam diū ferre non valentes, inde extrahebantur infirmi. Erat enim tanta ipsius turris arctatio, vt vir sanctus, vbi habebat pedes, dum Missam celebraret, ibi caput reclinaret, dum dormiendo quiesceret. Sed pro pudor sic Bonifacius ille, alter Herodes, Petrum seruabat in carcere: sic iniustè decernitur vir innocens in carcerem, & talem carcerem custodiri, qui nuper custos erat & pastor totius ouilis Christiani. O verè horrenda sententia, immò verè Herodiana fœuitia! Qua igitur procella verborum tam impium nefas obrui meretur? Certè ad hoc monstruosum facinus inuallida nostra deficit lingua, ad quod etiam Ciceronis eloquentia non sufficeret. Sed admiranda & summis laudibus extollenda est viri sancti virtuosa constantia, qui non solum patienter, sed etiam gaudenter huius carceris ignominiam multò magis, quàm antea palpauit gloriæ sustinuit. Nec propter improbitatem custodum, aut aliam molestiam murmur in eo aut querimonia resonuit, vel aliud impatientiæ signum apparuit: sed illud potiùs spiritualis latitiæ verbum protulit: Cellam, inquit, desideravi, cellam habeo. O ineffabilem virum, nec labore victum, nec morte vincendum: cuius virtus carcere, cuius patientia dedecore vinci non potuit. Sentiant igitur alij, quod libuerit: ego verò cenfeo, talem in tali viro carcerem, non indignè æquiparandum esse martyrio. Nec æstimare queo in eo, qui tam horrendum opprobrium tam æquamiter ferre voluit, etiam martyrium sustinendi defuisse voluntarium animi propositum. Et hoc, quàm illud, ei tolerabilius fuisse arbitror, quò breuem, quàm longum cruciatum est tolerare facilius. Itaque quid de eo rectiùs dixerim, quàm quod de alio sanctissimo confessore scriptum legimus: Etsi ei gladius persecutoris defuit, palmam tamen martyrij non amisit?

In castro
Fumonis
vir sanctus
detinetur
vi.

Præclara e-
ius patientia.

De gloriosa eius morte, & venerabili sepultura. Cap. 18.

Postquam autem fidelis athleta diū ac legitimè certauerat, iustus & misericors Dominus, volens ei pugnae suæ palmam & victoriæ coronam reddere, hoc modo laboribus, quos per sexagintaquinque vitæ suæ annos pertulerat, finem imponere disposuit. Consueuerat vir sanctus ab Ascensione vsq; ad Pentecosten, ob reuerentiā Spiritus sancti, ieiunio, orationi atq; silentio instantius solito vacare, & ad omnem deuotionem exercere feruentius. Quam obseruatiā etiam in illo carcere, quo decem mensium spatio arctatus fuerat, custodiuit. Cumq; ita die sancto Pentecostes Missam deuotissimè celebrasset, milites, ad eius custodiam deputatos, ad se vocari fecit, eisque dissolutionem sui corporis infra proximam Dominicam imminere prædixit. Ab illa autem die coepit grauissimè infirmari, & certus de morte, fecit sibi ministrari extreme vntionis sacramentum. Quo recepto, iacebat vir sanctus non super culcitram aut paleam, sed super tabulam solam, cum tapeto vili coopertus chlamyde. O mira in infirmo corpore sani animi fortitudo! O fortis & insuperabilis paupertatis & humilitatis dilectio. Appropinquare verò mortis suæ agone, exitum suum psalmis & orationibus quantum poterat, aduersus diaboli insidias munire studebat. Et vt secum in eis assidue

Prædicat
obitū suum
Accipit sa-
crām Vn-
tionem.

vacarent fratres suos instanter & humiliter hortabatur. Vnde cum ipsi in diuinis partem persequerentur laudibus, ipso die sabbathi hora vespertina, eo dicente Psalmum: Laudate Dominum in sanctis eius: statim completo versu: Omnis spiritus laudet Deum: cum flatu tenuissimo emisit spiritum, cum sanctis & beatis spiritibus Deum in perpetuum laudaturus. O beata mors! O felix gloriosusq; vitæ finis: immò verò non finis vitæ suæ, sed alterius meliorisq; initium. Nunc enim nascitur, qui sic moritur. Auditis igitur nouis de morte ipsius, Bonifacius Papa, licet plurimum inde gauisus fuerit, tristitiam tamen fingens, exequias eius in Ecclesia sancti Petri de Vrbe cum Cardinalibus solenniter celebravit. Misitq; vnum Cardinalem & Camerarium suum, qui cum omnibus episcopis & plurimis religiosis de prouincia Campaniæ corpus eius ad Ecclesiam sancti Antonij de Ferentino, quam ipse nouiter construxerat, honorifice transferunt: vbi iuxta maius altare cum debita veneratione sepultum est. Non enim tantas sancti illius reliquias iacere in honoratas decuit, quem admiratio puræ ac sincera vitæ adeò venerabilem fecit.

De miraculis & eius canonizatione. Cap. 19.

VT autem vitæ eius sanctitatem omnipotens Deus sibi gratam & acceptabilem esse probaret, id ipsum multiplici nobis insinuauit miraculo. Sed solum duo hic recitare sufficiat, quæ eius comitata sunt obitum. Primum: Quidam milites, qui cum custodiebant in carcere, tam Papæ, quam alijs pluribus retulerunt, quod à feria sexta usq; ad horam mortis eius, viderunt ante ianuam camerulæ eius crucem coloris aurei, non affixam alicubi, sed mirabiliter pendentem in aere. Quo miraculoso crucis signo paterenter ostensum est, poenitentiam, quam ille per carnis mortificationem iugiter portauerat, Domino placuisse. Sed & quanti meriti apud Deum sit, aliud miraculum declarauit. Erat enim discipulus quidam eius Robertus Salentinus, ille videlicet, cum quo vir sanctus, dum primum ad Papatum fuisset electus, fugam tentauit: sed cum euadere non valeret, ab eo quæsiuit, an se ad excelsa tractum & coactum sequi vellet? Ipse autem, qui à magistro didicerat mundum spernere, Christum verò & ea, quibus ad Christum peruenitur, diligere: Quæso, inquit, vt & labori & periculo meo parcas, me que potius cellæ inopis & tui oculi successorem, quam diuitis & sollicitæ gloriæ participem velis. Quod & factum est. Nam illo Romam abeunte, iste in solitudine persistit. Hic ergo dignus eius discipulus, non multò post, beatam ipsius animam, è carcere gemino ereptam, ad sidereas scandentem sedes videre meruit. Qui tanto miraculo stupens, interrogauit, an se tunc etiam sequi, an quid aliud agere iuberet? Ille verò, vt in solitudine maneret, admonuit: & sic cælum petens, inter verba disparuit. Hic autem consilij memor, tandem longo confectus senio, post magistrû abijt, magna sanctitatis opinione & mirabilium fama operum relicta. Alia verò penè innumera virtutum atq; miraculorum signa, quibus vir sanctus ante & post mortem claruit, hic narrare omittimus, & ad ea, quæ super his diffusè scripta sunt, & diligenti examine certis authoribus & veridicis testimonijs approbata, lectorem remittimus. Ex quibus hoc concludere sufficiat, quod propter miraculorum ac meritum claritatem, post longam de eius canonizatione faciendam disceptationem, tandem per Clementem Papam quintum, sanctorum confessorum catalogo annumeratus est, Anno Domini 1313. tertio Nonas Maij, ab eius autem transitu, anno circiter xj. Fuitq; eius festiuitas instituta 14. Calend. Iunij, qua die post labores huius vitæ, in Christi quieuit pace.

De generali virtutum ac laudum eius recapitulatione. Cap. 20.

HAcc igitur, auxiliante Deo, ad suam & gloriosissimi confessoris sui laudem conscripti. Quicquid autem minus dixerò, necessè est ignorantia meâ potius, quam illius gloriæ derogetur. Latius enim virtutum eius merita laudumq; præconia diffunduntur, quam vt meo valeant sermone concludi. Si verò quis voluerit eius opera honoresq; operum, literarum tradere monumentis, certum est, quia tanta sunt de eo ac talia, quæ & maius opus, & maiorem requirant opificem. Ego tamen hic, quanta potui breuitate, inserui pauca de multis, inter quæ etiam nonnulla sunt, quæ penè veritatis fidem excedere iudicari possent, nisi ea vera ac certa testimonia approbassent. Sed vt huic operi finis in eius adhuc laudibus imponatur, singulos sanctorum titulos, quos singulariter in se complexus est, breui sub compendio colligamus. Igitur vt Apostolus, doctrinam Christi verbo & exemplo populis prædicauit: vt martyr, corporis tormenta carcerisq; supplicia pertulit: vt confessor, die noctuq; orationibus & poenitentia operibus, feruentissimè vacare studuit: vt virgo, concupiscentiâ carnis robusto ac integro

integro munditiæ ac sanctimonie tenore calcavit. Quid plura? Ut pontifex & pastor bonus, oculi Christi prodesse cupiuit, sed præesse contempsit: Ut electus sacerdos, dignum Deo sacrificium obtulit: Ut doctor egregius, discipulorum mores salutaribus documentis instruxit. Denique ut eremita sanctissimus, solitudinem, paupertatem atque humilitatem, poenitiæ quoque austeritatem singulari feruore zelauit. In hoc autem ultimo cunctos ita præcessit, ut cum Aegypti monachos prædicari, laudari a nachoretas, eremitas mirari audiam, hunc tamen semper excipere audeam, nec ei monachorum quempiam comparare. Ab infantia quippe, post prima fidei rudimenta, cum maiorem perfectionis gratiam desiderare cœpisset, in monastica disciplina, præpostera velocitate charitatis, penè cœpit antè perfectus esse, quam disceret. Denique tantam in ea perfectionem adeptus est, quam nullæ vnquam literæ dignis laudibus prosequentur. Quam in re cum discurrere per singula & numerare cuncta, onerosum sit, ad probationem huiusmodi perfectionis hoc solum arbitror satis esse, quod summum sacerdotij gradum, ad quem Dei iudicio & cum vniuersæ plebis fauore sublimatus fuerat, ob amorem solitariæ & monasticæ vitæ deseruit. Illa tamen sancta & contemplatiua solitudo, quam actiuæ solitudini, optimam cum Maria partem eligens, prætulit, non ipsi soli, sed plurimis profuit, totiq; Ecclesiæ Dei vtilem fructum fecit. Nam ex his, quos in solitudine spiritualiter genuit, durat hodiè religiosa successio, quæ continuè non solum numero, sed & merito crescens, fructuosis virtutum operibus & exemplis, nedum militantem Ecclesiam pascit & recreat, sed etiam triumphantem lætificat. Ad cuius lætitiæ participationem ille nos peruenire concedat, qui est benedictus in secula seculorum, Amen.

† prepropo-
ra, legendū
videtur.

Luc. 10.
Cælestino-
rum institu-
tum mona-
sticum.

VITA S. IVONIS PRESBYTERI ET CONFES-
SORIS, GRAVITER ET FIDELITER CONSCRIPTA,
ad stipulante ei Diplomate Clementis VI. Pontificis Maximi. Dictio-
nem passim mutauit F. Laur. Surius.

TEMPORIBVS nostris, in quos fines seculorum deue-
nerunt, nouam quandam stellam creauit Deus in firma-
mento cæli, cuius splendore ornarentur cælestia, illustra-
rentur humana: nempe sanctissimum Iuonem presbyte-
rum & confesorem, è Britannia minori ortū. Cuius præ-
claris meritis cælestis gratulatur Ierusalem, Ecclesia mili-
tans triumphat, satanæ potestas proteritur, humanum ge-
nus subleuatur, dum vbiq; terrarū eius egregia coruscant,
miracula. Et quidē cum adhuc inter mortales in terris de-
geret, illius meritis cœperunt salutis exēpla existere, quæ
admodum & literis Pontificis maximi, & multorum Ec-
clesiæ prælatorū ac principum, cōpluriumq; aliorum Christianorū fide dignis est testi-
monijs comprobatum. Fuere autem illi parentes nobiles, è quibus est legitimo matri-
monio procreatus. Pater Ahelorus dicebatur filius Cācieti militis: matri, Azonis no-
men fuit. Editus autem in hanc lucem est beatus Iuo in pago, quem vulgò Martini ap-
pellant, non longè ab vrbe Trecorensi. Quam verò Deo charus futurus esset, eius ge-
nitrici dormienti diuinitus est reuelatū. A primis ætatis annis vsq; ad supremum vitæ
diem, conuenienter doctrinæ Apostolicæ, sobriè & iustè & piè vixit in hoc seculo.
Vbi ad quartum decimum plus minus ætatis peruenit annum, diuinis literis cupie-
bat institui, ut, quemadmodum Propheta ait, in lege Domini posset meditari die ac
nocte. Itaq; Parisios profectus est, causa amoris Christi libenter carens parentum ami-
corumq; solatijs, & apud ignotos, & exteros degens. Neq; verò bonis literis oscitanter
incubuit, sed cum diligentem illis nauasset operam, neque contemnendos in ijs fecif-
set progressus, ut sacræ Theologiæ & Iuris Pontificij grauioribus studijs sese traderet,
Lutetia Aureliam se contulit. Vbi sanè vino & lautioribus ferculis, vitæq; huius ob-
lectamentis & delicijs, quantum potuit, sibi interdixit, corpusq; suum varijs modis ma-
cerauit. Corporis & animi pudicitiam accuratè in se tueri nitebatur, secum pensitans
illud Sapientis: In maleuolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in cor-
pore subdito peccatis. Cum autem in his studijs iam diu versatus esset, à quodam Re-
donensi Archidiacono accitus est, ut iudicis Ecclesiastici officio apud illum fungere-
tur.

Maij 19.
Cap. 1.

Clementē
VI. dicit.

Parentes S.
Iuonis, &
patria.

Tit. 2.

Cap. 2.

Psal. 1.
Parisij dat
operā lite-
ris.

Abstinet
Vino, &c.

Sap. 1.

Pfal. 109. tur. Ille verò memor illius Prophetice sententiæ: Beati qui custodiunt iudicium, & faciunt iustitiam in omni tempore. eam functionem gratis in se recepit, & quæ faciendæ erant, benignè, amanter & absque dilatione exequi conatus: nec tamè committere voluit, quin sacræ Theologiæ prælectioni quotidie interesset, & corpus suum multipli abstinentia afficeret. Orphani, afflicti, calamitosi homines, eius fovebatur humanitate & patrocinijs: inter discordes conciliabat pacem & amicitiam: eos, quæ carceribus tenebantur, hortabatur ad patientiam: & cum proferenda ab ipso esset in iudicio sententia, sine lachrymis id non faciebat. Ecclesiasticam libertatem & immunitatem pro viribus tuebatur, in misericordiæ opera totum se impendebat, iamq; toto pectore cœpit ea, quæ sunt huius mundi, despiciere, & ardenti desiderio cælestibus semperq; mansuris bonis inhiare.

Cap. 3. Interim autem fama eius ad Trecorensis Episcopi aures perlata, ab eodem Episcopo generalis est Iudex, siue Officialis, vt vocant, institutus. Sed neq; sic immemor fuit eorum, quæ antè diximus: immò verò ad sublimiora pictatis studia se accingens, ibat de virtute in virtutè, & semper seipso melior euadere nitentur. Cum aut id officij ali-

Abdicat se iudicis functione. quandiu strenuè & fideliter esset executus, cuperetq; totum se dare contemplationi rerum diuinarum, & viuendi perfectiorem sectari modum, eo officio se abdicauit, atq; ad ecclesiam de Lohanero, cuius erat moderator, se contulit, totumq; se diuinis mancipauit rebus, beatissimæ Mariæ Magdalene illectus exemplo, quæ partem optimam elegit, & Dominum habuit sui instituti approbatorem. Ibi tñ vestes molles & delicatas, quibus pro ratione sui status antè fuerat usus, ilico abiecit, pannosq; colorio siue albo, eo-

Luc. 10. que rudi & exigui precij contentus, instar pauperum monachorum, sculponcis vivebatur. Carnem verò edomabat cilicio, quod indusio crassissimo regebat, ne sub cuiusquæ conspectum veniret. Porro ieiunia omnia ab Ecclesia instituta & indistincta obseruabat, vt pane & aqua contentus esset. Esicis delicatis semper abstinebat, rudi cibario pane & pulmento vilissimo vescabatur. Quando erat domi, nunquam non orationi & contemplationi clam vacabat, neq; tum alimenti alicuius corporei percipiendi vlla ei cura inerat, quemadmodum sequentia docebunt.

Cap. 4. Accidit enim quodam tempore, vt in cubiculo suo septem dies solus maneret, per-
Septem diebus perpetuo orat, nihil comedit. petuò in precibus perseverans, neq; vllum expetens, neq; sumens cibum corporum. ac nihilo minùs bona corporis habitudine & facie iucunda postea inde exiuit, perinde ac si diebus illis opiparè victitasset. Non patiebatur vllum sibi præterire diem, quo nõ summo cum desiderio & animi deuotione sacrificaret, nisi legitime esset impeditus.

Pfal. 118. Quodam die illo sacrificium offerente, cum ex more sacram hostiam eleuaret, globus igneus magni splendoris ipsam ambiebat hostiam, calicèq; eleuato, ac rursus deposito, repente disparuit. Preces horarias, quas horas Canonicas vocant, studiosè persoluebat. Media nocte cum Propheta semper surgebat, preces nocturnas, quæ matutine dicuntur, Deo offerens, neq; à ceteris diurnis Canonicis precibus abesse volebat. Sõ-

Somnus eius Stratum. Ceruical. ni erat parcissimi, rarò vel nunquam illi indulgens, nisi vel lectione, vel itinere fatigatus, tunc enim necessitate adactus, detractis calceis, dabat membra quieti, ceteris vestibus indutus. Cubabat autem vel in nuda humo, vel glebis, crassis nodosisq; virgis vel stipitibus constratis, mollissimum capiti ceruical supponens, nempe aut Biblia sacra, aut saxum prædurum. Hospitalitatis erat præcipuè studiosus, ita vt rarò vel nunquam à mensa sua pauperes & hospites abesse voluerit. Hominem quendam inopem cum

Studia erga pauperes & peregrinos. vxore & quatuor liberis eius, plus minùs nouem annis habuit domi suæ, ijsq; ea, quæ ad victum cultumq; corporis pertinent, benignè suppeditauit. Erat sanè cum primis misericors & liberalis, & ad præstandas elemosynas valde attentus. Ex quo benignitatis fonte manauit, quòd etiam alienigenas pauperes, item egenos, mala affectos va-

lerudine, deformes, haud secus atq; fratres suos humaniter excepit, affabile, comem, familiarem se illis exhibuit, ad mensam suam sibi assidere voluit, de cibis suis illis apposuit, lectos apparauit, proprijs manibus illorum pedes abluuit. Eiusmodi autem pietatis officijs certas assignarat ædes, in quibus ijs semper vacare posset.

Cap. 5. Et vt charitati, qua feruebat, abundè satisfaceret, ipse sibi vltro subtrahebat vitæ de-

gendæ res necessarias, & vt pauperibus benignè faceret, vestes & alimenta sua illis impertiebat. Accidit quandoq; illis in locis magna frumenti caritas, nec erat beato vi-

ro plus, quàm vnus panis. Quem cum vellet pauperibus elargiri, vicarius eius rogauit eos, quos vir sanctus inuitarat, ne id permetteret, quòd nullum alium panem domi haberent. Vt ergo sensit vir Dei murmur vicarij sui, mox dimidium panem dedit illi, reli-

quam partè pauperibus distribuit. Cum iã ad mensam eundè esset, & vicarius dimidiu

panem

panem apponere vellet, quæsitum diligenter eo loco, quo eum reposuerat, reperire nõ potuit. Ecce aut nutu diuino muliercula quedã illic adest, tres magnos apportat panes, offert eos seruo Dei, & eius mensã imponit, nec vltra à quoquam videri potest.

Alio die complures inopes ab eo stipem petiere: sed cum non haberet nisi paucos panes, diuino implorato auxilio, omnibus abundẽ satisfecit. Alio rursus tempore cum viro Dei non nisi vnus esset panis exigui precij, & multi ad eum cõfluxissent pauperes illo vno pane, diuina fauente gratia, omnibus fecit satis. Visitabat quandoq; parocciã suam: occurritq; illi homo egentissimus, petens ab eo stipem. Sed cum nihil haberet, quod illi largiretur, capitium sibi detraxit, & pauperi dedit. Vix dimidij autẽ milliaris confecto itinere, capitium suo illud sensit capiti restitutum. Iniunxit quandoq; duob; familiaribus suis, vt quandam cistam frumentariam in suos & pauperum Christi vsus seruarent. Postea autem illi apertam eam viderunt & seram prorsus amotam, parumque in ea frumenti relictum. Mox igitur ad beatum virum id referunt, qui sic eis respõdit: Faceat timor Deo benignẽ nobis opitulante, satis habebimus. Redeunt inde ad cistam, & eam conspiciunt frumento plenam.

Panes diuini
nitius augen-
tur.

Item frumẽ
tum.

Multum compatiēbatur vir pius ægrotis, præsertim pauperibus, eosq; libenter visitabat, & pro illis Deum fideliter deprecabatur. Matrõna quẽdã nobilis malẽ valebat, nec potuit medicorũ arte restitui. Itaq; nõ parum sibi pollicens de precũ & meritorũ beati Iuonis efficaciac, illum inuitat ad conuiuium. Cernens autem vir sanctus eam cibum capere non posse, panem mist in calice aquæ, vnde ipse potabat, cumq; ad Deũ fudisset preces, panem illum obtulit matrõnæ. Comedit illa, & vsque ad eò repẽte conualuit, vt postea annis viginti superuixerit.

Cap. 6.
Matronam
precibus sa-
nat.

Alius quidam triennio grauiter laborauit, & à dæmone per illum loquente, mirẽ vexabatur. Eũ igitur beatus Iuo ad se curauit adduci, & nocte illa apud se manere iussit. Manẽ surgens dæmoniã, se liberatum sentit, Deoq; & beato Iuoni gratias agit. Cõsolabatur vir Dei afflictos omnes pro viribus, eisq; quantum licuit, subueniebat. Solebant quidam pontem facere in flumine magno, quod multi illud non sine præsentis periculo quotidie transirent. Iam trabes multæ & varia materia ex artificum consilio compõrata & præparata erat, sed prorsus inutiliter. Vbi hoc rescieuit beatus Iuo, illorum damnis afflictus, preces fudit ad Dominum, & ecce ligna, quæ nullum visa erant vsu habitura ad pontem efficiendum, mox apta & opportuna cernebantur.

Cap. 7.
Ite dæmo-
niacum.

Domum quandam vastabat flamma vorax. Accurrebant vicini & propinqui, vt adferrent remedium, sed nihil efficere potere. Indicatur periculum viro Dei, & ille precibus furens extinguit flammam. Pacis conciliandæ Ecclesiasticæq; libertatis asserendæ fuit perquam studiosus, ad eò vt eius causa non dubitaret mortis adire discrimẽ. Maligno concitante dæmone, inter mulierem quandam & eius filium atrox emerit discordia, nec vllis amicorum precibus potuit inter eos concordia sarciri. Audiuit hoc vir sanctus, mox sacrificium offert pro pace inter eos reformanda, & ecce ambo se permittunt eius arbitrio & voluntati, ipsiq; opera pax redintegrata est.

Cap. 8.
Incendium
precibus ex-
tinguit.

Venerunt quandoque missi à rege Franciæ ad urbem Trecorensẽ, qui ab Episcopo & eius collegio subsidij nomine quippiam extorquerent. Formidante autem Episcopo & Canonicis, ne ecclesiæ thesauros illi absportarent, sanctus Iuo ad sacrariũ se contulit, illos thesauros defensus. Cum autem ministri regis ex episcopi domo equum abstulissent, eumque vellent abducere, beatus Iuo illos adijt, equumque ex illorum manibus ereptum, ad antistitis aedes reduxit, cum prius acriter illos obiurgasset, quod ea facerent, quæ ipsos minimẽ deceret. Abierunt autem illi, nec quicquam ex ijs, quæ diximus tulere secum. Pupillos & orphanos egregie tuebatur, & eorũ causa diuersis in locis adibat iudicia patronũ se illis exhibens, neque id tamen spe alicuius muneris aut premij, sed pietate et iustitia permotus. Immo verò suis impedijs illorũ causas defendebat apud iudices, vt posset à Domino audire. Quod vni ex minimis meis fecisti mihi fecisti. Inde ad eò factũ est, vt ip illa regiõne meritò appellatõ sit aduocatõ pauperũ.

Cap. 9.
Ecclesiasti-
cã immuni-
tatem egre-
giẽ tuetur.

Matth. 25.

Fuit verò etiam insignis concionator, & verbi Dei zelosus imprimis seminator: neque in vna sua parocciã, ipsius curæ commissa, spar sit verbum Dei, sed in tota illa regione. Ibat autem non sublimis equo, sed pedibus suis, Christi exemplo inductus, de quo scriptura dicit: Quam pulchri pedes annunciantis & prædicantis pacem. Ibat quandoque cum famulo suo, per diuersa loca disseminans verbum Dei. Venit autem ad quoddam magnum flumen, per cuius pontem transire solebat: sed eum iam aquæ planè operuerant. Edit igitur Crucis signum, & aquæ se diuidunt, liberumque præbent iter transeunti cum famulo: rursusque ad pristinum redeunt locum, postquam

Cap. 10.

Esa. 52.

Crucis si-
gno diuidit
aquis.

illi à ponte abierant. Gentes autem eius regionis, cum eius conciones audiissent, conuersæ sunt.

Cap. 11.

Erat præterea contemplator egregius. Non raro accidit, vt cum eum putarent alij rebus terrenis occupatum, animo totus esset ad cælestia suspensus. Sæpè etiam a beatis spiritibus visitabatur. Sedebat quodam die ad mensam: superuenit autem quidam, vt videbatur, pauper miserabilis, vili habitu indutus: quem ille comiter & cum multa humanitate excepit, sibi que in mensa asidere atque sua scutella cibum capere voluit. Sed cum pauper ille parum sumpsisset cibi, mox surrexit à mensa, & dixit: Dominus vobiscum, et ecce, qui visus fuerat abiecto habitu & deformatis, iam pulcherrimus & multa luce conspicuus, candidaque veste amictus conspicitur, ita vt eius lumine tota illa splenderet domus, seq; eorum aspectibus subducit.

Cap. 12.

Alio die, sedente beato viro in sacrario Trecorensis ecclesiæ, columba quædam aduolauit mirè illustris, cuius splendore tota ecclesiæ vnà cum sacrario mirificè illustrabatur. Sedebat quandoque ad mensam cum multis pauperibus: & ecce in fide eius capiti auis quædam exigua, ad pectus colore niueo, ad tergum viridi. Apprehendit autem eam vir sanctus, & manibus blanditer demulcens, paulò post dimittit dicens: Abi in nomine Domini, & illa confestim disparuit.

Cap. 13.
Philip. 1.

Iam multis ieiunijs & laboribus intolerandis, cruciatuq; multiplici vir beatus corpus suum valdè extenuarat, cupiebatq; cum Apostolo dissolui & esse cū Christo. Itaq; diuinitus præstitum est illi, vt obitus sui tempus antè præsciret. Quæ causa fuit, vt etiam cum se sentiret plus solito viribus debilitari, nullum vellet remedium admittere, sed perinde ac si rectè valeret, humi cubaret, non multis substratis paleis, versuq; ad Crucis imaginem, quam perpetuò in suo asseruabat cubiculo, cum multis lachrymis & suspirijs Dominum precaretur. Cum autem extremæ vnctionis sacramentum percipisset, Crucis signo se munivit, spiritumq; suum præpotenti creatori humiliter commendans, deinceps nihil locutus est. Tota autem nocte sabbati vsque ad diem sequentem oculis apertis, & in Crucis imaginem defixis tacitus iacuit. Illucescète Dominica die, qui tunc fuit proximus ab ascensione Christi, & incidit in decimum & nonum Maij diem, spiritum reddidit, eiusque sacrum corpus in Trecorensi ecclesiâ humatum est.

Accipit extremam vnctionem.

Excedit vitam.

Miraculad sacras eius reliquias.

In finita autem post eius obitum facta sunt miracula, Deo eius meritis eximia reddente testimonia: visitaturque sepulchrum eius quotidie cum multa deuotione, etiam ab illis, qui aliunde ex diuersis orbis regionibus ad illud confluunt propter multa beneficia, quæ sancti viri meritis & precibus illic diuinitus conferuntur. Surdi enim audiunt, cæci vident, claudi ambulant, muti loquuntur, leprosi mundantur, ad vitam mortui reuocantur, profligantur ex hominum corporibus nequam spiritus, ad penitentiam permouentur peccatores, res amissæ recuperantur, bella sopiuntur, captiui ex infidelium manibus eripiuntur: in custodias & carceres coniecti, subito expediuntur: inter discordes farcitur pax, malignæ conspirationes dissipantur, qui nauigant mare, ad portum incolumes pertingunt. Nimiùm prolixi erimus, si particulatim omnia perscribere velimus.

Clemens VI. eum in sanctos refert.

Clemens eius nominis VI. Romanus Pontifex, eo tempore, quo Clemens V. & Benedictus XII. Romanæ ecclesiæ præerant, sæpè diligentem nauauit operam, vt beatus Iuo in sanctorum numerum referretur. Ei iter agenti apparuit vir sanctus, scipionem manu tenens, iussitq; vt susceptum illud negocium accuraret, & ad effectum perduceret. Itaque admodum solenni ritu postea accessit ad adscribendum illius nomini in catalogo Sanctorum, eumque pro sancto habendum pronuncians, solènter, vt vocant, canonizauit, anno Saluatoris Christi 1347. die 19. mensis Maij. Graui tum morbo affectus erat nepos eius Pontificis, idemque Archiepiscopus Narbonensis, spemque vitæ eius medici & periti homines abiecerant. Sed cum illius amici, Dei & beati Iuonis opem implorassent, certumq; votum beato Iuoni nuncupassent, statim illi instaurata salus est.

Per multa alia miracula studio breuitatis prætermittimus.